

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Urmas Glase

Väikeleht Järvamaal

Türi, Koeru ja Roosna-Alliku valla näitel

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Ragne Kõuts, PhD

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Teoreetilised lähtekohad	4
1.1. Kohalikud omavalitsused ja teavitus	4
1.2. Väikelehe määratlemine	5
1.3. Omavalitsuste lehed	6
1.4. Väljaannete olulisus auditooriumile	8
1.5. Kohaliku omavalitsuse väljaanne kogukonnaajakirjanduse rollis	8
1.6. Meediaturg Järvamaal	10
1.7. Omavalitsuste väljaanded Järvamaal	11
1.8. Omavalitsuste lehe väljaandmise mudelid	13
2. Uuringu eesmärk ja uurimisküsimused	16
3. Uurimismeetod ja valim	17
3.1. Intervjueeritavad	20
3.2. Lehtede visuaalne analüüs	20
3.3. Intervjuude analüüs	21
3.4. Meetodi kriitika	21
4. Tulemused	23
4.1. Vaatluse tulemus	23
4.2. Lehtede toimimine ja sisuloome	26
5. Järeldused ja diskussioon	46
Kokkuvõte	52
Summary	54
Kirjandus ja allikad	56
Lisad	59
Lisa 1. Roosna-Alliku, Koeru ja Türi vallalehe üldiseloostus ja ajalugu	59
Lisa 2. Intervjuuküsimuste transkribeeritud vastused	64
Lisa 3. Lehtede visuaalne analüüs	115

Sissejuhatus

Kohalikust meediast on Eestis põhjalikumalt uuritud maakonnalehti ja piirkondliku levikuga raadiojaamu, kuid ajalehti, mis levivad ühe kohaliku omavalitsuse piires, on teadustöös käsitletud kas üldistavalt või lähenetud neile ühe konkreetse väljaande põhisel.

Üks põhjusi, miks kohalike omavalitsuste lehed uurimisobjektina tagaplaanile jäävad, on nende määratlemises: kohaliku omavalitsuse infolehte ei peeta ajaleheks.

Peeter Vihalemm (2004: 63) on kohalike omavalitsuste väljaantavad ajalehed liigitanud ajalehelaadseteks väljaanneteks, kuna nende välimus, harvem ilmumine, temaatika ühekülgsus, avalik kättesaadavuse ja avaliku arutelu puudumine ei luba neid arvata ajaleheks.

Ka trükimeedia katusorganisatsioon Eesti Ajalehtede Liit (EALL) ei pea oma liiklmeslehtedele seatud kriteeriumide alusel kohalike omavalitsuste väljaantavaid üllitisi ajalehtedeks. EALLi nõukogu on võtnud seisukoha, et ajaleht on perioodiliselt (vähemalt kord nädalas / 50 numbrit aastas) ilmuv trükiväljaanne, millel on omaette toimetus, arvamuste pluralism ja toimetuse materjalide eristatus tasulisest materjalist. Toimetus peab olema oma arvamustes vaba. EALLi liikmeks olla sooviva lehe väljaandja ei tohi üldjuhul olla kohalik omavalitsus (EALL 2015).

Vaatamata eelpool toodud lähenemisele on kohaliku omavalitsuse leht, mis üldjuhul ilmub sagedusega korra kuus, oluline kogukonnasisene uudiste edastaja ning kohaliku elu korraldust puudutavate otsuste kajastaja. Kuna Järvamaa näitel müüvad kõik omavalitsuste infolehed reklaami, siis mõjutavad need väljaanded ka meediaturgu.

Käesoleva uurimistöö siht on kaardistada Järvamaa 12 omavalitsuse väljaantava infolehed, kogudes teavet nende toimetaja, tiraaži, levi, väljaandja ja reklaami avaldamise ning ajaloo kohta.

Uurimistöö kitsam eesmärk on anda kolme erinevat väljaandmismudelit kasutava Järvamaa omavalitsuse lehe põhjal ülevaade omavalitsuse lehe eesmärkidest, sisust, rollist omavalitsuse ja kogukonna teabekanalina. Laiem siht on mõtestada eesoleva haldusreformi valguses, milline oleks toimiv ja oma rolli hästi täitev kohaliku omavalitsuse infoleht.

1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1. Kohalikud omavalitsused ja teavitus

Kohalike omavalitsuste korralduse seadus (1993) sätestab omavalitsuse ülesanded ja pädevuse, aga jätab lahtiseks vallas olevate inimeste teavitamise ja teabe edastamise viisid. Seaduse § 6 lõige 3 ütleb vaid, et lisaks selle paragrahvi 1. ja 2. lõikes sätestatud ülesannetele otsustab ja korraldab omavalitsusüksus neid kohaliku elu küsimusi, mis on talle pandud teiste seadustega ning mis ei ole antud seadusega kellegi teise otsustada ja korraldada.

Avaliku teabe seadus (2000) on kohaliku omavalitsuse teavituskohustust reguleerides konkreetsem. Seaduse § 9 kohustab teabe valdajat andma avalikkusele korrapäraselt teavet avalike ülesannete täitmise kohta ja § 28 kirjeldab põhjalikult, millist teavet on teabevaldaja kohustatud avalikustama. Seadus kohustab teabe avalikustama veebilehel, kuid lubab seda teha ka tele- või raadioprogrammis või trükiajakirjanduses.

Viimane annab kohalikele omavalitsustele aluse veebilehekülje ülalpidamise kõrval välja anda omavalitsuse häälekandjat või muid temaatilisi infolehti. Järvamaa kõik 12 omavalitsust on asutanud ajalehe ja annavad seda regulaarselt välja. Näiteks Tallinna linn on kasutanud seaduses antud võimalust omavalitsuse telekanali loomiseks.

Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadusega (2014) on Euroopa Liidu tõukefondidest toetuse saaja ja partneri kohustatud täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 XII lisas (2013) nimetatud teavitamiskohustust. Nimetatud määruse lisa seab toetusesaajale kohustuse kõikides toetusesaaja teabe- ja teavitamismeetmetes viidata projekti rahastanud tõukefondile ja varustada teave fondi logoga.

Kuna sõltumatu meedia jaoks ei ole see toetusesaajale seatud teavitusnõue siduv, ei pea meedia üldjuhul vajalikuks avaldada detailset teavet projekti rahastaja kohta. Rahastaja seatud nõuete korrektseks täitmiseks on omavalitsusel vaja osta ajalehtedes reklaamipinda või anda välja oma teabematerjale. See annab neile omavalitsustele, kes regulaarselt viivad ellu Euroopa Liidu tõukefondide rahastatud projekte, veel ühe argumendi infolehtede väljaandmiseks.

Peamiseks teavituskanaliks ja operatiivse informatsiooni edastamise kanaliks on omavalitsustel veebilehed. Korra kuus koondatakse olulisemad uudised, otsused, teated ja vallajuhtide sõnavõtted paberil väljaantavasse infolehte.

Avalike suhete ja kommunikatsiooniga tegelevad ametnikud on koosseisus üksnes suurematel Järvamaa omavalitsustest Paide linnal ning ühendatud muude ülesannetga Türi vallal. Teistes omavalitsustes on organisatsiooni sise- ja väliskommunikatsiooni korraldamisega seotud ülesanded jagatud erinevate töötajate vahel lisakohustusena ega kajastu nende ametinimetuses.

1.2. Väikelehe määratlemine

Peeter Vihalemma (2004: 63) kirjeldusel teeb lehe väikelehelaadseks teistsugune välimus, harvem ilmumine (ilumissagedus alla 50 numbri aastas), temaatika ühekülgsus, avaliku kättesaadavuse või avaliku arutelu puudumine. Väikelehtede hulka kuuluvad linnaosade lehed ja vallalehed, mis jõuavad vaid teatud omavalitsuste elanikeni ning ilmuvad sageli ebaregulaarselt.

Eesti iseseisvuse taastamise järgsel ajal, 1990. ja 2000. aastate alguses polnud väikelehed veel nii selgelt üleriigilistest ja maakonna ajalehtedest eraldi klassifitseeritud ning mitmed omavalitsuste lehed kuulusid Eesti Ajalehtede Liidu liikmeskonda.

10 aastat tagasi deklareeris EALL (2016), et ajaleheks ei peeta riigiasutuse, kohaliku omavalitsusorgani või ettevõtte infolehte ning vaid reklaami ja/või kuulutusi sisaldavat perioodiliselt ilmutatavat trükiväljaannet. EALLi nõukogu otsustas, et liidu liikmesleht peab vastama ajalehele esitatud nõuetele ilmumissageduse, sisu, arvamussvabaduse, toimetuse sõltumatuse ja reklaamimahu kohta ning lehe väljaandja ei või üldjuhul olla kohalik omavalitsus. Lehte peab selle otsuse alusel olema võimalik osta ja/või tellida või tasuta saada väljaspool väljaandvat institutsiooni ja väljaandmispiirkonda (avalik levitamine).

1.3. Omavalitsuste lehed

Raivo Suni koostatud raamatus “Valla- ja linnalehe toimetaja käsiraamat” on hinnatud 2008. aasta seisuga Eestis ilmuvate valla- ja linnalehtede arvuks 150. Kadri Malmi (2010) loetles koos ilmumise lõpetanud väljaannetega omavalitsuslehtede arvuks 221. Seisuga 1. jaanuar 2016 oli Eestis 213 kohalikku omavalitsust ehk 30 linna ja 183 valda, mis otsustavad ja korraldavad kohaliku elu küsimusi iseseisvalt (Siseministeerium 2016).

Nende andmete põhjal saab järeldada, et enamuse omavalitsusi on hinnanud lehe väljaandmist info võimalikult paljudele inimestele edastamise tõhusaks viisiks. Järvamaa 12 omavalitsusest 10 andsid 2015. aasta seisuga välja lehte regulaarsusega 11–12 numbrit aastas. Kaks valda annavad ajalehte välja harvemini (Glase, 2016).

Vallalehed kannavad sageli nimetust *valla leht*, *valla teataja* või *valla sõnumid*. Vallalehtede maht võib olla väga erinev, alustades neljaleheküljelisest ja lõpetades paarikümne leheküljelisega. Keskmiselt on vallalehel 4–8 lehekülge ja ilmumissagedus korra kuus. Lehed võivad erineda ka sisult. Vallalehtede sisu võib olla väga professionaalne ja ka vormistus võib olla väljaannetel erinev. Suurem ühisosa omavalitsuste lehtedel on volikogu ja valitsuse istungi kokkuvõtted, kohalikud määrused, ametnike teated ning omavalitsusjuhi veerg. Kirjutiste hulgas on ära märgitud ka kohaliku omavalitsuse allasutuste tegemised. Napilt on juttu tavainimesest. Omavalitsuslehtedele iseloomulikud rubriigid on kultuuriteated või -kalendrid, spordisõnumid, sünnipäevaõnnitlused, kaastundeavaldused, politsei ja päästeameti teated ja kuulutused. (Sun, 2008: 12).

Raivo Suni (2008: 4) peab praeguste valla- ja linnalehtede jaoks suurimaks küsimuseks seda, kuidas pöörata end näoga rohkem lugeja poole. Selle asemel et olla pelgalt kohaliku võimu hääletoru, peaks esikohal olema lugeja huvid. Lugejal peab olema lehte huvitav lugeda, ta peab saama tasakaalustatud pildi nii kohaliku võimu esindajate kui ka selle vastaste seisukohtadest. Niisama tähtis on see, et lugeja võiks olla senisest rohkem kaasatud lehe tegemisse (kaastööd ja kirjad, lehe algatatud jutu- ja fotokonkursid, kohalike pärimuste kogumised jms).

Kadri Malmi (2010) hinnangul on valla- ja linnalehed nii sisu, mahu kui ka välimuse poolest suhteliselt erinevad. Eks iga leht ole oma toimetaja nägu ja sellepärast on ka lehtede sisuline tase erinev. Võib leida professionaalse sisu ja vormistusega väljaandeid, samas piirdub mõni leht ainult teadete edastamisega.

Omavalitsuse lehti koostavad sageli professionaalse ettevalmistuseta inimesed, kellele lehetoimetamine on põhitöö kõrval lisakohustus, mis tingib toimetamata sisu, kantseliitliku keelekasutuse ja algelise kujunduse.

Žanrilt on kohaliku lehed ühekülgsed. Kõige sagedamini kasutatakse ülevaadet ja informatiivset reportaaži teavitamiseks avalikkust omavalitsuse või volikogu dokumentidest, vallas või linnas toimunud sündmustest või üritustest. Intervjuud kasutatakse harva, leida võib arvamuseartikleid ja uudiseid. Kohalikest lehtedest puuduvad praktiliselt publitsistlikud žanrid, nagu reportaažid, esseed ja följetonid. Üksiku positiivse erandina võib näiteks esile tõsta Kareda Vallalehes infolehes ilmuvat vestet „Sambla-Juuli pajatusi“ (Suni, 2008: 13).

Puudus on kindlasti ka ajakirjandusliku diskursuse nõrkus. Lehed on sisustatud valdavalt kohaliku võimu keskselt, vähem on esindatud alternatiivseid vaateid. Kuna lehte rahastab ja annab välja kohalik omavalitsus, siis ei pruugi see tolereerida enda suhtes kriitilisi seisukohti. Takistuseks on ka vähene meediakirjaoskus, sest alternatiivsete vaadete kandjad ei suuda, ei oska või ei taha algatada või vedada kohaliku lehe kaudu arutelusid. (Suni, 2008: 12,13).

Kadri Malmi (2010) meelest tuleb teemaeringi piiratuse põhjuseid otsida ka nn konnatiigi mentaliteedist. Piirkondades, kus inimesed üksteist tunnevad ja ka sotsiaalses plaanid suhtlevad, ei ole sageli võimalik kõiki teemasid kajastada ilma, et see teatud grupi kohalike elanike jaoks pingeid ei tekitaks.

Kohalikke lehti võib pidada ka integreerumisprotsessi üheks osaks. Kui inimesed vahetavad töö- ja elukohta, on uude kogukonda sisseelamisel abi kohalikku elu kajastavatest väljaannetest (Malmi, 2010).

1.4. Väljaannete olulisus auditooriumile

Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi poolt Saar Poll abiga tehtud sotsioloogilise küsitluse “Mina. Maailm. Meedia 2014” andmetel loevad väikelinnade elanikest 66% ja maapiirkondade elanikest 68% regulaarselt valla- või linnalehte. Harva ja juhuslikult loeb nimetatud väljaandeid vastavalt 18% ja 22% elanikest, üldse ei loe 16% ja 10% elanikest. Sama uuringu järgi loeb väikelinna ja maapiirkonna elanikest maakonnalehte regulaarselt 49% ja 45% elanikest ning harva või juhuslikult 29% ja 35% elanikest. Üldse ei loe maakonnalehte vastavalt 22% ja 20% elanikest (Mina. Maailm. Meedia, 2014).

Uuringu tulemuste võrdlus viitab, et mida lähemal on leht sihtauditooriumile ja mida väiksem on kogukond, seda suurem on väljaande lugejaskond ja tähtsus. Näiteks Tallinnas ei loe omavalitsuse lehte üldse 40% ning Tartus ja Pärnus 46% elanikest (Mina. Maailm. Meedia, 2014).

Haldusreformi läbi teinud Lätis on varasemad omavalitsuslehed asendunud piirkondlike väljaannetega ning sealsed ajakirjanikud on arvamusel, et kohalik traditsiooniline ajaleht on peamiseks kohalike uudiste allikaks ja jääb selleks (Murinska-Gaile, 2015).

2008. aastal Türi Rahvalehe lugejate seas tehtud küsitluse tulemusel pidasid kõikide vanusegruppide tellijad kohaliku lehe peamisteks ülesanneteks seda, et leht hoiab neid kursis kohalike sündmustega, kirjutab tuttavatest inimestest ja kohtadest, tutvustab huvitavaid inimesi, nende töid ja mõtteid ning hoiab kursis kohaliku omavalitsuse otsustega. Türi Rahvaleht on eriti oluline pensionieas inimeste jaoks, nooremates vanusegruppides on see pigem lisa üleriigilistele lehtedele ja maakonnalehele (Bolverk, 2008).

1.5. Kohaliku omavalitsuse väljaanne kogukonnaajakirjanduse rollis

Eesti kohalike omavalitsuste lehtede teke langeb 1980. aastate lõppu, 1990. aastate algusse, kui Nõukogude Liit lagunes, ühiskond liberaliseerus ja iseseisvuse taastanud Eestis moodustati

omavalitsuslikud vallad. Ühiskonna liberaliseerumine ja demokratiseerumine andis tõuke uute meediaväljaannete, sealhulgas lokaalsete lehtede tekkeks (Schmidt, 2011).

Kui meediakeskselt lähenev ajakirjandus ütleb, et teenib kogukonda, siis kogukonnameedia ise on osa kodanikuühiskonnast. Selletõttu on kohaliku ajakirjanduse funktsioon teenida kogukonda, pakkuda peavoolumeediale alternatiivset käsitlust ja olla integreerijaks (Carpennder, 2003: 53).

Kohaliku meedia toimimist võetakse osana konkreetse kogukonna ühiste huvide ja eesmärkide realiseerijana. Kindla identiteediga piirkonna ajaleht tekitab ühtse inforuumi, kus lehe sisu kvaliteedist on tähtsam samadele väärtustel põhineva identiteedi kujunemise protsess (Murinska-Gaile, 2015).

Sulev Uus (2011) on kokku võtnud maakonnalehe funktsioonid: kohaliku elu kajastamine, kohaliku identiteedi; kodukohatunde kujundamine ja toetamine; Eesti elu ja maailma sündmuste kajastamine ja meelelahutuse pakkumine. Neid ajakirjanduslikke ülesandeid saab kohaldada ka kohalike omavalitsuse lehtedele.

Massimeedia suudab ühendada hajutatud üksikiskud üheks suureks auditooriumiks või lõimida uustulnukaid linnakogukondadesse, pakkudes neile ühtset väärtuste, ideede ja info kogumit ning airdates kujundada identiteete. See protsess aitab laiaulatuslikku ja diferentseeritud modernset ühiskonda kokku siduda efektiivsemalt, kui seda olnuks võimalik teha vanemate kontrollmehhanismide, nagu usu, perekonna või kogukonna abil (McQuail, 2003: 64-65).

Bolverk (2008) tõi esile, et Türi Rahvalehe lugejate ootus oli, et kohalik leht oleks kriitiline ja kirjutaks kohalikest probleemidest. Seda, et Türi Rahvaleht on liiga leebe ja kirjutab probleemidest liiga vähe, pidasid kõigi vanusegruppide vastajad lehe suurimaks puuduseks. Lugejate ootuste paremaks täitmiseks peaks toimetuse edaspidi julgemalt tooma avalikkuse ette probleeme, tegematajätmissi ja kitsaskohti vallas.

1.6. Meediaturg Järvamaal

Järvamaal ilmub üks maakondlik ajaleht: Järva Teataja, mille tiraaž aprillis oli 2016. a. 4000 eksemplari (EALL).

Kommertsjaam Tre Raadio (endine KUMA raadio) on laiema levialaga kui Järvamaa. Kuigi jaam keskendub oma toimetuse asukoha tõttu Järvamaa elu kajastamisele, levib see ümbruskaudsetes maakondades ja kajastab ka sealseid olulisemaid sündmusi. Raadio üks omanik, Paides asuv Kuma Kirjastus annab ebaregulaarselt välja ka vähese ajakirjandusliku sisuga ja reklaamimüügile orienteeritud tasuta levitatavaid väljaandeid, mille eesmärk on maakonnas toimuvate ürituste ja sündmuste ajal, nagu Türi lillelaat või kohalikud ja riigikogu valimised, turult reklaamiraha väljavõtmine.

Järva Teataja endised ajakirjanikud asutasid 2012. aastal korra kuus ilmuva tasuta ajalehe ALeht, mis ilmub tiraažiga 43 000 eksemplari. Lehte levitatakse lisaks Järvamaale üle Eesti otsepostitusega, kauplusekettides, ühistranspordis, teenindusasutustes jm.

Kõigi Järvamaa 12 omavalitsuse poolt väljaantavate lehtede kogutiraaž on 14 710 (vt tabel 1). Kui kõrvutada Järvamaa elanike arvu ja statistilist leibkonna suurust, siis ilmneb, et kohaliku omavalitsuse leht jõuab suure tõenäosusega iga omavalitsuse territooriumil elava leibkonnani.

Kommertsalustel ja maksumaksja raha eest ilmuvate lehtede vahel on konflikt, kus esimesed konkureerivad vabaturul ja deklareerivad avaliku arvamuse esindamist ning heidavad kohalike omavalitsuste lehtedele ette maksumaksja kulul propaganda tegemist ning turukonkurentsi rikkuvas reklaamimüügis, mis ärritab kommertsalustel tegutsevat erameediat.

2014. aastal algatas Eesti Ajalehtede Liit Riigikogus parlamentaarse debati sooviga kehtestada piirangud munitsipallehtede reklaamimüügile ja kus arutati munitsipallehtede konkurentsieeliseid eraõiguslike maakonnalehtede ees. Debatil leiti, et munitsipallehtedel on roll teavitada kohalikke elanikke, sealhulgas seadusest tulenev informeerimiskohustus, ning muret teeb reklaamimüük ja omavalitsusjuhtide positsiooni ärakasutamine leheveergudel, milles aitaks pingeid maandada eneseregulatsioon, mitte seadusemuudatus (Riigikogu, 2014)

On vastuolulisi versioone sellest, mis on hea ühiskonna kui terviku jaoks. Pigem peaks erinevad meediumid olema vabad tegema seda, mis nad tahavad, olles piiratud vaid seadusega. Kui meediat juhitakse kommertsalustel, nagu enamasti tehakse, siis on meedia arusaam avalikust huvist võrdsustunud sellega, mis avalikkust huvitab. Nii nihkub vastutus normide, eetika, väärtuste eest ühiskonnale. Vaidlus avaliku huvi tähenduse üle meedia jaoks asetseb liberalismi ja kogukondlikkuse üle peetud arutelu keskmes (McQuail, 2003: 128).

1.7. Omavalitsuste väljaanded Järvamaal

1. mai 2016. a seisuga annavad kõik Järvamaa 12 omavalitsust välja lehte. Esimesed omavalitsuse piires ilmuvad väljaanded Järvamaal asutati 1988. a Järva-Jaanis ja 1989. a Türil. Põhiosa Järvamaa omavalitsusi hakkas lehte välja andma 1990. aastate esimesel poolel. Viimasena hakkasid lehed ilmuma 1996. aastal Roosna-Alliku vallas ja 2004. aastal Paide vallas (Glase, 2016).

Järvamaa 12 omavalitsusest 11 annavad lehte välja ise ning lehte toimetab omavalitsuse ametnik või hallatava asutuse töötaja. Türi vallavalitsus on lehe tegemise andnud enda asutatud Türi Arengu sihtasutusele, kes on palganud lehele tegevtoimetaja. Toimetaja on palganud väljastpoolt omavalitsuse ametkonda veel Koeru vallavalitsus. Kõikide lehtede väljaandmiskulud kaetakse suuremalt jaolt omavalitsuse eelarvest, mille kõrvale teenitakse omatulu reklaamimüügiga, harvemini lehenumbrite jaemüügiga (Glase, 2016).

Järvamaa omavalitsuste lehed avaldavad põhiliselt kohaliku omavalitsuse teateid ning tekste, mille autorid on omavalitsuse ametnikud või allasutuste töötajad. Sisuloomelt ajakirjanduslikumad on lehed, millel on palgalised autonoomsete volitustega toimetajad, nagu Türi Rahvaleht ja Koeru Kaja (Glase, 2016).

Tabel 1. Järvamaa omavalitsuste lehtede koondandmed seisuga 1. mai 2016

Nimi	Toimetaja	Välja- andja	Tiraaž	Hind	Formaat /Maht	Ilmub	Asuta- -tud	Rek- laam
Kodukaja	Ene Ott vv sekretär- asjaajaja	Albu vv	650	Tasuta	A4/8lk	1 x kuus (11 x aastas)	1991	+
Ambla Vallaleht	Annika Rohi vv noorsootöötaja	Ambla vv	1000	Tasuta	A4/8 lk	1 x kuus (11 x aastas)	Jaanu ar 1993	+
Imavere Sõnumid	Allika Jüri (raamatukogu juhataja)	Imavere vv	460	Tasuta	A4/6 lk	Üle kuu (6 x aastas)	1992	+
Jaani Teataja	Mari Maltis vv majandusnõuni k	Järva- Jaani vv	300	0,32 €	A4/8 lk	1x kuus (10 x aastas)	1988	+
Kareda Vallaleht	Getter Klaas rahvamaja juhataja	Kareda vv	200	Tasuta	A4/8 lk	1 x kuus (12 x aastas)	1993 mai	+
Koeru Kaja	Arnika Tegelman ALeht peatoimetaja	Koeru vv	1000	0,50 €	A3/8 lk	1 x kuus	1994	+
Koigi Vallaleht	Ene Pedak vv teabetöötaja	Koigi vv	500	Tasuta	A4/8 lk	1 x kuus (11 x aastas)	1995 aprill	+
Paide Linnaleht	Maarit Nõmm lv avalike suhete spetsialist	Paide lv	4000	Tasuta	A3/8lk	1 x kuus (11 x aastas)	1994	+
Paide	Enn Lehtpuu	Paide vv	700	Tasuta/	A4/4 lk	1 x kuus	2004	+

Valla Teataja	abivallavanem			jaemüü k 0,60		(11 x aastas)		
Sõnumi-allikas	Anni Alev abivallavanem	Roosna-Alliku vv	500	Tasuta	A3/4lk	1 x kuus	1996	+
Türi Rahvaleht	Teet Reier	Türi Arengu Sihtasutus (Türi vv)	4800	Tasuta	A3/12 lk	1 x kuus	19.06. 1989	+
Väätsa Valla Teataja	Anneli Mand Väätsa mõisa perenaine	Väätsa vv	600	Tasuta	A4/6 lk	1 x kuus (11 x aastas)	1994	+

1.8. Omavalitsuste lehe väljaandmise mudelid

Lehtede ilmumisega seotud rahastamise järgi võib omavalitsuste väljaantavad lehed määratleda kolme gruppi:

- omavalitsuse eelarve rahastamisel ilmuvad tasuta lehed, mida levitatakse vallakodanikele tasuta;
- omavalitsuste eelarvest osaliselt rahastatud ajalehed, mis osa lehe väljaandmise kuludest katavad omatuludest (sümboolne müügihind);
- isemajandavad lehed, mis katavad oma kulud lehenumbrite müügist ja reklaamimüügist ning mille väljaandja on kohalikust võimust sõltumatu eraettevõtja (Suni 2008: 13).

Kohaliku omavalitsuse väljaantava ajalehe toimetajaks on sageli omavalitsuse või selle allaasutuse töötaja, kellele lehe toimetamine on põhitööülesannetele lisanduv kõrvalkohustus. Suuremates omavalitsustes on ajalehe toimetamine avalike suhete spetsialisti vastutada. Harvemini tuleb ette, et lehe väljaandmise eest vastutab selleks eraldi loodud juriidiline isik või palgatud toimetaja (Glase, 2016).

Järvamaa omavalitsused ostavad lehe kujundamine ja küljendamine enamasti sisse nagu ka lehe trükkimise. Ajalehe levitamine korraldatakse peamiselt koostöös postiettevõttega (Glase, 2016).

2005. aasta omavalitsuste liitumiste tulemusena muutus Järvamaa omavalitsuste arv ja maakonna piirid. Nagu kaardil 1. nähtub, on 2005. aasta oktoobrist praeguseni Järvamaal 11 valda ja üks linn. Järvamaal elab 1. jaanuari 2016. a seisuga 31 201 inimest, kelle jaotumist omavalitsuste vahel on detailselt esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Elanike arv Järvamaal 1. jaanuar 2016. a. Allikas: Järva Maavalitsus.

Omavalitsus	1. jaanuar 2016
Albu vald	1200
Ambla vald	2061
Imavere vald	912
Järva-Jaani vald	1573
Kareda vald	596
Koeru vald	2138
Koigi vald	966
Paide vald	1644
Roosna-Alliku vald	1062
Türi vald	9491
Väätsa vald	1300
Paide linn	8258
Maakond kokku	31 201

Kaart 1. Järvamaa haldusjaotus seisuga 1. jaanuar 2016

Kavandatava haldusreformi tulemusena moodustub 2016. aasta mai seisuga Järva maakonnas 2017. aasta oktoobrist tõenäoliselt liitumise teel kolm uut omavalitsust, mis lisaks haldusjaotuse muutusele, loob eelduse uute piirkondlike- kogukondlike ajalehtede tekkeks. Türi vallaga on liitumas Väätsa ja Kärud vald. Paide linnaga peavad konkreetsemaid liitumisläbirääkimisi Paide vald, Roosna-Alliku vald ja Imavere vald. Järva vallaga on liitumas Albu vald, Ambla vald, Järva-Jaani vald, Koeru vald, Kareda vald ja Koigi vald. Omavalitsuste volikogudel on potentsiaalsete liitumispartnerite kinnitamiseks 2016. aasta juuni lõpuni.

2. Uuringu eesmärk ja uurimisküsimused

Uuringu fookuses on tänapäeva kohaliku omavalitsuse lehe eesmärk ja roll kogukondliku meediumina. Uuringu siht on kirjeldada kolme Järvamaa omavalitsuse – Türi, Koeru ja Roosna-Alliku – lehe näitel nende funktsioone, sisuloomet, väljaandmismudelit ja sidet kohaliku kogukonnaga.

Töö teemast ja seatud eesmärkidest lähtuvalt on seatud uurimisküsimused.

- 1) Mis on lehe institutsiooniline kontekst ja eesmärgid?
- 2) Millised on toimetaja võimalused ja piirangud?
- 3) Kui avatud/suletud on lehe sisuloomet?
- 4) Kes kontrollib lehe väljaandmisprotsessi?
- 5) Millisena nähakse lehe tulevikku?

3. Uurimismeetod ja valim

Uurimisobjektiks on valitud Järvamaa 12 omavalitsuse lehe seast kolm: Roosna-Alliku vallas ilmuv Sõnumiallikas (<http://rallikuvv.kovtp.ee/et/sonumiallikas-2016>), Koeru valla väljaantav Koeru Kaja (<http://koeru.kovtp.ee/koeru-kaja>) ja Türi valla kirjastatav Türi Rahvaleht (<https://issuu.com/tyrirahvaleht>).

Uurimistöö käigus tegin semistruktureeritud intervjuud lehtede väljaandja ja toimetajaga, mis annavad ülevaate väljaandja poolt lehele seatud eesmärkidest, toimimisest kogukonnasisese infokandjana ja sisuloomest. Lehenumbrite vaatluse ja analüüsi teel sain ülevaate lehe sisuloomest ja materjalide paigutusest.

Lehtede rahastamismudeli (Sun 2008) järgi kuuluvad Järvamaa omavalitsuste lehed eelarvest osaliselt rahastatud lehtede gruppi, sest kõik väljaanded teenivad tulu tasulise reklaami avaldamisega ja kahte lehte levitatakse tellijatele raha eest või jaemüügis. Ükski Järvamaa omavalitsus ei kata eelarvest täielikult lehe väljaandmisega seotud kulusid. Samuti puuduvad omavalitsuste territooriumi ja elanikkonda katvad isemajandavad või kohalikust võimust sõltumatud lehed (Glase, 2016).

Elanike arvult eristuvad Järvamaal kaks omavalitsust: Paide linn ja Türi vald. Paide linnas ilmuv Paide Linnaleht on linnavalitsuse ja -volikogu häälekandja, mida toimetab linnavalitsuse avalike suhetega tegelev ametnik. Türi vallas ilmub 1989. aastast Türi Rahvaleht, mis on varem olnud nädalalehe ambitsioonide ja ajalehe tunnustega leht, kuid praeguseks taandunud korra kuus ilmuvaks omavalitsuse territooriumil levivaks väljaandeks, mida annab välja Türi vallavalitsuse loodud Türi Arengu Sihtasutus. Sihtasutus on Türi Rahvalehele palganud ajakirjandusliku taustaga tegevtoimetaja, kelle igapäevatööks on lehe väljaandmisega seotud küsimused, lehenumbri kokkupanek ja reklaamimüügi korraldamine.

Türi Rahvalehte ajakirjandusliku materjali valik ja süstematiseeritud esitamine ning kujunduslik ülesehitus vastab Hennoste ja Kurvitsa (1994) lehekujunduse printsiipidele. Nende alusel on ajalehes olevat infot vahendatud kujunduslike meetmetega võimalikult tõhusalt: siht on saada

võimalikult paljud inimesed võimalikult paljusid tekste lugema ja võimalikult paljusid pilte vaatama, teha lugemine võimalikult mugavaks ning teha ajaleht teiste lehtede seas visuaalselt äratuntavaks.

Türi Rahvaleht on koostatud ja kujundatud läbivalt ühes stiilis, mille puhul on teemarühmade järgi eristatavad info ja meelelahutus, lühikesed ja pikad lood, temaatilised leheküljed ja rubriigid, põhitekstid ja pisiinfo; leht kasutab Järvamaa teiste omavalitsuste lehtedest eristuvat A3-formaati (Hennoste ja Kurvits, 1994).

Valisin Türi Rahvalehe uurimisobjektiks põhjusel, et sel omavalitsusel on ainsana liitumiskogemus, lisaks on lehel iseseisev toimetuse, kelle igapäevane põhitöö on seotud lehe väljaandmisega ning kes oma sisuloomes operatiivtasandil ei sõltu omavalitsuse ametnike suunistest. Samuti järgib Türi Rahvaleht ajalehe kujunduse ja materjalide esitamise põhimõtteid.

Väiksemate omavalitsuste seas on Koeru vald ainus, kes on andnud lehetegemise vallavalitsuse operatiivkontrolli alt välja ja palganud toimetaja, kelle igapäevategevus ei ole põhiametikohtaga seotud omavalitsuse või tema hallatavate asutustega ning kes varem polnud töö ega elukohaga seotud Koeru vallaga. Alates 2014. aasta septembrist on ajakirjandusliku taustaga toimetaja talle antud autonoomsete volitustega vaba otsustama lehe sisuloo üle, kuigi leht avaldab jätkuvalt omavalitsuse ametlikke teateid ja tegevust puudutavat infot. Sarnaselt Türi Rahvalehega järgib Koeru Kaja ajalehe kujundamise ja sisu esitamise põhimõtteid ning kasutab ajalehele omast A3-formaati (Hennoste ja Kurvits, 1994). Lehte tehakse lähtuvalt lugeja vaatevinklist, millele viitab uudiste valik, žanriline mitmekesisus ja inimesekeskus, näiteks on igas lehenumbris üle külje isikuintervjuu vallas elava või tegutseva huvitava inimesega. Nimetatud eristuvate tunnuste tõttu valisin teiseks uuritavaks väljaandeks Koeru valla lehe Koeru Kaja.

Järvamaa ülejäänud üheksa omavalitsuse lehed on kõikide parameetrite järgi sarnased, kui arvestada omavalitsuse juhtorganite ja allasutuste kesksel sisul, mis sageli ei ole toimetatud ajakirjanduslikku vormi ja on kantseleitliku keelekasutusega. Näiteks on tüüpiline omavalitsuskeskse lähenemise tunnus omavalitsusjuhi püsikolumn, kus vallavanem, abivallavanem või volikogu esimees eksponeerib oma või valitsuskoalitsooni saavutusi. Valla teated ja ametlikud seisukohad on paigutatud esilehele või selle pöördele ning uudised ja muud ajakirjanduslikud tekstid on vähemtähtsatel külgedel. Nende väljaannete toimetaja kohustust

täidab põhitöö kõrvalt mõni omavalitsuse ametnik või hallatava asutuse töötaja. Toimetajal puudub iseseisvus lehetekstide valikul ja kujunduse kinnitamisel, tal tuleb neid aspekte iga numbri valmides kooskõlastada vallavalitsuse liikmetega (Glase, 2016).

Kavandatava haldusreformi tulemusel on olemasoleva avaliku teabe põhjal võimalik oletada, et 2017. aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimisteks jääb Järvamaa senise 12 asemele kolm omavalitsust: Türi vald, Paide vald või linn ja Järva vald (viimane moodustub peaaesjalikult Tallinna-Tartu maanteest ida poole jäävatest valdadest). Et tulevastest valdadest on omavalitsuse lehtede uurimiseks valitud Türi Rahvaleht (tulevikus Türi vallas) ja Koeru Kaja (tulevikus Järva vallas), on kolmanda lehena mõttekas valida leht omavalitsusest, millest saab osa Paide omavalitsusest. Selle kriteeriumi alusel jäid valikusse Paide valla ja Roosna-Alliku valla leht.

Võimalik Paidega liituja on ka Imavere vald, kuid praegu on selle liitumine kahtluse all, kuna liitumisel puuduks sel vallal uue vallaga ühine piir. Et Paide linn ja vald on juba praegu väga tihedalt lõimunud (näiteks asub vallavalitsus linnavalitsuse ruumes ja omavalitsused on ühendanud funktsioone, mida täidavad ametnikud, kes on mõlema omavalitsuse palgal), otsustasin valida uuritavaks omavalitsuse leheks Roosna-Alliku valla lehe Sõnumiallikas.

Et saada põhjalik ülevaade kolme omavalitsuse lehe funktsioonidest, toimimisest, levikust, sisust, majandamisest, seotusest kogukonnaga ja perspektiivist, tegin semistruktueeritud intervjuu Türi, Koeru ja Roosna-Alliku väikelehe toimetaja ja vallavanemaga ning analüüsisin lehtede märtsi ja aprilli numbreid sihiga selgitada nende struktureeritust ja teostust, sisu, kaasautoreid ja reklaami mahtu. Valisin vallavanemad intervjueeritavateks põhjusel, et need ametiisikud juhivad organisatsiooni igapäevategevust ja võtavad organisatsioonis vastu operatiivseid juhtimisotsuseid.

3.1. Intervjueeritavad

Pipi-Liis Siemann – Türi vallavanem, ametis alates 2012. aastast.

Teet Reier – Türi Rahvalehe tegevtoimetaja, ametis alates 2011. aastast. Varem töötanud ajalehes Järva Teataja küljendajana ning ajalehes Äripäev küljendaja ja eriprojektide toimetajana.

Andres Teppan – Koeru vallavanem, ametis alates 2015. aastast.

Arnika Tegelman – Koeru Kaja toimetaja, ametis alates 2014. aastast. Varem olnud Türi Rahvalehe peatoimetaja ja maakonnalehe Järva Teataja peatoimetaja. Praegu üle Eesti tasuta leviva ALehe peatoimetaja.

Peeter Saldre – Roosna-Alliku vallavanem, ametis alates 2005. aastast.

Anni Alev – Sõnumiallika toimetaja, ametis alates 2015. aastast. Varasem lehetöö kogemus puudub.

3.2. Lehtede visuaalne analüüs

Lehtede Sõnumiallikas, Koeru Kaja ja Türi Rahvaleht kahe numbri vaatlus on tehtud 2016. aasta märtsi ja aprilli numbrite põhjal. Lehtede visuaalne analüüs täiendab uurimisküsimuste järgi tehtud intervjuudega seatud uurimiseesmärkide saavutamist.

Vaatlusel jagasin lehepinna sõltuvalt lehe kujunduspõhjast mooduliteks ja arvutasin, kui palju lehepinnast katavad 1) omavalitsuse ametlik info ning omavalitsuse allasutustelt ja tema osalusega organisatsioonidelt pärit materjalid koos illustratsioonidega, 2) toimetaja koostatud tekstid koos illustratsioonidega, 3) väljastpoolt toimetusi ja omavalitsusi pärit autorite artiklid koos illustratsioonidega ning 4) reklaam.

Eraldi vaatlesin fotode kogumahtu lehes ja omavalitsusega seotud kujundatud kuulutuste ja kommertsreklaamide vahekorda.

3.3. Intervjuude analüüs

Intervjuude abil sain teavet Roosna-Alliku, Koeru ja Türi valla lehe väljaandmise põhjuste, eesmärkide, vahendite, toimetaja funktsioonide, pädevuse, lehe struktuuri, tegijate, eeskujude, kaasautorite, sisulooma ja reklaamimüügi kohta. Huvi pakkus ka eelarveraha ja reklaamimüügi maht ja proportsioon lehe majandamisel.

Intervjuudes palusin intervjuueeritavatel rääkida lehe väljaandmist reguleerivatest normidest, tavade kujunemisest ning lehe statuudi ja väljaandmise reglementeerimise vajadusest nüüd ja tulevikus. Intervjuueeritavad hindasid kogukonna suhtumist lehte ja kaasatust lehe sisuloomesse, vallakodanikest kirjutamist ning tulevikuplaane lähtuvalt 2017. aasta lõpus eesootavatest halduskorralduslikest muutustest.

3.4. Meetodi kriitika

Eesti 15 maakonnas on ligikaudu 250 omavalitsust ning pärast haldusreformi kahaneb nende arv eeldatavalt viis korda. Kolmest uurimisalusest lehest kaks lakkavad tõenäoliselt pärast omavalitsuste liitumist praegusel kujul ilmumast. Samasugune saatus ootab suuremat osa omavalitsuste lehtedest, sest 2017. aastaga elluviidav omavalitsusreform liidab Eesti omavalitsused ning tekkivad omavalitsused seisavad teelahkmel, kus tuleb leida loodava omavalitsuse lehele roll.

Järvamaa praegusest 12 omavalitsusest ja nende väljaantavatest lehtedest katab siinne uurimistöö neljandiku. Seega ei anna see kõikehõlmavat ülevaadet maakonna omavalitsuste väljaannete eesmärkidest, toimimisest ega sisust. Seetõttu tuleb üldistuste tegemisse suhtuda ettevaatusega.

Valimisse kuuluvate lehtede eripalgelisus kompenseerib kõikehõlmavuse puudust, kus on esindatud maakonna suurima omavalitsuse Türi leht ning väikevaldadest kaks erineva lähenemisega lehte. Koerus on otsustatud teha lehte sellisel viisil ja selliste tunnustega, mis on omased regulaarselt ilmuvatele ajalehtedele; Roosna-Allikus antakse lehte välja nii, nagu omavalitsustes on aastatega traditsioon välja kujunenud.

Kuna intervjuud on semistruktureeritud, on kriitika uurimismeetodi ja järelduste kohta õigustatud, sest valim on väike ning intervjuerija küsimused ja täpsustavad lisaküsimused intervjueritavatele ei ole identsed. Samuti jätab intervjuu vastajatele võimaluse vastata erinevas mahus ja sõnastuses, mis raskendab tõlgenduste ja kokkuvõtete tegemist. Intervjuudes andsid intervjueritavad arvulisi vastuseid ligikaudsetena, mistõttu ei ole need faktiliselt kontrollitud ega omavahel täpselt võrreldavad.

Kolm vaadeldavat lehte ilmuvad küll sarnases formaadis, aga eri mahus: Sõnumiallikas 4-leheküljelisena, Koeru Kaja 8-leheküljelisena ja Türi Rahvaleht 12-leheküljelisena. Nii on vaadeldavate lehematerjalide proportsioonid võimalik proportsionaalselt küll välja arvutada, kuid mahtude nominaalne erinevus on lehtedel kordades erinev.

Uuringu puudusi kompenseerib asjaolu, et sama uurimisobjekti kohta pärinev info on kahest eri tüüpi allikast ja kogutud erinevate meetodite abil.

4. Tulemused

Saamaks ülevaadet lehe sisuloomest, omavalitsuse teadete, toimetuse ja välisautorite materjalide kasutamisest vaatlesin Roosna-Alliku valla lehe Sõnumiallika, Türi vallavalitsuse lehe Türi Rahvalehe ja Koeru vallavalitsuse lehe Koeru Kaja 2016. aasta märtsi ja aprilli numbreid.

4.1. Vaatluse tulemused

Sõnumiallikas

Märtsinumbri 4 leheküljest moodustasid 2,3 lehekülge vallavalitsuse ametlikud teated, informatiivsed tekstid, vallavalitsuse allasutuste ja nendega seotud organisatsioonide tegevusest teavitavad materjalid. Toimetaja enda loodud tekste lehenumbris ei tuvastanud. Välisautoritest oli lehes üks tekst 1/9 leheküljel. Kokku 1,6 lehekülge numbrist hõivasid kommertsreklaamid ja vallaasutuste kujundatud kuulutused, jagunedes reklaampinna puhul proportsionaalselt pooleks.

Fotosid oli lehes 4, millest üks illustreeris lehe avalugu rahvamaja laste *playback*-etendusest. Ülejäänud fotod olid 3 leheküljel ja lisatud sisukülje uudistele. Valla juhtorganitesse kuuluvaid isikuid fotodel kujutatud ei olnud. Fotod hõivasid kokku 1/3 lehekülge.

Aprillinumbri neljast leheküljest 1,8 lehekülge moodustasid vallavalitsuse ametlikud teated, informatiivsed tekstid, vallavalitsuse allasutuste ja seotud organisatsioonide tegevusest teavitavad materjalid, sealhulgas vallavanema pildiga arvamuseveerg esilehel. Toimetuse enda loodud tekstidest oli lehes fotoreportaaž vallas toimunud sündmustest 1/3 lehel. Välisautoritest oli lehes 3 teksti pisut üle 1/2 lehekülje, neist naiskodukaitse jaoskonna taasasutamine oli lehe avalugu, lisaks olid uudised eakate klubi tegemistest ja psühholoogi veerg. Kokku 1,25 lehekülge numbrist hõivasid kommertsreklaamid (0,25 lk) ja vallaasutuste kujundatud kuulutused (1 lk).

Fotosid oli lehenumbris 11 ja need katsid kokku 2/3 lehekülge lehe üldmahust. Ühel fotodest oli vallavanema portree.

Leht on värviline, formaadis A3 ja mahuga 4 lehekülge. Lehetekstid on ajakirjanduslikult toimetamata ja jutustavas stiilis. Kahe lehenumbri 15 fotost olid 8 poseeritud grupipildid.

Struktuurilt olid kindla asukohaga tuvastatavad vallavalitsuse ja -volikogu istungite teated 2. leheküljel, kooliveerg 3. leheküljel ning enamus kujundatud reklaami ja kuulutusi asus 4. leheküljel. Lehe avalooks on toimetaja valinud kuu olulisima sündmuse kajastuse. Lehes õnnitleb omavalitsus juubilaare ja eakaid vallakodanikke sünnipäeva puhul, teavitab sündinud vallakodanikest ja mälestab surnud vallakodanikke.

Koeru Kaja

Märtsi lehenumbri 8 leheküljest üks sisaldab vallavalitsuse ja -volikogu istungi ametlikke kokkuvõtteid ja muid teadaandeid, poolal leheküljel on vallavalitsuse allasutuse autorsusega materjalid ning veel 1/3 leheküljel on avaldatud valla eeloleva kuu sündmuste kalender. Toimetaja kirjutatud lehelood katavad lehepinnast 3,75 lehekülge, kusjuures osa informatiivse sisu ja uudisväärtusega valla teated on kirjutatud uudisartikliteks. Toimetaja on kirjutanud lühiuudiseid, uudiseid, uudislugusid, isiku portreeloo ja teinud fotoreportaaži. Välisautorite tekstid on 1,2 leheküljel ja valdavalt on need spordiuudised.

Kokku 1,25 lehekülge lehest hõivasid kommertsreklaamid (0,25 lk) ja vallaasutuste kujundatud kuulutused ja teated (1 lk).

Lehes on avaldatud 12 fotot, mis võtavad lehepinnast kokku 2 lehekülge. Vallavanem või volikogu esimees on 2 fotol.

Aprilli lehenumbri 8 leheküljest 1,9 sisaldab vallavalitsuse ja -volikogu istungi ametlikke kokkuvõtteid, teateid ning vallavalitsuse allasutuste materjale. Toimetaja kirjutatud lehelood katavad 2,6 lehekülge, kus osa informatiivse sisu ja uudisväärtusega valla teateid on kirjutatud uudisartikliteks. Toimetaja on kirjutanud lühiuudiseid, uudislugusid ja isiku portreeloo. Välisautoritelt on 1,7 lehekülge materjale, millest ühe lehekülje katavad spordiuudised, maavanem on kirjutanud arvamuskirjelduse ja kooliõpilane õpilaskirjeldusest Saksamaale.

Kujundatud reklaamid ja kuulutused katavad 1,8 lehekülge, millest 1/3 on kommertsreklaamid ning ülejäänud valla ja allasutuste teadaanded.

Lehenumbris on 7 fotot, mis võtavad kogu lehest enda alla 1,5 lehekülge. Vallavolikogu esimees ja üks vallavolinik on kujutatud 2 fotol.

Leht on värviline, formaadis A3 ja mahuga 8 lehekülge. Lehe päises on triipkood. Ligi pool lehe sisukülgede mahust on kirjutatud toimetaja ning ka lehe kaasautorite tekstid on toimetatud ajakirjanduslikku vormi. Kahe lehenumbri 19 fotost 3 on poseeritud grupipildid. Enamus fotosid on tehtud toimetaja poolt ja ajalehefoto stiilis.

Struktuuriliselt olid kindla asukohaga tuvastatavad avakülje pealugu ja lühiuudiste veerg, 2. leheküljel vallavalitsuse ja -volikogu istungite teated, 3. leheküljel uudised ja teated, portreelugu lehe keskel 4. või 5. leheküljel, samas ka suurema fotoga piltuudis või fotoreportaaž, 6. leheküljel valla sündmuste kalender ja allasutuste artiklid, 7. leheküljel spordiuudised ning 8. leheküljel kujundatud kuulutused ja reklaam.

Lehes õnnitleb omavalitsus juubilaare ja eakaid vallakodanikke sünnipäeva puhul, teavitab sündinud vallakodanikest ja mälestab surnud vallakodanikke.

Türi Rahvaleht

Märtsi lehenumbri 12 leheküljest on sisustatud vallavalitsuse ja volikogu ametlike teadete, allasutuste ja seotud organisatsioonide teabega 3 lehekülge. Toimetaja koostatud tekstid koos fotodega täidavad 4 lehekülge. Välisautorid on teinud kaastööd 1,3 lehekülje jagu alates spordiuudistest kuni ajalooliste artiklite ja kultuuriuudisteni

Kujundatud reklaami ja kuulutusi on 3,6 lehekülje jagu, neist kommertsreklaame on 2 lehekülge.

Lehenumbris on 19 fotot ja üks sarž, mis võtavad enda alla 2,3 lehekülge. Lehes on 4 ajaloolist fotot. Kahel fotol on kujutatud vallavolikogu esimeest.

Aprillikuu lehenumbri 12 leheküljest katab vallavalitsuse ja volikogu ametlike teadete, allasutuste ja seotud organisatsioonide teabega 3 lehekülge. Toimetaja koostatud tekstid koos fotodega mahuvad kokku 2,8 leheküljele. Välisautorid on sisustanud ühe lehekülje ja need on ajaloomaterjalid.

Kujundatud reklaami ja kuulutusi on lehes 5,2 lehekülge. Kommertsreklaame on 3,7 lehekülge ja omavalitsuse kuulutusi 1,5 lehekülge.

Lehes on avaldatud 13 fotot ja üks sarž, mis katavad 1,5 lehekülge. Kaks fotot on ajaloolised.

Türi Rahvaleht on väga selge struktuuriga: esilehel on olulisemad uudised ja sõnumid, 2. leheküljel on toimetaja arvamusveerg, piltuudis ja ajaloonurk, 3. lehekülge on uudiste päralt, 4. lehekülge on haridusasutuste sisustada, 5. leheküljel on persoonilugu, lehe keskel on fotoreportaaž, 8.–9. lehekülge on sisustatud Türi valla teadete ja sõnumidega, 10. leheküljel on valla kultuuriürituste kalender ning 11. leheküljel on vana ja uue foto rubriik. Kolm viimast lehekülge on valdavalt reklaamide päralt, kuid reklaami on vaba paigutusega ka teistel lehekülgedel.

Lehes õnnitleb omavalitsus juubilaare ja eakaid vallakodanikke sünnipäeva puhul, teavitab sündinud vallakodanikest ja mälestab surnud vallakodanikke.

4.2. Lehtede toimimine ja sisuloome

Saamaks ülevaadet sellest, millised on omavalitsuse lehe institutsiooniline kontekst ja eesmärgid, toimetuse võimalused ja piirangud, sisuloome avatus/suletus, kontroll väljaandmisprotsessi üle ja tulevikuperspektiiv, tegin semistruktueeritud intervjuud Roosna-Alliku, Koeru ja Türi vallavanema ja mainitud omavalitsuste lehtede toimetajaga.

Institutsiooniline kontekst ja eesmärgid

Milline on lehe roll ja eesmärk?

Roosna-Alliku lehe Sõnumiallikas eesmärk on Saldre ütlusel – arvestades väikest mahtu ja jõudmist iga leibkonna postkasti – olla vallakodanike informeerija vallavalitsuse ja asutuste tegevusest, eelarve täitmisest ning teavitamine otsustest ja sündmustest.

“No põhiline eesmärk on ikkagi infovahetus, kuna leht läheb absoluutselt kõikide elanikeni isiklikult postkasti, ongi sellel eesmärgil, et iga majani ja iga küllani jõuaks see informatsioon, mis vallas toimunud, suuremad sündmused ja samamoodi ka kuulutused, mis vallas toimub, et infovahetus.” (Alev)

Koeru vallavanem Andres Teppan ütles, et omavalitsus soovib lehte hoida poliitiliselt sõltumatu ja kõigile avatud väljaandena.

“Lehe roll ja eesmärk on siis anda tagasisidet meie valla tegemistest ja üritustest kogukonnale, valgustada vallavalitsuse ja volikogu tööd, koondada erinevaid infokanaleid meie lehte, et oleks meie valla elanikele ka kättesaadav ja ma ilmselgelt see eesmärk ongi see, et suhelda siis valla lehe kaudu kohalike inimestega.” (Teppan)

“Mida rahvale lähemal seisev ajaleht, seda suurem on huvi selle lehe lugemise ja selle lehe sisu vastu. Ehk maakondades alati kõige tellitavamad ja kõige suurema tiraažiga väljaanded on maakonnalehed, aga kui minna vallatasandile, ehk rohujuuretasandile, seda loetavamad on ka need vallalehed, et ikka iga inimene tahab teada, kuidas tema naabril ja ümberkaudsetel nagu läheb, nii et vallalehtedel on väga suur roll täita ja seepärast on ülitähtis, kuidas nad välja näevad ja mida seal sees kirjutatakse. Ma ei usu, et ühtegi teist ajakirjandusväljaannet annaks Koergu keskses poes, Koeru Konsumis müüa üle 300 eksemplari, oleme müüinud ka üle 350 eksemplari, sest Koeru Kaja on müüdav ajaleht, 50 senti on tema kaanehind ja ma ei usu, et ühegi teise ajakirjandusväljaandega see nipp läbi läheks...” (Tegelman)

Türi Rahvaleht on pika ajalooga kogukonna leht, mida on läbi aegade vedanud palgatud toimetaja. *“Esimene eesmärk on kindlasti teabe andmine vallakodanikule Türi valla tegemistest, see on väga oluline. Aga teise eesmärgina on olnud ka see tahtmine, et kogukond saaks ise anda oma asjadest teada. Ehk selles suhtes et uudiseid, sündmuseid, reklaami ja kõike seda peaks seal siis olema eelkõige Türi valla elaniku huvi silmas pidades. Ehk siis mitte kommertsreklaami, kuigi seal seda on.” (Siemann)*

Reier ütleb, et omavalitsuse leht peab olema hea sõnumiga kogukonna leht.

Millises juriidilises vormis toimub lehe väljaandmine?

Sõnumiallika väljaandja on Roosna-Alliku vallavalitsus. Koeru Kaja annab välja Koeru vallavalitsus.

Türi Rahvalehe väljaandmise on vallavalitsus usaldanud Türi Arengu Sihtasutusele.

Kas on olemas regulatsioon, mis sõnastab lehe rolli kohaliku omavalitsuse tasandi?

Saldre ütles, et lehe staatust ei ole õigusakti ega statuudiga määratletud. Lehe välimus ja sisu on on välja kujunenud vallavolikogu eelarve- ja majanduskomisjoni ning vallavalitsuse liikmete aruteludes.

“...leht on ikka rahvale, justnimelt valla sündmuste ja tähtsate teavituste ja selle jaoks, mitte mingisuguse poliitilise propaganda ja millegi tegemiseks, et selle oleme välja jätnud. Et teatud asjad on, millest keeldume.” (Alev)

Teppani sõnul ametlikku statuuti Koeru Kajal ei ole, kuid on välja töötatud makett, millest lähtutakse.

Siemann teab, et sihtasutusel on sisemised regulatsioonid näiteks reklaami, sealhulgas poliitilise reklaami avaldamise kohta. Toimetaja nimetab regulatsiooniks ka seda, et lehe väljaandmine on delegeeritud sihtasutusele ning asjad on ajaga väga hästi paika loksunud.

Kas on vajadust täpsustatud regulatiivse raamistiku järele?

Roosna-Alliku vallavanem ei näe ka edaspidi vajadust luua lehe toimimiseks selgelt reglementeeritud raamistik. Avaldatavale reklaamile on vallavalitsus kehtestanud hinnakirja, aga välistatud on poliitilise reklaami avaldamine.

“...valimisreklaami me üldiselt pole lehte pannud, et me oleme nende valimisliitudele või erakondadele soovitanud, et kui nad soovivad, siis nad võivad kasutada võimalust, et kui me lehte jagame, siis sinna vahele panna...” (Saldre)

Teppan ütles, et kui on vaja Koeru lehte muuta, siis tehakse seda toimetajaga kokku leppides jooksvalt. Tegelman ei näe ka vajadust lehe toimimist mõne omavalitsuse aktiga reguleerida.

Reier ei näe vajadust regulatsioone juurde luua.

Milline on toimetaja kvalifikatsioon ja ettevalmistus lehetööks ja kui palju seda toimetaja valikul arvestati?

Lehe toimetamine on tööülesannete järgi vallavalitsuse liikme kohustus ning ametnikku palgates ja kvalifikatsiooninõudes on sellega arvestatud. „*Lehte toimetab konkreetselt abivallavanem Anni Alev ja see on tema vastutusallas ja tema tööülesannete hulka kuulub.*” (Saldre)

Teppan pidas toimetaja erialast kvalifikatsiooni oluliseks. „*Arnika Tegelman on suurte kogemustega ajakirjanik. Ta on olnud ka siin minevikus Järva Teataja peatoimetaja ja ma arvan, et see on maakonna suurim leht ja häälekandja, et ma arvan, et sellest kogemusest peaks piisama, et omavalitsuslehte välja anda.*” (Teppan)

Tegelman ütles, et tema taust jutuks ei tulnud, sest on olnud pikalt maakonnalehe Järva Teataja peatoimetaja. Ta pidas oluliseks, et toimetaja oskaks kõrgtasemel eesti keelt.

Lehe toimetajal peaks olema Reieri meelest lehetöö kogemus, et tunda rutiine ja neist kinni pädada ning Türi kui suure omavalitsuse näitel peaks ta olema kohalik, et jõuda vajalikku kajastada, kohal olla ja konteksti mõista. „*...töölepingus olen ma rahvalehe toimetaja, teen lehele pildid, kirjutan lood, toimetan lood, aga loomulikult ma osalen ka aktiivselt sihtasutuse töös, et Türi linna kui kevadpealinna toimkonnas, noh see ei piirdu puhtalt, et ma saan lehe valmis, et ma panen ukse kinni, et siin see lõpeb.*” (Reier)

Siemann ütles, et ta ei anna küll pead, aga kui Türi Arengu Sihtasutus otsis toimetajat, siis ka eelmine vallavalitsus ei sekkunud.

Toimetaja võimalused ja piirangud

Milline on toimetaja otsustusvabadus ja millised on volitused?

Saldre ütlusel on Roosna-Alliku valla Sõnumiallika toimetajal lehega seotud küsimuses otsutamisevabadus, kuigi vallavalitsus vahel arutab lehes kajastamist vajavaid teemasid.

„*Pigem on see, et teatud kuupäevadel ma saadan informatsiooni välja, et nüüd ma hakkan ajalehematerjale koguma ja siis tulevad ettepanekud mida teha.*” (Alev)

Koeru lehe toimetaja sõnul on ta otsustusvabadus ja volitus toimetajana suured ning vallavõim ei anna talle igapäevatööks juhtnööre. „*Meil on välja töötatud oma lehe makett ja sellest me*

lähtume, loogiline ja väga loomulik on, et kohalikus vallalehes peavad olema ka vallavolikogu ja vallavalitsuse uudised, istungitest ülevaated, sealt saab ka tõesti niisuguseid väga toredaid uudiseid lugeda, ise vallalehe toimetajana ma käin kohal igas volikogus ja leian ka sealt uudiseid, sest kust need uudised sinna vallalehte ikka tulevad... Ma tean, mis rubriigid mul on, ma tean, et ma olen volikogu istungil, ma tean, et ma panen lehte vallavalitsuse uudised, kuulutused, kui on vaja mingeid vallasiseseid teadaandeid anda, näiteks ma vaatan, siin on suurjäätmete kogumise hind ja siin ei olegi parasjagu rohkem midagi, aga ülejäänud, mis tuleb esikaane uudiseks või mis persooni ma valin kirjutamiseks või mis üritusele ma seekord lähen ja pikemalt nagu pühendun, et see on siamaani olnud minu oma valik.” (Tegelman)

Türi vallavanem Siemann ütles, et on olnud vallavanemaid, kes on soovinud lehte enne trükki minekut näha, kuid tema ei loe. Ka Reier kinnitas, et vallavanemaid on olnud igasuguseid, aga viimased paar aastat on olnud rahulikud ja toimetaja on oma valikutes täiesti vaba. Reieri sõnul on varem küsitatud lehe kallutatuse kohta, kuid kui lehe roll on kajastada valla üritusi, siis on paratamatu, et vallavanem ja volikogu esimees on rohkem pildis.

“Mina olen öelnud, et viie aasta jooksul olen ma saanud küll oma tööd teha niimoodi, et ma ei ole pidanud jälgima kellegi juhtnööre, kuigi ma olen vaadanud jah, minu jaoks on olulised, kui on toimunud poliitilisi muudatusi, et oleksid need ikkagi arusaadavalt lehes kajastatud ja just selliselt, kuna ma ise ei kuulu ühtegi parteisse või erakonda, no ma ei saakski seda teha ja ilmselt ei tahaks, siis pigem sellisest neutraalsest vaatevinklist oleks kõigile selge, et mis toimub, et mitte see, et ma nüüd pooldaksin ühte erakonda, et kõik mis nemad ütlevad, et peaks nagu lehte minema.” (Reier)

Kui palju annab vallavalitsus ja -volikogu toimetajale suuniseid lehe sisuloomeks?

Roosna-Alliku volikogu komisjoni istungil oli lehte sisuideed arutusel aasta-kaks tagasi. “Kui on mingi teema, mida me kindlasti tahame näha või mingisugune sündmus toimub vallas, mida me tahame kajastada, siis me seda edastame talle. Aga üldjuhul käib see niimoodi, et kõikidele allasutuste juhtidele, ka volikogu liikmetele tuleb meeldetuletus, et mingiks kuupäevaks kas on artikleid-teemasid ja need siis avalikustatakse, et igakuiselt see nii toimub.” (Saldre)

“Ütleme nii, et tema iseseisvus ja tema, ütleme, võimalused selle lehe tegemiseks on päris vabad. Meie eesmärk ei ole hoida seda raamides ja nimelt seda politiseerida, et ikkagi suhteliselt vabalt

laseme temal toimetada, just nimelt, nagu ennist mainisin, et arvestades tema kogemust ajalehe kokkupanekul, siis on mingid väikesed nüansid teinekord, mida me siin võib-olla natuke vaatame, et koos, et meie vallavalitsus annab nagu talle ideid, kui teinekord rääkide isikulugu või midagi, siis anda, et kellest võiks rääkida, kuna tema ei ole kohalik, siis meie poolt tulevad teinekord ideed mõnele suuremale artiklile ja valgustatakse kindlasti ka vallavalitsuse istungeid, volikogu istungeid ja ma loodan väga, et Arnikal on seda lehte hea teha, kuna ta on oma otsustes suhteliselt vaba.” (Teppan)

“Kui me tahame midagi lehte saada, siis on asi väga lihtne. Toimetajaga me alati räägime enne lehe ilmumist, et mis nagu vallavalitsuse poole pealt peaks lehte minema. Kõik, mida me tahame teavitavalt sinna panna, üldiselt mahub lehte ära. Sellega probleemi ei ole. Meil on traditsioonilised asjad: volikogu kokkuvõte, tähtsamad sündmused, mis on juhtunud, tähtsamad teavitused, need nagunii küsib toimetaja tegelikult meie käest, me kirjutame need neile valmis. Siis seltsitegevuse spetsialist, kes meil on avalike suhete spetsialist, tema korjab ka meie allasutuste käest samamoodi, et kas te tahaksite seda lehte panna või teist lehte panna. Annab selle materjali edasi, kui nad ei saada otse. Nad võivad ka otse saata toimetajale. Kui me teaksime näiteks, et tegelikult lähevad kõik materjalid toimetajale, ja kui toimetaja ei ütle mulle, mis sinna tuleb, näiteks vestlus, siis ma ei tea, mis seal on, ja ma ei saa seda kuidagimoodi öelda, et ära seda pane.” (Siemann)

Kes kinnitab lehe materjalid ja kujunduse?

Alev ütles, et Sõnumiallika materjalid valib ja valmiskujunduse kinnitab ainult tema. Toimetaja otsustusvabadust kinnitas ka Saldre.

Koeru Kaja sisu ja kujunduse üle otsustab toimetaja ilma kohustuseta väljaandjaga kooskõlastada.

Türi Rahvalehe materjalid valib ja kujunduse kinnitab tegevtoimetaja.

Kellega peab toimetaja lehe toimetamisel veel arvestama?

Kuna Koeru Kajas on maketi järgi broneeritud üks lehekülg spordile ja üks kultuurirahvale, siis peab toimetaja sellega arvestama, ent kujunduslikult on materjalide paigutamine tema otsustada. Teppani sõnul arvestab toimetaja kõikide allasutustega ja kajastab põnevamaid sündmusi.

Reieri sõnul tuleb arvestada ka valla allasutustega, et koolide ja lasteaedade info jõuaks lehte, samuti muude mõjuritega. *“Mõjutab see, et Omniva on viienda aasta lõpuks leidnud üles mingisuguse klausli, et Türi Rahvaleht ei ole meediaväljaanne, ta on reklaam. Ja reklaami kannab Omniva Türi vallas näiteks, ma ei tea, ka Järvamaal ilmselt kahel päeval ehk siis teisipäeval ja neljapäeval. ... Me alustasime oma tööd, siis oli lehe ilmumisaajaks iga kuu viimane reede. Siis me nagu me oleme muutnud seda tänu sellele iga kuu esimeseks reedeks, ka volikogu muutis oma tööaega, et volikogu otsused saaksid lehte...”* (Reier)

Kui suure koormusega toimetaja töötab?

Saldre hinnagul on toimetaja töö ajakulu keeruline mõõta, sest see on osa abivallavanema põhitööst, kuid ta arvas, et võib-olla on see ühe päeva töö sõltuvalt sellest, kui palju teised lehte kirjutavad ja kui palju peab toimetaja ise kirjutama. Alev kinntas, et tema töömaht sõltub kogutud materjalide hulgast, vahel tuleb seda rohkem, kui lehte mahub, vahel peab ta ise kolm lugu juurde kirjutama, aga päev-poolteist läheb kindlasti tekstide ülevaatamisele ja lehe kokkupanekule. Kui juurde liita materjalide tellimine ja kogumine ning ise tekstide kirjutamine, siis kulub lehele toimetajana kolm-neli päeva.

Teppan ütles, et kui Koeru Kaja toimetajaga tööleping sõlmiti, siis arvestati töömahuks kuni 0,4 põhikohta ja tasu kokkuleppimisel arvestati sellega.

“Absoluutselt erinevalt kuudest, näiteks kogu selle aja jooksul kõige pingelisem kuu oli eelmise aasta september, kus ma füüsiliselt Koerus kohal käisin üheksal päeval. Oli lihtsalt kõikvõimalikke mõisate avamisi, koolide avamisi, lasteaedade renoveerimise lõpetamisi, veepuhastusjaama tööde lõpetamist, et niipalju oli neid uudiseid, mille pärast pidi kohal käima, need üles pildistama ja üles kirjutama. Et see sõltub täiesti kuudest. Üks asi on kohalkäimine, lisaks sellele tuleb need lood ka valmis kirjutada, lisaks sellele tuleb need lood veel valmis küljendada ja lisaks sellele võtab terve, praktiliselt, noh, üks kuus tundi vähemalt, et ühe peaaegu terve tööpäevaga lehe laialijagamise, sest sellega tegelen ka mina.” (Tegelman)

Türi Rahvalehe tegevtoimetaja töötab põhikohaga.

Kirjeldage ühe lehenumbri tsükli.

“Iga kord, kui mul endal tuleb mõtteid, panen ma endale kohe kirja need ja iga kuu keskel, kuski 15. paiku, tavaliselt ma saadan välja meili kõigile allasutustele, kõigile suurematele MTÜ-dele, kes on suuremad aktiivsemad kirjutajad, kirjutan nende ideed kõik sinna välja, millest keegi võiks kirjutada, ja lisangi juurde, et palun enda ettepanekud lisaks kirjutada ja tavaliselt kuski 25. kuupäevaks ootan materjale, panen materjalid kokku ja saadan ära.” (Alev)

Tegelman hindas Koeru Kaja tsükli väga lihtsaks. *“Alguses sündis mõte, et mida nüüd saaks esikaanele kirjutada, milliseid uudiseid saaks seal panna. Siis tuleb välja mõelda veel, ise ma neid välja ei mõtle, ma ikka küsin erinevatelt inimestelt, et kes oleksid need persoonid, kellest võiks veel pikka isikulugu kirjutada, kaalun neid, kellega võiks minna neid lugusid tegema, kokkulepped inimestega, kellel mis päeval aega kuhugi minna on, oma töögraafikuga arvestamine, millal on aega midagi teha, maikuu on näiteks jälle väga tihe töökuu, sest siin on koolid hakkavad lõpetama, peab käima kindlasti muusikakooli lõpuaktusel, mis on niisugune väga huvitav, alati pakub ka muusikaliselt palju, kui oli ikkagi muuseumi sünnipäev, siis tuleb sinna kohale minna, et tegelikult tuleb ka kohal käia väga palju ja lisaks ka siis see kirjutamistöö.”(Tegelman)*

“... enamuse põhiosa tegevustest toimub selle viimase nädala jooksul enne seda esmaspäevast trükkiminekut. Kui on minu tulekuga viis aastat tagasi sai kujundust muuta ja sisu sai üsna paika, et teatud asjad on teatud kohtades, inimene leiab need kindlast kohast üles, persoonilugu, et elemendid on kenasti olemas. Osa elemente saab varem ära ja loomulikult sa pead käima eelnevalt kolme nädala jooksul üritustel ja asjadel, sest see kõik peab koonduma kõik sellesse lehte. Et ütlemegi, et kui leht ilmub ära, siis esimene nädal on selline rahulik, nüüd on ka see, et lehe toimetaja teeb ka Kuma raadios raadiosaadet, mis on lehe raadiosaade peale lehe ilmumist, see on see lehe tutvustamise pool. Siin põhimõtteliselt esimese nädalaga sa võid panna järgmise lehe põhilised teemad paika, mingisuguse sisu kondikava ja hakata sinna vaatama, et (telefon heliseb). Vaatama seda, et kust ja kelle käest sa saad mingid materjalid. Et vallalehe puhul on ka see, et see pole nagu päevalehel et ma nüüd kohe helistan ja leian need allikad. Me saame vaadata siin ette, et näiteks on ettevõtluskonkurss vallas ja seal on sellised nominendid, et me saame juba küsida nende käest mingisugused kommentaarid ja asjad ära, et paljud asjad saab teha ette, aga pool nendest asjadest jäävad sinna viimasesse nädalasse, et mis uudised, mis

värsked sündmused, et noh oleks leht, kui sa paned sinna lehte kogu aeg selle, mis oli kuu aega tagasi. Loomulikult, sama kogukonnas toimetav inimene kuskil külas, tal on hea lugeda, kuidas seda oma küla jaanipäeva juuli lõpus eksju või, või augusti alguses, tema jaoks on oluline see, et oleks ära märgitud see. Et võib-olla ma alguses ei saanud ka seda, et ajaliselt mingid asjad oleksid võimalikult värsked, aga kui sa pead seal kogukonna sees toimetama, siis nende jaoks on oluline ka väike viide sellele, et seal külas oli see asi või seal toimus see. Et põhimõtteliselt on ikkagi, noh ma toodan ka, mis mul tegelikult otseselt töökohustus ei ole, et ma teen kõik pildid lehe jaoks ise põhimõtteliselt ja nende pildikajastused üritustelt lähevad ka valla kodulehele ülesse ja see tähendab seda, et ikkagi sellised hooajalised, kevad-suvi on igal nädalal mingisuguseid üritusi, mitmeid, et sa pead nendel käima.” (Reier)

Sisuloome avatus/suletus

Kas leht on põhiliselt omavalitsuse ametlike teadete edastaja?

Saldre ütles, et lehe suunitlus on olla nii omavalitsuse teadete kui ka valla selliste suuremate sündmuste kajastaja, mis on seotud valla allasutustega. Alevi hinnagul on leht neljandik kuni 50% ulatuses valla ametlike teadete edastaja ning väga palju on ka laste- ja kooliteemasid.

Koeru lehe toimetaja hindas omavalitsuse ametliku info mahuks 25–30% lehe kogumahust, suurema osa täidab ta ajakirjandusliku materjaliga, kirjutades ka ametlikke tekste lugejasõbralikumaks või esitades neid uudislikus võtmes, sest kui inimene ostab lehe, siis tahab ta huvitavat lugemist ja toimetaja ülesanne on lugejale seda pakkuda. “...mina omast arust teen ikka ajan nagu oma asja ja tegelen ajakirjandusega, et selles mõttes ta ei ole nagu omavalitsuse kontrollitav väljaanne, sest me peame teda ju müüma ja sellest tuleb ka tegelikult suur osa sissetulekust.” (Tegelman)

“No ütleme, et siin on üks lehekülg on küll volikogu materjalid ja vallavalitsuse materjalid, mida ma saan aluseks, et need ma kõik toimetan läbi, et ma ei pane neid lehte nii nagu nad on ametlikus dokumendis. Noh jäätmetekogumisring on ametlik teade siin, kodu kauniks on ametlik teade siin, noh mis siin veel, võivad need teated olla. Kas see on siis ametlik teade, üle kahe lehekülje pikk lugu sündis sellest, et aprilli vallavolikogus võeti vastu niisugused ja niisugused

toetustemäärad Koeru vallas, et ma otsustasin neid toona mitte lehte panna, sest see oleks olnud lihtne kuiv tekst, vaid rikastada seda näidetega, et ma rääkisin sotsiaaltöötajatega oma paar tundi ja panin kõik selle jutuga kirja üle kahe lehekülje. Lisaks saime nendega rääkida nende armsast Elmost pikema jutuga, nii et selle lehekülje, kas see on nüüd ametlik teade või ei ole ametlik teade, või on ta pikitud niisuguste lõbusate juhtumitega.” (Tegelman)

Türi lehe 12 leheküljest 2 on broneeritud vallavalitsuse teadete jaoks. Reieri sõnul nopib ta vallavalitsuse teemadest huvitavamaid ja teeb neist uudiseid, lisab kommentaare, et oleks lugejasõbralikum.

Kui palju kaasab leht kogukonda kaastööle?

Alevi kinnitusele on kõigile, kes soovivad Sõnumiallikas midagi kajastada, antud võimalus ja nad võiks kogukonda rohkem kaasata, aga aktiivsemat inimeste ärgitamist piirab ajaressurss, kuna toimetaja on abivallavanema põhitöö kõrvalülesanne. Vallakodanikud ise aktiivsed kaastööde tegijad ei ole, pigem soovivad toimetajale teemasid, näiteks kultuurikalendri avaldamine oli inimeste idee.

“Vahel olen valla lehte kirjutanud, et huvitavad ja et soovi korral saata informatsiooni. Suuliselt olen edasi öelnud, et kellel on kihvte vanu lugusid mingitest küladest. Et kirjutage või teil on pilte või midagi. Ja nendele allasutustele ja aktiivsematele kirjutajatele saadan kuus 2-3 korda meili meeldetuletusega, et nüüd on tulemas see kuupäev ja palun saata materjali.” (Alev)

“Eks me ise tahaks, et see oleks rohkem, aga paraku me näeme seda, et vägisi ei saa me kedagi kirjutama panna. Ütleme, et neid häid kirjutajaid on ilmselt vähe, et neid artikleid on ka vähe, mis tuleb altpoolt ja tihti on need niuksed kasinad ja lühikesed.” (Saldre)

Teppani meelest kaasab leht kogukonda kasvõi sel viisil, et pakub inimestele mõtlemis- ja kõneainet. Tegelman hindab kogukonna indu kaastööks lehega pigem kesiseks: inimesed annavad vihjeid sündmustest, aga ise kirjutama ei hakka.

Siemanni sõnul on kogukonnas agaramad kirjutajad spordiklubid, aga tavaline inimene pöördub lehe poole suhteliselt harva.

“...aastatega on väljakujunenud, et ma tean inimesi, kes, noh selles mõttes ongi aktiivsemad, et tahab rääkida kaasa seal, kas oma kogukonna, küla või seltsi tegemistest ja kui on olemas viited, et näitkes kuskil tuleb mingi näitus, siis ma lähengi konkreetselt, ma tean inimest, et kas ta tahab sellest rääkida, et teil tuleb see asi natukene ja kui ei taha, siis ma võtan selle ise käsile.”(Reier)

Kui palju kirjutatakse lehes vallakodanikest?

Sõnumiallika toimetaja arvas, et lehes võiks vallakodanikest persoonilugusid olla üle lehe, kuid möönab, et viimastel kuudel ei ole selliseid lugusid olnud. Vallavanem on rahul, kui persoonilugusid on aastas kolm-neli.

Tegelmanni sõnul on igas lehenumbris portreelugu mõnest huvitavast valla inimesest, kes ei pea olema mingid sotsialistliku töö kangelased, vaid lihtsalt huvitavad ja toredad inimesed.

Toimetaja kirjutab meeledi huvitavatest inimestest, kui info temani jõuab. *“...Kabalas antakse välja seda nii-öelda kohalikku kultuuripärlit. Ja selle sai tänavu mingisugune proua, kes on seda rahvatantsu vedanud sellel tema alal 30 aastat, kusjuures enamus vallakodanike jaoks ei öelnud see nimi nagu midagi. Aga kui sa kirjutad lahti selle tegevuse, siis on see nähtav ja arusaadav, et selles suhtes maal on ka muidugi teine probleem, et inimene võib olla igati tegus ja huvitav, aga ta ei taha, et keegi temast räägiks või kirjutaks, et see on ka teine, et selles suhtes ma olen alati austanud inimeste otsust.” (Reier)*

Kas leht avaldab kriitikat kohaliku omavalitsuse aadressil?

Alev kinnitas, et konstruktiivset kriitikat vallavõimu kohta on Roosna-Alliku lehes põhimõtteliselt võimalik avaldada. Saldrele ei meenunud, et keegi oleks soovinud lehe kaudu kriitikat teha.

Tegelmann ütles, et kui vaja avaldab Koeru Kaja ka kriitikat kohaliku võimu aadressil. *“Ja meil on olemas ka niisugune rubriik nagu „Üks mure“. Et kui inimene on ikka mures mingi asja pärast, siis ta saab pöörduda ajalehetoimetuse poole, ja on ka täitsa, ja siis vallavalitsusest keegi, kes on nagu pädev vastama, peab/saab vastata sellele murele. Aga selle kriitikaga on nüüd nii nagu ajakirjanduses üldse, et kriitikat tahetakse teha kole palju, aga vallalehes tegelikult toimib täpselt samamoodi nagu muus ajakirjanduses, et anonüümkirjadele me ei vasta, nendele me ei reageeri, et ega midagi.” (Tegelmann)*

Reierile ei meenu, et viie aasta jooksul oleks keegi tahtnud lehe kaudu kohalikku võimu kritiseerida. Tavaliselt on tegu olmeprobleemidega, mis ei vaja lahendamiseks lehe abi. Aga kui probleem lehte jõuab, siis võtab toimetaja kõrvale ka vastaspoole või lahendaja kommentaari. Siemann märgib tõestusena tsensuuri puudumisest asjaolu, et lehes on ka artikleid, mis valitsevale võimule meelepärased pole.

Kui palju jälgib omavalitsuse leht maakonna- või päevalehe kujundust ja sisu ülesehitust?

Saldre Roosna-Alliku lehe välimuse disainimisel spetsiaalselt eeskujusid kasutatud ei ole. Ka Alev ütles, et pole vallalehte tehes suurematest ajalehtedest eeskuju võtnud.

Tegelman ütles, et lehte uuendades otsest eeskuju maakonna- või päevalehtedest ei võetud, vaid toetuti oma kogemusele. Näiteks ei tea ta, et mõnes ajalehes oleks ühelauseliste uudiste veerg, nagu on Koeru lehes. Teppan teab aga, et nii formaat kui ka värvilisus valiti päevalehti silmas pidades.

Reier ütles, et ta ei võta eeskuju Türi Rahvalehe kujundamisel teistest ajalehtedest, vaid kasutab oma varasemat kogemust ja seetõttu näeb leht välja nagu päris ja järgib kindlat struktuuri, et inimesed teaks kust küljelt millist teavet leida.

Milline on teie arvates kogukonna hinnang lehe vajalikkusele?

Alev ütles, et kogukonna tagasiside lehele on positiivne ja kurjustatakse, kui kogemata peaks kellegi postkast leheta jääma.

“Kui me ikkagi kohtume valla rahvaga ja meil on siin või eakatega või klubides siis leht tuleb tihti jutuks ja kui meil oli ka siin valdadega ühinemisarutelud ja toimusid külakoosolekud, siis me alati rääkisime ka lehest ja tegelikult tuleb välja, et lehte loetakse ikkagi otsast otsani, et rahvas oli ikkagi nende teemadega, mis lehes, kursis. Ja see näitab, et huvi lehe vastu on suur ja võib-olla maal ei käi ka neid lehti väga palju, aga me oleme rahul sellega, mis toimub lehe ümber.” (Saldre)

Teppani sõnul peab kogukond lehte väga tähtsaks ning ootab iga uue kuu esimest nädalat ning küsib kauplustest müügile jõudmise kohta. Lehte müüakse veel Koeru naaberomavalitsuste kauplustes, isegi Lääne-Virumaal Rakkes ja seda ostetakse hästi.

“Ilmselt ikka peavad vajalikuks, sest ma tean, et paljud olid isegi natuke pahased selle formaadi muutuse peale, sest seda A4 oli väga tore köita kuhugi, ilmselt koguvad väga paljud seda lehte, sest siin on juba sees väga palju nimesid, teatavasti vanaemad koguvad lapselaste nimesid ja pilte, kes lehes on, ja need nagu kogutakse kokku, tegelikult on üks valla leht, ühe kogukonna kroonika. Siin on ju sees spordisaavutused, õpitulemustest räägime tihtipeale, kõik mis valla elus on toimunud, kultuurist ja spordist, et see on niisugune pisike kroonika, inimesed tahavad seda alles hoida ja säilitada, et see suur formaat nendele lehekogujatele väga ei meeldinud, sest seda on hästi keeruline kuhugi kokku köita. Siis hästi tähtis on inimestele, kuna Koeru on niisugune ka haritlaste kants, siis neile on nagu hästi tähtis see, mis keeles see leht ilmub, kas see on hea eesti keel, kas siin on palju vigu sees, on see kõik korrektne, ei ole vigu, et seda pannakse nagu hästi tähele, et kui on nagu hästi toimetatud ja hästi kirjutatud lood, siis seda tullakse nagu küll ütlema.” (Tegelman)

Siemann ütles, et saab tagasisidet Türi Rahvalehe kohta inimestega kohtudes. *“Ma arvan, et neile meeldib see leht. Ootusi on olnud näiteks, et see võiks ilmuda sagedamini. Et kord kuus on vähe, et uudisväärtust seal enam väga ei ole, et võiks tulla noh üle kahe nädala. Aga kui me vaatame materjali kogunemist, siis tegelikult ilmselt seda vist välja ei anna üle kahe nädala siiski. Inimesed on rahul, igasse postkasti läheb tasuta, kui nad ei saa, siis nad teatavad, järelikult nad isegi loevad ja ootavad seda.” (Siemann)*

Reieri sõnul on hea kogukonna rahulolu indikaator ta korrusmaja postkasti kõrval olev prügikast: kui sinna lehte ei pilluta, on sisu loetav. Ka on Reier märganud, et leheteemad pakuvad inimestele pikemalt kõneainet.

Kontroll väljaandmisprotsessi üle

Kes korraldab hanked ja sõlmib lepingud?

Saldre sõnul on vallavalitsusel pikaajaline leping lehe kujundamiseks ja trükkimiseks sõlmitud Vali Pressiga. Lehe kaasautorite valikul on toimetajal vabad käed.

Koeru lehe väljaandmiseks vajalikud kokkulepped teeb toimetaja, samuti leiab kaasautorid. *“Trükiga tegelen ainult mina. Mina võtsin trükikojast pakkumise, suur probleem oli, et ei olnud*

triipkoodi, et ei saanud müüa kõikidesse poodidesse. Mina võtsin triipkoodi, võtsin trükikojast pakkumise, see pakkumine oli aktsepteeritav, trükikojaga suhtlen mina, et vald ei puutu siia rohkem kui vallavalitsuse raamatupidaja teeb vahetevahel tasulise reklaami arveid, kuu alguses korra ja siis me arveldame poodidega, mina annan müügiaruande raamatupidajale edasi.”
(Tegelman)

Türi Rahvalehe kirjastamiseks vajalikud lepingud sõlmib Türi Arengu Sihtasutus. Siemanni sõnul vald määrab sihtasutuse nõukogu liikmed ja rohkem organisatsiooni tegevusse ei sekku. Sisuline kokkulepete ettevalmistamine, näiteks trükikojaga, ja postiga suhtlemine on tegevtoimetaja õlul.

Kuna tegevtoimetaja ülesanne on ka reklaami müük, on ta kursis reklaamitellimuste ja laekumistega. Kommertsreklaam on tasuline, samuti nende valla allasutuste ja külaseltside kuulutused, kes korraldavad tasulisi üritusi; kui üritus on tasuta, siis on ka reklaam tasuta.

Kes kehtestab ja kelle ettepanekul reklaamihinnad?

Alevi sõnul tegi ta toimetajana vallavalitsusele ettepaneku muuta reklaami hinnakiri lihtsamaks, kus kõigile kehtiks ühtne hind.

Koeru Kaja reklaami hinnakirja on kehtestanud vallavalitsus. Reklaamimüügi täpset plaani omavalitsus lehele kehtestanud ei ole ning toimetaja pakub, et see kõigub 600 ja 1000 euro vahel lehenumbri kohta.

Türi Rahvalehe reklaami hinnakirja on kehtestanud Türi Arengu Sihtasutuse nõukogu. Siemanni sõnul saavad valimiste ajal kõik poliitilised jõud võrdse võimaluse tasulist reklaami lehte osta.

Kes võtab vastu reklaamitellimusi ja väljastab arveid?

Reklaamitellimusi võtab Roosna-Allikul vastu toimetaja ja reklaamiavaldajatega arveldab vallavalitsus.

Reklaami tellimine Koeru Kajassee käib toimetaja kaudu ja arveid väljastab klientidele korra kuus vallavalitsus.

Kas toimetaja omab ülevaadet omatulude teenimisest ja reklaamiklientide maksedistsipliinist?

Sõnumiallika toimetaja ei tea lehe majandamisega seotud detaile, aga tal on üldisem ülevaade ja ta jälgib maksedistsipliini.

Koeru Kaja toimetajal on ülevaade reklaamiraha laekumistest. *“Ikka küsin raamatupidaja käest, kuidas meil läheb. Ja selle müügiaruande esitan ju ka pärast seda, kui ma ise jagan need lehed laiali, siis saatelehtede alusel ma müügiaruande esitan ma ka vallavalitsusse ise, ma tean täpselt, palju mul lehti müüdnud on ühes-teises või kolmandas kuus, palju see tulu toob...”* (Tegelmann)

Milline on lehe eelarve?

Alev lehe täpset eelarvet ei tea. Saldre sõnul on Sõnumiallika kirjastamise eelarve ligikaudu 3000 eurot ja reklaamitulu on minimaalne.

Koeru Kaja täpset eelarvet Tegelmann ei tea. Teppan ütleb, et Koeru Kaja eelarves on kulu umbes 10 000 eurot. Reklaamimüügist teenib leht Teppani hinnagul lisaks kuni ligi 4500 eurot ja see katab toimetaja töötasu. Tema sõnul ei pea leht olema isemajandav või tulu teenima, vaid olema kanal kogukonna kaasamiseks ja informeerimiseks, kus kõik info on koos.

Siemanni sõnul makstakse vallaeelarvest lehele kirjastamise, kojukande ja toimetaja töötasu katteks tegevustoetust aastas 17 000 eurot. Reieri sõnul müüb leht reklaami aastas ligikaudu 10 000 euro eest, kuid see ei tule kõik tagasi lehele, vaid osa läheb sihtasutuse muude tegevuskulude katteks. Kindlasti kaetakse lehe reklaamituludest vajalikud investeeringud, näiteks kujundusarvuti ja -programmide ost, kuna lehel on oma küljendaja.

Kui suure osa lehe eelarvest katab reklaamitulu?

Sõnumiallika reklaamitulu ei ole Saldre sõnul märkimisväärne. Reklaamimüügist teenib leht Teppani hinnagul kuni 4500 eurot ehk ligi kolmandiku eelarvest. Siemanni sõnul katab moodustab reklaamitulu kolmandiku leherahast.

Kes korraldab lehe levi? Kuidas?

Tasuta Sõnumiallika jõudmist kõikide valla leibkondade ja ettevõtteni korraldab toimetaja. Leht on kättesaadav ka veebis. Lehte kannab laiali Alev ise või kasutab valla sotsiaaltöötaja abi. Saldre ütles, et Omniva teenus oli liiga kallis ja kvaliteet kehv. Alevi hinnangul on vallas ettevõtteid 50 ja leibkondi 350. Leht on kättesaadav ka vallas asuvates kauplustes.

Koeru Kaja on tasuline ning seda müüakse vallas asuvates ja naaberomavalitsuste kauplustes. Lehe levi ja turustamine on toimetaja ülesanne. Vallavanema hinnangul müüakse 800 lehenumbrit, ent toimetaja korrigeeris seda arvu 500-le oma vallas (100 lehte müüakse naaberomavalitsustes). Teppani sõnul on vallarahvas võtnud tasulise lehe omaks ning hea läbimüük on tagasiside sellest, et lehega ollakse rahul ja seda loetakse.

Peale järgmise numbri ilmumist on Koeru Kaja eelmine lehenumber valla leheküljelt tasuta kättesaadav. Leht ei ole tellitav, sest postiettevõtte Omniva ei käsita vallalehte mitte perioodikana, vaid reklaammaterjalina, ja kojukande hind on omavalitsuse rahakotile liiga kallis.

Türi Rahvalehe kojukande tellib tegevtoimetaja sihtasutuse nimel Omnivalt ja leht viiakse vallakodanikule tasuta igasse vallas registreeritud postkasti. Toimetajal kritiseeris Omnivat, kes lõpetas 2016. a aprillist lehe kojukande perioodikaväljaandena ja käsitab lehte nüüd reklaammaterjalina. Samuti on tal Omnivale pretensioone kojukande kvaliteedi kohta, sest aegajalt ei jõua leht kõikidesse postkastidesse. Leht on peale ilmumist kättesaadav veebis.

Vaade tulevikku

Kuidas hindate oma lehe puhul kohaliku lehe rolli ja eesmärgi täitmist?

Roosna-Alliku vallavanem on oma lehega rahul ja peab seda Järvamaa ilusaimaks, sest see on tema hinnangul piisavalt informatiivne ja kvaliteetne, kui võrrelda nende väheste teiste omavalitsuste lehtedega, mida ta on näinud maakonna omavalitsusliidu kantseleis ja mis lehe mõõtu väga välja ei anna.

“Ma ütleks niimoodi, et leht on oma ideaali saavutanud oma suurusega ja oma selle vorminguga, aga noh, alati siis inimesed on erinevad, toimetajad on erinevad, nägemused on

erinevad, mis teinekord natuke kraabib hinge, ongi see sisu. Teinekord, et kuidas milliseid teemasid, aga seda me ei saa ka võtta nagu nii isiklikult kuna, tegemist on ikkagi ajalehe toimetajaga, kes ise siis, kellele oleme andnud vabad käed, kes läheb ja kokku paneb ja selle sisu annab sellele, et ma täna ei näe, et see peaks olema mahukam, me saame piisavalt selle info siia ja ei oskagi öelda et, mis nagu võiks veel areneda selles lehes et, võib-olla värvi rohkem, aga see on ka kõik, et meil on täna ka üritanud mustvalged pildid on sees, et me ikkagi valime, mis on värviline.” (Teppan)

“Loomulikult ühe kohaliku väga kohaliku lehe ülesanne ongi anda teada kõigest, mis toimub selle kohaliku omavalitsuse territooriumil, nii head kui halba, kõikidest asjadest tuleb nagu avameelselt kirjutada, samamoodi inimestest ja ettevõtlustest ja uutest võimalustest ja kõigest, mis selle valla territooriumil nagu juhtunud on, et Koeru Kaja näeb välja üsna selline, nagu mina ühte omavalitsuse lehte ette kujutan. Võib-olla on siis kohaliku omavalitsuse juhti liiga vähe näha, et lihtsalt ei ole sattunud ilmselt kirjutavad inimesed, et niisugused arvamusi, et inimesed saaksid teada, mida nende valla juhid, asjadest või mis vallas või maakonnas või maailmas toimuvat teada saaksid, et võib-olla seda natukene napib. Et vähemalt paar-kolm korda aastas peaksid vallajuhid ka midagi ütlema.” (Tegelman)

Siemann arvab, et Türi Rahvaleht on suhteliselt ideaalne leht, just selles mõttes, mis kohalik omavalitsus oma inimeste informeerimisel tahab teha, ja seda rolli ta täidab.

Kui kaugel olete ideaalist ja miks?

Alev ootab rohkem kogukonna initsiatiivi ja vallakodanikelt kaastööde tegemisel aktiivsust, et huvitavad sündmused ja elanike lood lehte saaks. Ent ka toimetajal peaks olema rohkem aega, et käia mööda omavalitsust ringi ja lugusid kokku kogud. Tulevikus peaks olema kvalitatiivse hüppe saavutamiseks eraldi töötaja.

Koeru leht on Teppani meelest laias laastus just selline, nagu ideaalis peaks omavalitsuse leht olema.

„Muidugi, ideaalis võiks seal olla rohkem ka kodanike enda selliseid kirjutisi, ja arutelusid ja aramusartikleid näiteks valla erinevate eluvaldkondade asjadest. Neid on suhteliselt harva.” (Siemann)

“No alati saab teha midagi paremaks. Lehe puhul on kõige lihtsam muuta visuaali ehk lehe kujundust, et tekitada mingi värske moment. Teine lugu on see, et kui ta on aastaid ikkagi, see valla leht on välja antud põhimõtteliselt ühe isiku poolt, siis et sinna meil ei ole ju kaasautorite honorari, tegelikult saab kaasata tegemisse küll, aga minu kogemus on selle viie aastaga näidanud, et kui ütled inimesele, et äkki sa kirjutad sel teemal ja kui sinna taha ei teki mingit numbrit, siis ega seda väga ei tule. Kuigi just nendes kogukonna asjades ollakse tihtipeale valmis kirjutama, kui see puudutab konkreetset minu küla ja minu seda, siis ma kirjutan sellest. Aga kui sa mõtled, milline ta veel võiks olla, siis noh, üks võimalus, mida teha, mida siin ka minu meelest volikogus ja komisjonides on mingil määral mõeldud, et üks kuus kuus ilmumist on vähe. See tähendab, et mingid asjad on lootusetult hiljaks läinud ja hapuks jäänud, et leht võiks ikkagi ilmuda kaks korda kuus iga kahe nädala tagant. Ma olen selle kohta öelnud, et minu jaoks ei ole probleem seda kaks korda välja anda, aga probleem on see, et tõstab ka kaks korda väljaandmise kulusid, et kes need kinni maksab, et selle taha on jäänud, et suureneb trükkikulu aja kandekulu.” (Reier)

Millisena näete lehe funktsiooni peale haldusreformi elluviimist?

Saldre sõnul on ühinemisläbirääkimistel Roosna-Alliku seisukoht, et omavalitsuse leht peab tulevikus säilima. Sõltub ühinevate omavalitsuste arvust, kuid lehe nägu ilmselt muutub, läheb paksemaks ja iga omavalitsus saab oma rubriigi, aga täpsemalt on detailid läbirääkimiste teema.

“Kindlasti peaks oma rubriik või külg olema, kas just igakuiselt, aga kasvõi üle lehe, et ikkagi ka Roosna-Alliku kandi uudised saaks kajastatud, sest ikkagi, kui leht tuleb, mis me oleme kokku leppinud, nii nagu ka täna igasse postkasti, siis on kohalikele inimestele oluline lugeda ka kohalikke uudiseid sealt, mitte seda, mis Paides näiteks toimub. ... territoorium suureneb ja me peame siis ju teadma ka, mis me suure valla teises otsas toimub ja seda infot ikkagi kajastama ka kõikjal.” (Saldre)

Alev pelgab, et tuleviku suures vallas ei märgata väikseid asju ja kogukonna asjadest omakeskis rääkimise asemel hakatakse inimestele valda reklaamima. Seetõttu peaks lehetoimetuse olema nii võimekas, et jõuab kajastada suure valla iga nurga tegemisi. See aitaks inimestel üksteisest paremini aru saada. *“...näiteks võtame Paide linna: kui sellega ühineb kolm valda, siis ta peaks ikkagi olema suurem leht, nende nelja valla peale kokku.” (Alev)*

Tegelmani sõnul on haldusreformijärgse kohaliku lehe ülesanne hakata oma valla tunnet jälle looma. Teppan on kindel, et kohaliku lehe funktsioon muutub peale haldusreformi. *“...see, millest see leht peab hakkama kirjutama, see hõlmab juba suurema territooriumi, rahvaarvu, erinevad tegevused, traditsioonid, erinevates kogukodades, ütleme nii, et iga omavalitsusel eraldi kogukond, et ma ei oskagi öelda, et midagi sellist, nagu juba me maakonnalehest, Järva Teatajas näeme, et ei ole mõtet hakata konkureerima. Et kui täna ikkagi pool Järvamaad ühineb ühte omavalitsusse ja pool teise, siis tekibki üks põhja või selline teise serve teine ajaleht ilmselt, kus on ka loomulikult ühine omavalitsus, peab tegema sellel teemal ka väga suurt tööd, et siis see toimetaja peab olema raudselt, ütleme, et tema töö sisu muutub väga kardinaalselt, et piirkond läheb hulga suuremaks ja kirjutada on väga palju, ja vaata et hakka valima, et millest sa kirjutad või millest sa ei kirjuta, et kõik tahavad valgustada oma asju. Noh, kujutan ette, et panen siia need kolm lehte kõrvale, et kõik see sisu, ma ei kujuta ette. Toimetus tuleb, võib ka olla.”* (Teppan)

Teppan ütles, et suure omavalitsuse lehe teemaga peab tegelema. *“Et ma ei olegi sellele mõelnud, et üks see üks regionaalne infoallikas hakkab olema, kuid üks see uus valitsus või volikogu või siis valitsus töötab välja selle struktuuri uuesti, mismoodi ta tegema hakkab.”* (Teppan)

“... mida suuremaks piirkond läheb, seda põnevamalt ja huvitavamalt ja sisukamalt ja ilmselt ka paksemalt lehte annaks nagu teha, aga ma usun, et just nimelt need kohaliku tasandi lehed jäävad püsima, kui neid hästi teha. Sest kui püsib inimeste huvi nende vastu, siis see ongi see, mis selle lehe edasi viib.” (Tegelman)

Arenguambitsioone hinnates ütles Siemann, et kindlasti ei saa Türi Rahvalehest maakonnalehelaadset, regulaarselt mitu korda nädalas ilmuvat lehte. Vallas ei teki ka nii palju infot, et seda jätkuks sagedamini ilmuvale lehele. Ka pole vald võimeline tasuta jagatava lehe hüppeliselt kasvavaid kulusid katma. Kui Türi vallaga peaks liituma mõni omavalitsus, siis viiakse lihtsalt lehte selle võrra rohkematesse postkastidesse. Võimalik, et liituvate omavalitsuste lehtedes on lehe ülesehituses midagi huvitavat, mida üle võtta.

Siemanni arvates on lehel uue omavalitsuse ühtelõimimisel oluline roll. *“...mida kaugemal keskusest, seda vähem teab keskuse rahvas tegelikult äärte elust, mulle tundub niimoodi. Türi kui*

keskus, sellega ollakse ikka kursis. Ja siin keskel toimuvaid spordi- või kultuuri- või ükskõik mis sündmusi, neid kajastatakse nii või naa. Ja noh, küllap sellel on oma roll teada, et mis päevadel see üks või teine asi on, aga see külakeskuste ja äärealade info panemine lehte on ka minu arvates oluline.” (Siemann)

Tulevikus näeb Reier olulise arenguna veebiversiooni tegemist. Praegu laaditakse internetti ainult lehe PDF-fail. Veebi saab Reieri sõnul panna persoonilugusid pikemalt, kui mahutab lehekülje 7000 tähemärki, nagu teevad seda teised lehed. *“Ja see võimaldaks ka värskemaid veebiuudiseid toota, et see oleks võib-olla üks selline unistamise koht.” (Reier)*

5. Järeldused ja diskussioon

Järeldus ja diskussioon võtavad kokku töös püstitatud uurimisküsimused.

Lehe institutsiooniline kontekst ja eesmärgid

Kõigi kolme vallalehe eesmärk on olla kogukonna informeerija omavalitsuse otsustest ja toimimisest, selle territooriumil toimunud oluliste sündmuste kajastaja ning kultuuriteadete edastaja. Rohkem kui seadusest tulevat informeerimiskohustust võetakse lehte traditsiooni ja tõhusa suhtluskanalina, mis loob ühist identiteeti ja sidustab kogukonda. See ühtib ka teoorias esile toodud viidetega kohaliku kogukondliku lehe rollist.

Ühelgi kolmest vaadeldavast lehest ei ole statuuti, mis kirjeldaks õiguslikus vormis lehe missiooni, eesmärgi ning toimimise viise ja korraldust. Lehe väljaandmise ja toimetamisega seotud nüansid on valda juhtivate inimeste vahel ajaga paika loksunud ja muutunud kirjutamata tavaks.

Koeru Kaja ja Türi Rahvalehel on toimetaja välja töötanud maketi, mis on aluseks lehematerjalide korrapärasele teema- või valdkonnapõhisele eksponeerimisele. Kuigi praegu on väljaandja, toimetaja ja auditooriumi vahel saavutatud konsensuslik tasakaal, sõltub selle püsimine subjektiivselt isikutest; näiteks võimu muutudes säilib risk, et seniseid kirjutamata kokkuleppeid tuleb muuta, sest mõni osapool enam ei aktsepteeri neid. Vaatamata riskile ei soovi ühegi lehe väljaandja ega toimetaja kirjeldatud ja mõne omavalitsuse aktiga jõustatud regulatsiooni kehtestada.

Sõnumiallikat ja Koeru Kaja annavad välja vallavalitsused, Türi Rahvalehe väljaandmine on viidud vallavalitsusest ühe astme võrra kaugemale – valla loodud sihtasutusse. Koeru ja Türi vald peavad oluliseks, et lehe toimetaja oleks ajakirjandusliku taustaga ja spetsiaalselt lehte tegema palgatud inimene. Roosna-Alliku vald on toimetajatöö lisanud abivallavanema kõrvalkohustuseks.

Toimetaja võimalused ja piirangud

Raivo Suni (2008) on pidanud omavalitsuse lehtede jaoks põhiküsimuseks seda, kuidas pöörata ennast näoga lugeja poole, muutumata pelgalt kohaliku võimu hääletoruks. Kuigi nii Roosna-Alliku, Koeru kui ka Türi valla juhid deklareerisid toimetaja sõltumatust ja otsustusvabadust lehe materjalide valikul ja kujunduse kinnitamisel, on selle mõtestamine omavalitsuseti erinev: Koeru ja Türi vallas on toimetaja vallavõimust autonoomne, Roosna-Allikul on toimetaja põhikohaga vallavalitsuse liige. Seega on Roosna-Alliku ja teiste samalaadse töökorraldusega vallalehtede puhul tõenäoline, et lehematerjalides valikuid tehes lähtub toimetaja esmalt vallavalitsuse kui põhitöökoha huvidest. Kuna Sõnumiallika toimetaja on samal ajal Roosna-Alliku vallavalitsuse liige, on ametikohtade ühildamisest tingituna vallavalitsusel pidev kontroll lehe sisu üle.

Kõik lehed kinnitasid, et vallavalitsus ega volikogu ei anna otseseid igapäevaseid suuniseid materjalide valimiseks ega tsenseeri lehte. Vallavanem või volikogu esimees figureerib mõnes lehenumbris piltidel, kuid viisil, mis ei häirinud ega viidanud ametipositsiooni kuritarvitusele enese esitlemisel. Omavalitsuse juhtorganid edastavad lehele oma avalikustamist nõudvad otsused ja teated varem kokkulepitud viisil, mahus ja kujul.

Tabel 3. Kahe lehenumbri pinna jaotus %

	Sõnumiallikas	Koeru Kaja	Türi Rahvaleht
Omavalitsuse materjalid	51	23	25
Toimetaja materjalid	4	40	28
Välisautorite materjalid	9	18	10
Kuulutused ja reklaam	36	19	37

Lehematerjalide analüüsist selgub väljaspoolt palgatud ja vallavalitsuse seest toimetajatööd lisakohustusena tegeva toimetaja vahe (vt tabel 3). Vaadeldud kahe lehenumbri põhjal sisaldab

Sõnumiallikas üle 51% lehe kogumahust omavalitsusest ja tema haldusalas algatatud tekstidest ning toimetaja enda autorsusega tekste on 5%. Valla haldusala väliste (välis-)autorite tekste on 9% lehe üldpinnast. Koeru Kaja on puhtalt omavalitsuse taustaga materjale 23% ja Türi Rahvalehes 25% ning toimetaja materjale vastavalt ligikaudu 40 ja 28%. Välisautoritel tuleb lehte Koerus 18 ja Türil 10% materjalide kogumahust.

Roosna-Alliku toimetaja kulutab lehe materjalide hankimisele ja lehe kokkupanemisele paar päeva. Türi Rahvalehe toimetaja töötab täiskohaga. Koeru Kaja toimetajal on arvestuslikult kuni pool töökoormust.

Roosna-Alliku lehe toimetajaga tehtud intervjuu ja lehevaatluse põhjal on näha, et materjalid jõuavad lehte ilma ajakirjandusliku lisaväärtuseta. Koerus ja Türil toimetavad või kirjutavad toimetajad ametnike puisema sõnakasutusega tekstid lugejale huvitavaks, vähendades nii kohaliku omavalitsuse info osakaalu toimetuse tekstide kasuks. Samuti on Koeru ja Türi toimetajad aktiivsed tegema ajakirjanikutööd lehele uudiväärtuslikku ainekust otsides.

Sisuloome avatus/suletus

Kolme lehe väljaandjad deklareerisid, et peavad lehte omavalitsuse teadete edastamise tähtsaks kanaliks. Toimetajate kinnitusel on leht kõigile soovijatele kaastööks avatud. Igal toimetajal on oma rutiin, kuidas koguda teavet omavalitsuselt ja selle allasutustelt, kuidas kajastada sündmusi ja tellida kaastöid.

Koeru Kaja toimetaja hindab loomulikuks, et osa lehemahust kajastab regulaarselt vallavõimu otsuseid ja edastab teateid, kuid ülejäänud sisuloome osas käsitleb ta lehetööd ajakirjandusena. Türi Rahvalehes on vallavalitsuse sisustada kaks lehekülge ning ülejäänud mahu sisustamine on tegevtoimetaja autonoomne valik.

Roosna-Alliku, Koeru ja Türi peavad kogukonna kaasamist kaastöösse oluliseks, kuid mõnavad, et inimesed on tagasihoidlikud ja raske on leida hea kirjaliku väljenduse oskusega kaasautoreid. Agaramad kaastöö tegijad on spordiklubide ja haridusasutuste esindajad, kes regulaarselt teavitavad lehte oma edusammudest ja tegevustest. Türi lehe tegevtoimetaja tõi esile,

et tal on aastatega välja kujunenud agentuur, kellelt ta ammutab teemasid, mida ise lehes kajastada. Türi Rahvaleht ja Koeru Kaja avaldavad regulaarselt persoonilugusid vallakodanikest ja sama soovib teha Sõnumiallikas, kuid suudab seda ebaregulaarselt ja üle mitme lehenumbri.

Kolmest lehest ükski ei näe takistust kohalikku võimu leheveergudel kritiseerimisele, millegi ata oponeerib Suni (2008) väitele, et omavalitsuse leht ei talu kohaliku võimu kriitikat. Tõsi, praktikas meenutatakse üksikjuhtumeid, mil keegi võtab reaalselt lehes kriitiliselt sõna, ning sellisel juhul lisatakse vastaspoole kommentaar või vastulause. Kriitiliste seisukohtade nappust põhjendatakse olmeprobleemidega, mille lahendamiseks on tulemuslikum otse vallavalitsuse poole pöörduda, mitte ajada asja korra kuus ilmuva lehe kaudu. Poliitiliste manifestide avaldamist või arveteklaarmist vallalehe veergudel väldivad kõik kolm uuritud omavalitsust.

Kolme vaatlusaluse lehe toimetajad ja väljaandjad ei tunnistanud otsesõnu, et võtavad vallalehe tegemisel eeskju maakonna- või päevalehtedest. Vaid Koeru vallavanem märkis, et 2014. aastal lehte uuendades võeti suuremad lehed eeskjaks. Nii Türi Rahvalehe tegevtoimetaja Teet Reier kui ka Koeru Kaja toimetaja Arnika Tegelman märkisid ära oma pikaajalise ajalehetöö kogemuse, millele nad tuginevad omavalitsuse lehe sisuloomes ja kujundamises.

Nii lehtede väljaandjad kui ka toimetajad on seda meelt, et kogukond peab lehte vajalikuks, ootab uue numbri ilmumist ja loeb seda põhjalikult. Roosna-Alliku vallavanema arvates ei käi maainimesel palju muid lehti ja see suurendab vallalehe väärtust; inimestega kohtudes ilmneb, et lehte loetakse põhjalikult. Viimast kinnitas ka Türi lehe tegevtoimetaja. Türi vallavanema sõnul sooviksid elanikud, et leht ilmuks sagedamini kui korra kuus, kuid see tähendaks kulude hüppelist kasvu, milleks vallavõim ei ole valmis.

Koeru lehe toimetaja usub, et teeb huvitavat lehte, sest tasulist vallalehte müüakse kuus u 600 eksemplari. Lehte ostes teeb iga inimene teadliku valiku. Koeru Kaja toimetaja nimetas vallalehte kohaliku elu kroonikaks, mida osa inimesi talletab köidetuna, et säilitada laste ja lastelaste kohta avaldatu. Annab ju leht kindla regulaarsusega ülevaate omavalitsuses toimunud ning kohalike inimeste saavutustest ja tunnustamisest.

Türi Rahvalehe tegevtoimetaja hindas tasuta jagatava lehe loetavuse heaks indikaatoriks korrusmajade postkastide juures olevaid rämpsposti kogumiskaste: kui lehte ei visata käigult ära, siis selle sisu huvitab inimest.

Kontroll lehe väljaandmise protsessi üle

Lehe väljaandmiseks vajalikud kokkulepped valmistab ette toimetaja ja kinnitab väljaandja, olgu selles rollis vallavalitsus või lehte tegev sihtasutus.

Reklaami hinnakirja kehtestab toimetaja ettepanekul lehe väljaandja. Reklaamimüüki korraldab lehe toimetaja ja klientidega arveldab väljaandja. Arvestust lehe kulude ja tulude kohta peab väljaandja, toimetajal on sellest pigem ülevaatlik teave.

Mida mahukam leht, suurem tiraaž ja arvukam toimetuse koosseis, seda suurem on lehe eelarve ja omatulude osakaal. Lehe väljaandmiseks tehtav kulu ja oodatav tulemus iseloomustab ka valla majanduslikku võimekust.

Kõikide uuritud omavalitsuste juhid ja toimetajad olid rahul, et saavad teha lehte sellisena, nagu nad soovivad, vaatamata sellele, et Roosna-Alliku vallal on lehe tarbeks koos omatuludega kasutada ligi 3000 eurot, Koeru vallal 14 500 eurot ja Türi valla sihtasutusel 27 000 eurot.

Sõnumiallikas, Koeru Kajas ja Türi Rahvalehes ilmuvate reklaamide mahtu ning kommertsreklaamide ja omavalitsusasutuste kuulutusi mõõtes ilmnes, et lehe maht ja tiraaž mõjutab tugevalt reklaami müüki. Kommertsreklaami on Roosna-Alliku lehes kogu reklaampinnast 37%, Koeru lehes 28% ja Türi lehes 65% (vt tabel 4). Rahaliselt peab Roosna-Alliku reklaamitulu marginaalseks, Koeru teenib sellest ligikaudu 4500 eurot ja Türi 10 000 eurot.

Tabel 4. Kommertsreklaam ja omavalitsusasutuste sotsiaalkuulutused %

	Sõnumiallikas	Koeru Kaja	Türi Rahvaleht
Kommertsreklaam	37	28	65
Omavalitsusega seotud kuulutused	63	72	35

Kolmes vallas on erinev lehe levitamise viis, kuid vastutab selle eest igal pool toimetaja. 1000 elanikuga Roosna-Allikul kannavad lehte laiali vallavalitsuse ametnikud, poole suurema

rahvaarvuga Koeru vallas on leht kauplustes üksikmüügis ning ligi 10 000 elanikuga Türi vallas tellitakse lehe kojukanne Omnivalt. Viimane on üks omavalitsuste lehtede postitusvõimaluste suurimaid pärssijaid, sest ei käsitle omavalitsuste lehti mitte perioodikana, vaid reklaampostitusena, mille kojukanne on väga kallis ja kandeperiood pikk.

Vaade tulevikku

Kõigi kolme lehe väljaandjad ja toimetajad peavad oma praegust väljaannet rolli ja eesmärgi täitmiselt ideaalilähedaseks. Arenguruumi nähakse vallakodanike kaasamises kaasautoritena ja sisu veelgi inimesekesksemaks muutmises.

Silmas pidades eelolevat haldusreformi, näevad Roosna-Alliku, Koeru ja Türi vallavanemad ja lehetoimetajad kvalitatiivse muutuse võimalust, sest nad on kindlad, et leht muutub regionaalseks ning on vajalik uue kogukonna identiteedi looja ja lõimijana. Samas ei ole näitena kasutatud omavalitsustel ambitsiooni hakata lehe väljaandmisel konkureerima maakonnalehega Järva Teataja.

Juba korra suurvallaks liitunud Türi valla vallavanem ei usu, et mõne omavalitsusega kokku minnes tehakse Türi Rahvalehes suuri muutusi. Seevastu leidsid Roosna-Alliku ja Koeru valla intervjuueeritavad, et valdade ühinedes liitub ka leht, säilitades küll regulaarsuse, kuid muutudes mahukamaks ja sisukamaks, sest tekib võimalus eraldada lehe toimetamiseks rohkem raha.

Türi Rahvalehe tegevtoimetaja idee luua lehele uuenev veebiversioon on märksa suurema tähtsusega arenguhüpe kui suurvallas loodav uus, kuid sarnases mahus ja sagedusega ilmuma hakkav leht ja suurenev toimetust. See muudaks lehe operatiivseks, igapäevaselt uuenevaks infokanaliks ning tekitaks küsimuse, kas vallalehte saab määratleda edaspidi ainult paberlehe ilmutamissageduse põhjal.

Kokkuvõte

Bakalaurusetöö “Väikeleht Järvamaal Roosna-Alliku, Koeru ja Türi valla näitel” on andnud kolme vallalehe näitel ülevaate omavalitsuse lehe eesmärkidest ja rollist kogukonna teabekanalina ning toimimise põhimõtetest ning avanud vaate nende lehtede võimalikule tulevikule haldusreformi järel.

Uurimisküsimustele vastuste saamiseks kasutati semistruktueeritud intervjuusid ja lehenumbrite vaatlust. Eesmärgipüstituselt ja rollitunnetuselt olid kolm vaadeldud lehte sarnased. Erinevused ilmnesid lehe töö korraldamises, sisuloomes ja rahastamises.

Järvamaa Roosna-Alliku, Koeru ja Türi lehe analüüs ei kinnita kohalike omavalitsuste lehtede kuvandit, nagu oleks need võimaloleva valitsuskoalitsiooni propaganda hääletorud. Samas ei saa välistada, et detailsemast uuringust välja jäänud teistes Järvamaa omavalitsuste lehtedes neid jooni ei esine.

Kuigi suurem osa Järvamaa omavalitsuse lehtedest on määratletavad Peeter Vihalemma (2004) kirjeldatud väikelehe tunnuste järgi, on Türi Rahvaleht ja Koeru Kaja muutunud tunduvalt professionaalsemaks nii lehe töö organiseerimiselt, sisuloomelt ja žanririkkuselt kui ka kujunduselt ning asetuvad ambitsioonidelt ja teostuselt väikelehe ja ajalehe vahele.

Kui jagada nimetatud rahasumma elanike arvuga, siis selgub, et ühe Roosna-Alliku ja Türi elaniku kohta lehele kuluv summa on 2,8 eurot, samas kui Koeru vald kulutab koos eelarve ja lehe omatuludega inimese kohta 6,7 eurot. See näitab, et kasinate vahenditega saab väikevallas lehte majandada sama tõhusalt, kuid ei ole võimalik tagada sama mahtu, sisu ja teostuse kvaliteeti. Roosna-Alliku leht näitab, et väljaandja, toimetaja, aga ka vallakodaniku ootused lehe sisu ja esitluse kvaliteedi suhtes pole suured. Koeru näide kinnitab, et väikses vallas on parema kvaliteediga lehte teha mitu korda kulukam, kuid poliitilise tahte korral võimalik.

2017. aastal haldusreformiga tekkivad suurvallad vajavad lehti, sest see on omavalitsuse veebilehe kõrval oluline kanal, kus omavalitsus ja selle elanikud saavad omavahel teavet jagada

muutmata kujul. Omavalitsusel puudub muudes väljaannetes sõnumite edastamisel üle kontroll ajakirjandusliku filtri üle.

Oluline kvalitatiivse arenguhüppe võimalus peitub vallalehtede jaoks veebiversioonide loomises, mis kõrvaldab lehtede väikese regulaarsuse ja operatiivsuse puudumise probleemi ning muudab vallakodaniku jaoks kohaliku elu uudiste jälgimise ja sündmustesse kaasamise pidevaks. Sellisel juhul muutuks vallalehed regionaalseteks maakonnalehe konkurendiks isegi juhul, kui esimesed ambitsiooni ei oma või deklareeri.

Suurvalla leht on reklaamiandjale atraktiivne reklaamikanal. Türi Rahvaleht tõestab, et maakonnalehest suurema tiraažiga ja kindlat territooriumi maksimaalselt kattev leht on kommertsreklaamidele ahvatlev: kaks kolmandikku Türi Rahvalehe reklaamist on kommertsreklaam ning leht teenib tulu ka valla allasutuste tasuliste kultuuriürituste kuulutuste avaldamisest, mis muudes vallalehtedes avaldatakse üldjuhul tasuta. Kuni vallaleht ilmub maakonnalehega võrreldes umbes 13 korda väiksema sagedusega, ei mõjuta vallaleht maakonna reklaamiturgu kriitiliselt, kuid veebilehe loomisega võib ka reklaamiandja hakata eelistama omavalitsuste kanalit senisest suuremas mahus.

Võib spekuloida, kuidas mõjutab uute suurvaldade väljaannete teke kohalikku meediaturgu, kuid olemasolevate arengustsenaariumide põhjal on alust väita, et praegune tasakaal on muutumas nii info edastaja kui ka reklaamikanali seisukohalt maakonnalehe kahjuks.

Hoidmaks ära teravnevat vastasseisu kohalikul meediaturul, on uues haldusterritoriaalses reaalsuses maakondlikel, veel parem üleriigilistel omavalitsuste katusorganisatsioonidel soovitatav välja töötada omavalitsuslike väljaannete sisuloome ja kommertsreklaami avaldamise printsiibid ja need eneseregulatsiooni korras liikmesomavalitsutes tunnustada. Vastasel korral tekib päevakorda maakondliku sõltumatu meedia jätkusuutlikus küsimus.

Halvenev konkurentsiolukord sisuloome- ja reklaamiturul võib sundida maakonnalehti uute tegutsemismudelite otsingutele, näiteks tegema kohalikele omavalitsustele pakkumist lehed ühendada. Viimane mõte on aga puhas siinse lüüa autori spekulatsioon.

Summary

Bachelor's theses "Newspapers of local municipalities in Järva County – examples from Türi, Koeru and Roosna-Alliku" has given an overview on the basis of three commune newspapers about role and objectives of a newspapers in a local authority as a communications channel and its functioning principles. The theses have widened the view on potential future of local newspaper after administrative reform.

Semi-structured interviews and study of publications were used to reach to the final study result. All the examined publications have similarities in their purposes and social role but show differences in their organisational working order, creative content and funding of the publications.

Analysis of Järvamaa Roosna-Alliku, Koeru and Türi local newspapers does not confirm the image attributed to newspapers in local municipalities as being propagandistic voice transporters of authorities. It cannot, although, be excluded that some other local newspapers in Järvamaa, which did not include the study subject, may present some above described features.

The majority of local newspapers in Järvamaa are determinable according to the features of local newspapers described by Peeter Vihalemm (2004). „Türi Rahvaleht“ and „Koeru Kaja“ show professionalism in their development due to organisational work, creative content, their genre variations and layout. They classify between local and national newspapers.

Dividing specified amount of money by number of inhabitants, it reveals, that in Roosna-Alliku and in Türi the required publication fee per inhabitant is 2.8 euros. In comparison Koeru commune spends with budget and revenues 6.7 euros per inhabitant. This reveals us, that exiguous finances enable effective management of local newspapers, but print-run, content and realization quality are hindered. Roosna-Alliku local newspaper reflects the relatively low expectations on its content and realization quality by publisher, editor and local population. Example of Koeru confirms that publishing a high-quality newspaper in a small commune is significantly more expensive, but it is possible with existence of political desire.

Administrative reform in 2017 will cause a demand on newspapers in big communes, because it is an essential information channel besides commune webpage to exchange unmodified information. Local authorities do not have any control over information flow in other publications.

Significant opportunity in qualitative development of a local newspaper relies on web producing online-versions, which eliminates the problem of low regularity and poor information actuality, enables the regular information flow and constant involvement in commune activities to every local inhabitant. In that case would local newspapers change into regional competitors besides regional newspapers even though the latter do not declare any further ambition.

Newspaper of a big commune is an attractive advertising channel for advertisers. „Türi Rahvaleht” proves the attractiveness of commercials having higher print-run and covering a certain territory with maximum: 2/3 of advertisements in “Türi Rahvaleht” are commercials and the newspaper charges for publishing advertisements about cultural events in the commune. This kind of adverts are usually in other publications free of charge. Until the local newspaper is issued 13 times less than regional newspaper, it does not affect the commercial market in the county in a critical amount. There may accompany a desire of advertisers for a preference of the local authority channel in higher amount with creating web-pages.

We could speculate about impact of big commune publications on local commercial market, but on the basis of existing development scenarios we can state, that this balance is in change which does not benefit the local newspaper due to both information forwarder and commercial channel.

Avoiding escalating confrontation on local commercial market, it is recommendable in new administrative reality of regional, even better – national, municipal umbrella organizations evolve publication principles of creative content and commercials in local newspapers and acknowledge them in membership local authorities in order of self-regulation. In opposite case there rises a question of sustainability of independent local media.

Competition growing worse on the market of creative content and commercials may force local newspapers looking for new acting models like offering merger proposal of local newspapers. The latter idea is nothing but speculation.

Kirjandus ja allikad

Albu vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05.2016 <http://www.albu.ee>

Alev, A. (2016). *Autori intervjuu*, Roosna-Alliku, 17. mai.

Allas, E (2015). *Kodaniku- ja kogukonnaajakirjanduse portaalid laanlane.ee, poltsamaa.info ja kyllauudis.ee*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

Ambla vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05.2016 <http://www.ambla.ee/uldinfo>

Ambla vallas ilmus 200. ajaleht (2010). *Järva Teataja*, 2. juuli. Kasutatud 22.01.2016.

<http://www.jt.ee/283239/ambla-vallas-ilmus-200-ajaleht>

Avaliku teabe seadus (2000). Kasutatud 22.01.2016

<https://www.riigiteataja.ee/akt/122032011010>

Bollverk, A. (2008). *Türi Rahvalehe sisu ja vastavus tellijate ootustele*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Carpentier, N., Lie, R., Servaes, J. (2003). Community Media: muting the democratic media discourse. *Journal of Media & Cultural Studies*, vol 17 (1), 51-68

EALLi kodulehekül (2015). Kasutatud 22.01.2016

http://www.eall.ee/lepped/ajalehe_tunnused.html

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 XII lisa (2013). Kasutatud

22.01.2016 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=ET>

Glase, U. (2016). *Väikeleht Järvamaal*. Seminaritöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

Hennoste, T. ja Kurvits R. (1994). *Ajalehe kujundamine*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Imavere vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05. 2016 <http://imaverevv.kovtp.ee/>

Järva-Jaani vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05.2016

<http://jjaani.kovtp.ee/uldinfo>

Kareda vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05.2016

<https://kareda.kovtp.ee/et/uldinfo>

Koeru vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05.2016 <http://www.koeruvv.ee/>

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (1993). Kasutatud 22.01.2016

<https://www.riigiteataja.ee/akt/1048161>

Koigi vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05.2016 <https://koigi.kovtp.ee/uldinfo>

Malmi, K. (2010). *Eesti ajalehtede ja ajalehelaadsete väljaannete süsteem aastatel 2004-2008*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

McQuail, D. (2003). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Mina. Maailm. Meedia (2014). Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi küsitlusuuring.

Murinska-Gaile, S (2015). *Press of Latgale region in sociocultural space*. Degree of Doctor. University of Latvia, Faculty of Social Science.

Paide linnavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05.2016 <http://paide.kovtp.ee/>

Paide vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10. 05. 2016 <http://paidevv.kovtp.ee/>

Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (2014). Kasutatud 22.01.2016

<https://www.riigiteataja.ee/akt/121062014001>

Reier, T. (2016). *Autori intervjuu*. Türi, 13. mai.

Riigikogu veebileht (2014). Kasutatud 29.05.2016 <http://www.riigikogu.ee/pressiteated/algas-parlamentaarne-debatt-munitsipaallehtede-ule/>

Roosna-Alliku vallavalitsuse kodulehekül (2016). Kasutatud 10.05.2016

<http://rallikuvv.kovtp.ee/>

Saldre, P. (2016). *Autori intervjuu*. Roosna-Alliku, 13. mai.

Schmidt, A. (2011). *Eesti neliteist maakonnalehte aastal 2011*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Siemann, P.-L. (2016). *Autori intervjuu*. Türi, 13. mai.

Siseministeeriumi veebileht (2016). Kasutatud 22.01.2016

<https://www.siseministeerium.ee/et/tegevusvaldkonnad/kohalikud-omavalitsused>

Suni, R. (2008). *Valla ja linnalehe toimetaja käsiraamat*. MTÜ Ajakirjanduse uurimis- ja koolituskeskus, Põltsamaa: Vali Press.

Tegelman, A. (2016). *Autori intervjuu*. Türi, 17. mai.

Teppan, A. (2016). *Autori intervjuu*. Koeru, 17. mai.

Türi vallavalitsuse kodulehekülg (2016). Kasutatud 10.05.2016 <http://www.tyri.ee/>

Uus, S. (2011). Maakonnalehed aastal 2009. *Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi Aastaraamat*, Tartu: EASS, 20-22

Vihalemm, P. (2004). *Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Väätša vallavalitsuse kodulehekülg (2016). Kasutatud 10.05.2016 <http://vaatsa.kovtp.ee/>

Lisad

Lisa 1. Roosna-Alliku, Koeru ja Türi vallalehe üldiseloostus ja ajalugu

1. Roosna-Alliku vald (seisuga 1. jaanuar 2016. a 1062 elanikku)

Tänapäev

Roosna-Alliku vallavalitsus annab välja ajalehte Sõnumiallikas. Lehe toimetaja on abivallavanem Anni Alev.

Roosna-Alliku vallalehe Sõnumiallikas tiraaž on 500 eksemplari. Leht on tasuta ja postitatakse kõikidele valla leibkondadele.

Ajaleht ilmub formaadis A3 ja mahuga 4 lehekülge. Sõnumiallikas ilmub korra kuus, kokku 11 numbrit aastas. Leht ei ilmu ühel suvekuul, kui volikogu ei pea istungit.

Leht avaldab kommertsreklaami.

Lehe kujundaja ja trükkija on Vali Press.

Ajalugu

Roosna-Alliku vallavalitsus hakkas ajalehte välja andma 1996. aastal ning esialgselt sai lehe nimeks Roosna-Alliku Valla Leht. 2005. aastal kuulutas vallavalitsus välja nimekonkursi ning vallakodanike poolt valitud variantidest valiti lehe uueks nimeks Sõnumiallikas.

Tabel 5. Roosna-Alliku valla ajalehe nimi, toimetajad, toimetajate tööaastad ja lehe tiraaž.

Väljaande nimi	Toimetaja	Aasta	Tiraaž
Roosna-Alliku Valla Leht	Eve Sissas	-2005	
Sõnumiallikas	Urmas Glase	2005 - 2007	500
	Maret Põder	2007 - 2015	
	Anni Alev	2015- praeguseni	500

Lehe kättesaadavus veebis

Sõnumiallikas on alates 2010. aasta jaanuarist kuni praeguseni kättesaadavad Roosna-Alliku vallavalitsuse koduleheküljel aadressil <http://rallikuvv.kovtp.ee/et/sonumiallikas>.

2. Koeru vald (Seisuga 1. jaanuar 2016 2138 elanikku)

Tänapäev

Koeru vald annab välja ajalehte Koeru Kaja. Lehte toimetab Arnika Tegelman, kes on professionaalne ajakirjanik ning ajalehe AjaLeht ja ajakirja Maale! peatoimetaja.

Lehe tiraaž on alates 2014. a. septembrist 1000 eksemplari senise 450 eksemplari asemel. Koeru Kaja kaanehind on 50 senti.

Ajaleht ilmub formaadis A4 ja mahuga 8 lehekülge. Koeru Kaja ilmub korra kuus, kokku 12 numbrit aastas.

Leht avaldab kommertsreklaami.

Alates 2014. aasta maikuu numbrist kujundab, küljendab ja trükib vallalehte OÜ ALeht ja lehte trükitakse ASis Printall. Enne seda tegi lehe kujunduse, küljenduse ja trüki OÜ Vali Press.

Ajalugu

Koeru Kaja alustas ilmumist 1994. aasta veebruaris ning see loodi kohaliku kultuurielu edendaja Mait Raudsepa eestvõttel ja ta toimetas lehte kuni 2010 aasta oktoobrini.

Tabel 6. Koeru valla ajalehe nimi, toimetajad, toimetajate tööaastad ja lehe tiraaž.

Väljaande nimi	Toimetaja	Aasta	Tiraaž
Koeru Kaja	Mait Raudsepp	1994 - 2010	450
	Merle Aruoja	2010	450
	Terje Truska	2011- 2013	450
	Arnika Tegelman	2014 - praeguseni	1000

Lehe kättesaadavus veebis

Koeru Kaja numbrid on kättesaadavad Koeru vallavalitsuse koduleheküljel aadressil <http://www.koeruvv.ee/index.php/koeru-kaja>. Arhiiv sisaldab lehenumbreid alates 2008. aasta septembrist.

3. Türi vald (Seisuga 1. jaanuar 2016 9491 elanikku)

Tänapäev

2005. aastal Türi linna ning Türi, Kabala, Oisu valla liitumisel moodustunud Türi vald annab MTÜ Türi Arengu Sihtasutus kaudu välja ajalehte Türi Rahvaleht. Lehe palgaline toimetaja on Teet Reier, kes ei ole vallavalitsuse ametnik ega muude allasutuste teenistuja.

Türi vallavalitsuse veebilehel seisab, et lehte antakse välja põhiosas Türi valla poolt eraldatavatest rahalistest vahenditest ja seega teenib Türi valla ajaleht Türi valla elanike huve. Nii pakub leht sisukat lugemist noortele, tööelastele ja eakatele, edastab vallavalitsuse ametlikku infot ja teadaandeid ning pakub ülevaadet kogukonnas toimuvatest olulisematest sündmustest ja arengutest (Türi vallavalitsus, 2016).

Türi Rahvalehe tiraaž on 4800 eksemplari. Türi Rahvaleht ilmub iga kuu esimesel reedel tasuta kõikidesse Türi valla postkastidesse. Eesti Post jaotab laiali 4500 lehte, millest 180 lehte saavad ettevõtted. Kodubüroodega ettevõtjad on Eesti Postis kirjas füüsilisest isikutest saajatena (Türi vallavalitsus, 2016). Leht on tasuta saadaval Türi ja Paide I-punktides.

Ajaleht ilmub formaadis A3 ja mahuga 12 lehekülge. Türi Rahvalehte antakse välja korra kuus, kokku 12 numbrit aastas.

Leht avaldab kommertsreklaami.

Türi Rahvaleht on ainus Järvamaa omavalitsuse ajaleht, millel on toimetused, kuhu kuulub lisaks tegevtoimetajale korrektor, küljendaja ja raamatupidaja. Lehte trükitakse AS Kroonpress trükikojas.

Ajalugu

Türi Rahvalehe esimene number ilmus 19. juunil 1989. aastal. Regulaarseks muutus Türi Rahvalehe ilmumine alates oktoobrist 1989. 1992. aastal hakkaski Türi Rahvaleht ilmuma linnavalitsuse toetusel neljaleheküljelisena kaks korda kuus, trükiarvuks oli 500-1000. 1993. ja 1994. aastal kasvas nii lehe maht kui ka trükiarv. Aeg-ajalt ilmus leht kuueleheküljelisena ning trükiarv tõusis kuni 1500ni. Ilmumissagedus jäi samaks. 1996. aastal hakkas Türi Rahvaleht ilmuma 4 korda kuus. Alates 1999. aasta sügisest hakkas Türi Rahvaleht kajastama mitte ainult Türi linna, vaid ka Lõuna-Järvamaa piirkonna uudiseid. Lehe väljaandmist toetasid Türi linnavalitsus ja Türi vallavalitsus (Bolverk 2008).

2001. aastal jätkas Türi Rahvaleht ilmumist igal laupäeval neljaleheküljelisena. Aasta hiljem oli lehe maht kasvanud kaheksale, aeg-ajalt ka 12-le leheküljele. 2003. aastal hakkas leht ilmuma igal reedel. Türi Rahvalehte ei nimetatud enam Türi linna ja valla nädalaleheks, vaid Türi piirkonna nädalaleheks (Bolverk, 2008). Alates 30. aprillist 2010. a. on Türi Rahvalehe väljaandjaks Türi Vallavalitsuse asutatud Türi Arenduse Sihtasutus kui leht hakkas ilmuma täisvärvilisena ja kuueleheküljelisena.

Tabel 7. Türi valla valla ajalehe nimi, toimetajad, toimetajate tööaastad ja lehe tiraaž.

Väljaande nimi	Toimetaja	Aasta	Tiraaž
Türi Rahvaleht	Olev Kenk	1989-1994	1000-1500
	Arnika Tegelman	1994 - 1999	
	Olev Kenk	1999 -2001	
	Lii Samler	2001-2005	
	Glaidi Aasrand	2005	
	Ülo Rood	2006	
	Anu Bolverk	2006 – 2008?	
	Merit Männi	2008-2011	
	Teet Reier	2011 - praeguseni	4800

Lehe kättesaadavus veebis

Türi Rahvaleht on kättesaadav Türi vallavalitsuse kodulehe kaudu aadressilt <http://tasa.tyri.ee/tyri-rahvaleht.html>. Alates 30.04.2010 ilmunud lehed on arhiveeritud aadressil www.issuu.com/tyrirahvaleht.

Lisa 2. Intervjuuküsimuste transkribeeritud vastused

1. Roosna-Alliku vallavanem Peeter Saldre

A: Täna on 13. mai, mina olen Urmas Glase, ja intervjuueerin Roosna-Alliku vallavanem Peeter Saldret. Teemaks on Roosna-Alliku vallalehe väljaandmine ja sellega seotud küsimused. Kõigepealt ma küsin su käest, milline on lehe roll ja eesmärk kui me räägime vallalehest Sõnumiallikas.

B: No kuna meie vallaleht läheb igasse postkasti, siis on kõige tähtsam ikka informatiivne roll. Valla igapäevaelu ja kõik teated, mis peavad inimesteni jõudma. See on põhiroll, kuna ka leht ei ole väga mahukas meil.

A: Et eesmärk on vallavalitsuse teadaanded viia vallakodanikeni?

B: Jah. Teadaanded, mis puudutavad igapäevaelu ja samas on ka siis vallaelanikud kursis volikogu ja vallavalitsuse tööga ja saavad ka valla eelarvet jälgida.

A: Kas on olemas vallas regulatsioon, mis sõnastab või ütleb mis sõnastab lehe rolli kohaliku omavalitsuse jaoks sel tasandil?

B: Ei ole regulatsiooni. Ta on ikka suhteliselt vaba ja nii mida elu nõuab, seda me nagu lehe toimetajalt oleme nõudnud, mida me tahame näha seal lehes kajastatakse ja regulatsioon puudub.

A: Kes see meie on, kes neid, sa ütlesid „neid mida me nõuame“?

B: Eelkõige ikkagi vallavalitsus, aga ka volikogu ja on tihti käinud ka läbi eelarve- ja majanduskomisjonist, nende nägemus, aga seda mitte just viimastel aastatel, aga nemad on ka oma nägemuse välja kujundanud.

A: Mis vormis see nägemus, kas see tuleb mingi soovitusena või otsusena?

B: Pigem, pigem inimeste objektiivse või ütleme, komisjoni liikmete objektiivne arvamus, et milline see leht võiks olla. Et mingil hetkel me ju ka muutsime lehe kujundust, et oli aastaid ühesugune, aga nüüd on kuskil paar-kolm aastat on ka kujundus muutunud. Niiet ühel hetkel tuleks lehte teha värskemaks ja värvilisemaks.

A: Nii et need soovitusel on toimetajale siduvad?

B: Jah, me läksime ju lehega värviliseks, et oleks nagu vähe rõõmsam lehel.

A: Millises juriidilises vormis on lehe väljaandmine korraldatud?

B: Juriidiline vorm on selline, et vallavalitsus toimetab seda. Lehte toimetab konkreetselt abivallavanem Anni Alev ja see on tema vastutusallas ja tema tööülesannete hulka kuulub.

A: Kas vald näeb mingit vajadust täpsustada mingeid regulatiivseid raamistikke, kuidas volikogu otsusega või mingite, või kuidas toimub lehe tegemine, kuidas müüakse reklaami, kuidas valimistel näiteks antakse sõna poliitikutele või mitte. Kas see on kuidagi reguleeritud või on seda vaja teha?

B: Seda ei ole reguleeritud. Aga reklaami kohta on vallavalitsus kehtestanud hinnakirja. Reklaami saavad panna nii ettevõtted või kes soovivad, see ei ole kallis, aga see on kehtestatud. Kuidas see küsimus veel edasi oli?

A: Noh, kas see on, kui me nüüd reklaamist rääkisime, et kas ka see käib reklaami alla, kuidas valimiste ajal?

B: Jah, poliitikat me oleme välistanud nende aastate jooksul, et valimisreklaami me üldiselt pole lehte pannud, et me oleme nendele valimisliitudele või erakondadele soovitanud, et kui nad soovivad siis nad võivad kasutada võimalust, et kui me lehte jagame, siis sinna vahele panna, aga lehte me ei ole sellega niiöelda, meil on leht isegi väike ja mahu mõttes ja seetõttu oleme välistanud.

A: Kui palju toimetaja valib, ma sain aru, et teil on see ülesanne lehe toimetamisega pandud abivallavanema õlule, et kui palju olete te seda funktsiooni jagades arvestanud siis toimetaja sobilikku kvalifikatsiooni ja ettevalmistust. Kas see on hüppamine tundmatusse kohta või on ka, oled vaadanud ülesandeid jagades, et inimesel on selle kohta eeldused?

B: Suhteliselt tundmatusse, selles mõttes, et üks meil kuskil aasta tagasi oli abivallavanema vahetus ja eelmine, eelnev abivallavanem oli suhteliselt hea sulega inimene, et see oli pigem jah, tundmatu otsus. Aga kui me konkursi korraldasime, siis üks tema tööülesanne oli ju ka seal selle toimetamine, nii et inimene tundis, et tal on selleks, et ta on selleks sobiv ja me oleme sellega rahul, mis ta täna teeb.

A: See tähendab seda, et inimene tööle tulles, või te inimest palgates juba siis oli arvestatud see, et üks tööülesandeid on lehe tegemine?

B: Just.

A: Milline on toimetaja otsustusvabadus ja volitused, mida ta võib ise otsustada, mida peab kooskõlastama.

B: Ei ole ka sellist piirangut olnud. Kui on mingi teema, mida me kindlasti tahame näha või mingisugune sündmus toimub vallas, mida me tahame kajastada, siis me seda edastame talle. Aga üldjuhul käib see niimoodi, et kõikidele allasutuste juhtidele, ka volikogu liikmetele tuleb

meeldetuletus, et mingiks kuupäevaks, kas on artikleid-teemasid ja need siis avalikustatakse, et igakuiselt see nii toimub.

A: Enne oli juttu, et komisjonid, volikogu esitavad ettepanekuid, et kui palju vallavalitsus ja volikogu suuniseid lehe sisuloomeks annavad, et kui tavaline see on?

B: See on pigem, pigem harv. On vallavalitsuses küll tihedamini arutatakse, aga volikogu tõesti, ma arvan, et viimati oli aasta-kaks tagasi see teemaks komisjoni istungil lehe toimetamine ja töö, et ega. Kuna me viime ise lehed laiali, ka valla töötajad viivad lehed laiali igasse postkasti. Sellega me oleme igasugused probleemid välistanud lehe teemadel, et alati oli, varasemalt oligi probleemiks see, kas leht tuleb või ei tule. Või on ühes postastis viis lehte ja teises ühtegi ja pigem olid sedalaadi probleemid.

A: Kes kinnitab lehe materjalid ja lehe kujunduse, kas see on ka kollegiaalne?

B: Kujundus käib koostöös Vali Pressiga, et koostööstatakse siis abivallavanema ja koostööstab Vali Pressis vastava spetsialistiga selle iga lehe väljanägemise ja me oleme rahul sellega, mis täna toimub.

A: See tähendab seda, et temal kui toimetajal ja abivallavanemal on ühes isikus volitus öelda, et see leht on valmis ja läheb trükki?

B: Jah, täpselt nii.

A: Kellega peab leht või lehe toimetaja veel arvestama materjalide kokkupanekul – hallatavad asutused, seltsid, ettevõtjad, kogukonnad?

B: Jah, kindlasti et külaseltsidel on selles kindlasti ka oma roll ja meil jookseb ka, oleme püüdnud säilitada ka seda, et vallas huvitavate inimestega ikkagi intervjuud aegajalt sealt läbi käiksid, sest et, no see on lihtsalt valla rahvale huvitav lugeda tegelikult. Ja ei teata tihti mida naaber teeb või mis ta ei tee.

A: Kui suure koormusega toimetaja töötab, ehk kui suure koormuse tööajast toimetamisele läheb, oled sa seda hinnanud või mõõtnud?

B: Ei ole, sest seda on ka väga raske mõõta, sest seda tehakse muude töökohustuste vahel, aga ma näen, et see võib olla tõesti kuskil päevatöö võib-olla ka natukene rohkem. Kui palju ta ise kirjutab lugusid ja kui palju teised talle kirjutavad, et see sõltub ka tihti sellest.

A: Kas leht, kui nüüd sisupoolt vaadata, on põhiliselt ametlike teadete edastaja?

B: Ütleme 50% ulatuses kindlasti on seal ametlikut teated, et väga palju on seal ka laste- ja koolirubriike, mis seal kajastatakse, aga jah, ütleme et neljandik lehepooldest on alati ka ametlikum pool.

A: Kui nüüd vallavalitsus ja allasutused kõrvale jätta, kui palju leht kaasab kogukonda kaastööle, et ma pean silmas just seda suunda, et leht ei oleks ülevalt alla aga seda alt üles tulevat initsiatiivi.

B: Eks me ise tahaks, et see oleks rohkem, aga paraku me näeme seda, et vägisi ei saa me kedagi kirjutama panna. Ütleme, et neid häid kirjutajaid on ilmselt vähe, et neid artikleid on ka vähe, mis tuleb altpoolt ja tihti on need niuksed kasinad ja lühikesed.

A: Kui tihti valla kodanikest kirjutatakse? Sa enne mainisid seda.

B: No ikkagi püüame kuskil üle kolme lehe ikka mingi persooniloo sisse tuua, et umbes nii ta ikkagi on ka olnud. Et aastas kuna meil 11 lehte tuleb aastas, siis kolmes-neljas me ikkagi tahame et oleks olemas ja nii ta on ka olnud umbes.

A: Kui keegi tahab kohaliku omavalitsuse aadressil kriitikat teha, kas ta seda ka saab teha valla lehes? Avaldatakse seda?

B: Mul ei tule siukest juhust ette või meelde, et seda oleks tahetud teha. Aga ma arvan, et kui see juhus tuleb, siis ma sulle ütlen, siia maani ei ole seda olnud.

A: Kui palju omavalitsuse leht, sa rääkisid, et muudeti kujundust ja vaadati seda nägu üle, et kui palju leht jälgib või järgib nüüd kujunduses või väljanägemises maakonnalehti või päevalehti. Kui palju ta seda välimust ja sisu jäljendada proovib?

B: No ikka me nagu ei kedagi ei jäljendagi otseselt, sest et eks see meie leht on tõesti värviline ja paber on nagu kvaliteetsem kui nagu siuke klassikaline ajalehepaber.

A: Ma mõtlen just eeskuj.

B: Eeskuj. Me ei ole seda võtnud eesmärgiks, ja ma ei ütleks et me sellega, et me oleks seda teinud või oleks midagi ette võtnud.

A: Niiet pigem on ta ikkagi infoleht, mitte ei pretendeeri sellele ajalehestiilile?

B: Jah, lugusid ja pajatusi seal ei ole.

A: Milline on sinu hinnang või arvamus, et kui palju kogukond või vallarahvas hindab seda lehte, kui palju nad ütlevad, et seda lehte on vaja küll.

B: Kui me ikkagi kohtume valla rahvaga ja meil on siin või eakatega või klubides siis leht tuleb tihti jutuks ja kui meil oli ka siin ühinemisarutelud, valdade ühinemisarutelud ja toimusid külakoosolekud, siis me alati rääkisime ka lehest ja tegelikult tuleb välja, et lehte loetakse ikkagi otsast otsani, et rahvas oli ikkagi nende teemadega mis lehes, kursis. Ja see näitab, et huvi lehe vastu on suur ja võib-olla maal ei käi ka neid lehti väga palju, aga me oleme rahul sellega, mis toimub lehe ümber.

A: Te ei ole võrrelnud seda näiteks, kui palju tellitakse mingeid muid ajalehti, päevalehti, nädalalehti, maakonnalehti, võrreldes siis vallalehega?

B: Me ei oska seda võrrelda, sest me ei tea seda.

A: Aga kuskil olid sellised andmed saadaval.

B: Et me juba ise viime päris, kas kaks või kolm aastat ise lehte postkasti.

A: See tähendab, et iga leibkond saab lehe oma postkasti?

B: Iga postkast saab lehe jah.

A: Kas ka ettevõtted?

B: Ka ettevõtted.

A: Kes korraldab trükitehnilised hanked, sõlmib lepingud?

B: See leping on pikaajaliselt sõlmitud vallavalitsuse ja Vali Pressi vahel.

A: Et see on, mitte toimetaja, aga vallavalitsuse teha, jah?

B: Vallavalitsuse.

A: Kes valib kaasautorid, tehnilised kaastöötajad, pean silmas kujundajat ja mingit toimetajat veel, kes keeleliselt toimetavad ja mingeid lisatöid teevad selle juures.

B: Ei oskagi vastata seda, et eks see on nüüd abivallavanema pärusmaa.

A: Seega toimetaja?

B: Jah.

A: Kes kehtestab ja kes teeb ettepanekud reklaamihinna suhtes?

B: See on ka vallavalitsuse teema kehtestada need hinnad ja vallavalitsus ongi see jah.

A: Samamoodi väljastab vald arveid?

B: Jah, valla kaudu käib arveldus.

A: Kui palju toimetaja omab ülevaadet sellest, et nüüd kuidas omatulud laekuvad, milline on klientide maksedistsipliin või on see ka puhtalt vallavalitsuse raamatupidaja roll?

B: Jah, ei meenu, et keegi meile võlgu oleks, aga tegelikult ei ole need reklaamid ka kallid, et siukseid pideva reklaami tegijaid meil on siin ikkagi et Swedbank ja kes nagu lehest lehte paneb ja nendega ei ole ka veel probleeme olnud.

A: Kui suur lehe eelarve on? Kui palju vald kulutab lehe tegemiseks?

B: Ei oskagi peast öelda. Aga ta on kuskil 3000€ ringis aastas.

A: See on aastas?

B: Jah.

A: Aga seda saame eraldi pärast üle täpsustada.

B: Kui suure osa eelarvest katab reklaamitulu või kas üldse reklaamitulu läheb sellesse arvestusse?

A: Minimaalselt, et me ei ole seda arvestanud eraldi tuluga, ta ei ole suur summa.

B: Enne oli põgusalt juttu lehe levist, et kes lehe levi korraldab?

A: Vallavalitsus, et kuna varasemalt ei jõudnud leht alati igasse postkasti, siis me võtsime ta oma kätte, ja paraku ka see teenus see Eesti Posti või Omniva vahendusel, hind on tõusnud, aga me ikkagi ei olnud selle kvaliteediga rahul ja tegelikult poole päevaga suudab üks inimene lehed ära toimetaja ja see on tihti sotsiaaltöötaja, kes sellega tegeleb, kuna valla autoga saab selle laiali kanda.

A: Et see on siis vallal endal korraldatud oma sisemiste ressurssidega?

B: Jah, täpselt nii.

A: Ja nüüd kui tulevikust natuke rääkida, siis milline peaks olema sinu arvates kohaliku või ütleme siis vallavalitsuse seisukohta küsides kohaliku omavalitsuse lehe roll ja eesmärk. Mitte see mis ta nüüd on, vaid see mis ta peaks olema ideaalis.

B: Jah, tegelikult üks ta selline võiks ka ideaalis olla, kuna praegu käivad ühinemisläbirääkimised, me just oleme ka ühinemisleppesse Paide linnaga pannud selle, et kohalikud lehed peavad säilima ja me oleme ka selle üle artulenud, et milline see leht võiks välja näha. Kui on täpselt selge, kui palju omavalitsusi omavahel ühineb, täna me räägime konkreetselt kolmest, et siis ka see lehe nägu ilmselt muutub ja leht läheb paksemaks ja iga omavalitsus saab võibolla oma rubriigi, et see kõik on praegu läbirääkimiste teema, et lähitulevikus kindlasti see leht ei muutu meil.

A: Aga kui need läbirääkimise kõrvale jätta, siis milline võiks olla Roosna-Alliku valla nägemus lehest peale haldusreformi, et milline ta võiks välja näha?

B: Kindlasti peaks oma rubriik või külg olema, kas just igakuiselt aga kasvõi üle lehe, et ikkagi ka Roosna-Alliku kandi uudised saaks kajastatud ja, sest ikkagi kui leht tuleb, mis me oleme kokku leppinud, nii nagu ka täna igasse postkasti, siis on kohalikele inimestele oluline lugeda ka kohalikke uudiseid sealt, mitte seda, mis Paides näiteks toimub.

A: Kas see võib ka tähendada seda, et lisaks omavalitsuse teadetele muutub ta rohkem uudislikumaks?

B: Kindlasti, sest territoorium suureneb ja me peame siis ju teadma ka, mis me suure valla teises otsas toimub ja seda infot ikkagi kajastama ka kõikjal.

A: Kui suur roll võiks olla lehel haldusreformi järgse lõimumise kui saavad kokku erinevad varasemad omavalitsused, kellel võib-olla sidemed ei ole niisured.

B: Keeruline öelda, kuidas ta välja kujuneb, aga kindlasti ei tohi kvaliteedis järgi anda. Selles mõttes tuleb säilitada vähemalt nii nagu me enne ühinemisi tegime. Midagi ei tohi halvemaks minna.

A: Kuidas te praegu hindate enda lehe puhul nende rollide täitmist, millest me siin rääkisime, mis lehel võiks olla, kui hästi või elementaarselt või puudulikult need täidetud on?

B: Eks me ju näeme ka teiste omavalitsuste lehti. Et paraku neid omavalitsusliidu kantseleis pannakse iga valla lahtrisse ja me saame võrrelda. Ja selles mõttes on nagu hea võrrelda ja me oleme oma lehega rahul võrreldes teistega. Et piisavalt informatiivne ja kvaliteetne ja võrreldes, noh, kuna võrdlusmoment on, siis me oleme rahul oma lehega.

A: Kui ma nüüd võin küsida teiste kohta, noh sa ütlesid, et kuskil on see tase keskmine ja kus sa ise oled oma lehega ja kus on mõned, kes on allpool, et kuidas see üldine tase, kui nimesid võib-olla sa ei riski nimetada, siis kuidas see üldine tase, mis neil puudu jääb, kes sinu hinnangul on arenduses maas. Mis need puudused ja probleemid on?

B: Ega ma ei oskagi nii öelda, kas on nii väga probleeme ja eks see ole täitsa see kelle vastutusalas või kes seda lehte toimetab, et kuidas see on ajalooliselt kujunenud ja juhtund, et tegelikult ma näen et osad lehed on hoopis paksemad ja mahukamad ja täidetakse ka ilusti ära. Kuidas ma ütlen: osad tunduvad nagu infolehtedena tulevad rohkem siuksed väga lehe mõõtu välja ei anna, aga noh eks nad samas edastavad informatsiooni ikkagi samavõrdselt.

A: Kui kaugel praegune Roosna-Alliku leht ideaalist on, et kui sa ütlesid, et keskmiselt nagu hästi täidab rolle. Et mis ideaalist puudu jääb, lisaks sellele kui me rahast ei räägi.

B: Noh, ideaalist puudu. No ideaalist jääb puudu, et see leht võiks olla topelt suurem, aga no, eks asi jääbki selle toimetamise taha, et siis peab seda tööd tegema ilmselt keegi teine, et ta ei saa olla ütleme, abivallavanema töökohustuste hulgas, et see lisab ka mahtu, kui selleks on inimene, siis seda võib kaaluda, aga kui täna jälle teha siukse kvaliteediga värvilise ja hea paberiga lehte, siis eelarve pool läheb pea poole suuremaks, et me oleme seda vahest kasutanud, seda topelt lehte vahele panna, aga siis ta lööb meie eelarve read sassi, nii et sama kvaliteediga lehte ei tahaks paksemaks teha.

A: Kas on mõni leht Järvamaal, kes võiks olla teistele eeskujuks?

B: Ei oska välja tuua, et suhteliselt ühtemoodi on lehed, ei oska välja tuua. Muidugi Roosna-Alliku leht on kõige ilusam väljanägemiselt.

A: Olgu, aga sellega on minu küsimused ammendatud, aitäh intervjuu eest.

B: Aitäh.

2. Türi vallavanem Pipi-Liis Siemann

A: On 13. mai, minu nimi on Urmas Glase ja ma intervjuueerin Türi vallavanemat Pipi-Liis Siemanni teemal Türi Rahvaleht ja selle väljaandmine. Ja algatuseks küsin, kas Türi on enda jaoks läbi mõelnud ja selgeks mõelnud, milline on lehe roll, lehe eesmärk, miks seda tehakse?

B: Esimene eesmärk on kindlasti teabe andmine vallakodanikule Türi valla tegemistest, see on väga oluline. Aga teise eesmärgina on olnud ka see tahtmine, et kogukond saaks ise anda oma asjadest teada. Ehk selles suhtes et uudiseid, sündmuseid, reklaami ja kõike seda peaks seal siis olema eelkõige Türi valla elaniku huvi silmas pidades. Ehk siis mitte kommertsreklaami, kuigi seal seda on.

A: Kas Türil on ka mingi regulatsioon olemas, mis sõnastab või reguleerib, mis institutsioon leht on.

B: Meil on tegelikult väljaandjaks sihtasutus, kelle üheks põhitegevuseks see on, sihtasutus Türi Arengu Sihtasutus.

A: See oligi järgmine küsimus. Et kas on piisavalt kõik paigas ja korraldatud või näed sa mingi regulatsiooni mõtet või vajadust, näiteks reklaami müügi osas kuidas kui palju ja valimiste ajal näiteks kas piirata või reglementeerida.

B: Meil on sisemised regulatsioonid olemas. Et ma arvan, et need on üsna täpselt seal tegelikult kirjas, mismoodi kui suurt mahtu tohib näiteks reklaam selles lehes üldse saada. Siis näiteks seesama, et poliitilist reklaami nad otsustasid minu mäletamismööda eelmisel korral, et nad panevad ainult teatud kohtadesse, mitte igale poole. Siis on meil olnud kogemusi reklaamiga, mis ei ole olnud võib-olla korrektsed ja nad jätsid endale õiguse valida, mida nad kavandavad reklaamide rubriikides samuti. Nii et tegelikult sellel sihtasutusel on endal olemas juhatuse või nõukogu poolt määratud mingisugused regulatsioonid.

A: See tähendab, et vallavalitsus praegult on nii-öelda mitu sammu eemal igapäevasest lehetegemisest?

B: Jah.

A: Seleta mulle palun, kuidas on see lehe tegu, milline on seos vallaga, kas leht kuulub vallale või kuulub ta sihtasutusele?

B: See on Türi valla ajaleht, mida annab välja sihtasutus ja selleks, et ta seda välja saaks anda, toetab vald iga aasta selle lehe väljaandmist umbes, ma arvan, et kahe kolmandikuga sellest üldkulust. Ühe kolmandiku teenivad nad reklaamimüügist. Umbes sellises proportsioonis.

A: On sul peas see number, palju see suurusjärg võiks olla?

B: Ma saan kontrollida, 17 000 äkki anname neile lehe jaoks.

A: Tegevustoetust?

B: Jah. Sihttoetusega täiesti selle jaoks.

A: Küsimata vastu selle eest, et mitu pilti on vallavanemast?

B: Ei. Seal on pigem see, et meil on selline kokkulepe, et igasugused seltsid, kodanikuühendused, need saavad samamoodi oma infot panna sinna tasuta. Reklaami eest nad peavad maksma, juhul kui need on tulu teenivad. Aga MTÜ-de reklaami nad panevad tasuta sinna iseenesest sisse. Ega meil muid kokkuleppeid vist ei olegi.

A: See tähendab seda, et nüüd ma küsin terve rea selliseid küsimusi, mille peale sa võiksid kulmu kergitada, sest kuna on MTÜ vahel, või sihtasutus, siis kannata need ikkagi ära. Kas toimetaja valikus kui juhtub, et teda on valitud, kas ka vallavalitsus on kaasatud sellesse valimisse. Et millised kvalifikatsioonid ja kuidas seda hinnatakse.

B: Ma usun, et vallavalitsus ei olnud kaasatud eelmisel korral valikul, praegune toimetaja on seal juba päris pikka aega olnud, ja ma ei või küll pead anda, aga ma arvan, et sinna ei olnud vallavalitsus kaasatud. Et pigem ikkagi otsiti inimest, kes suudab lehte teha.

A: Samasse masti on küsimus, et milline on toimetaja otsustusvabadus ja volitused, et need on ka ilmselt töölepingus siis.

B: Ma ei tea seda. Aga ma igaks juhuks ütlen, et ma tean, et on olnud vallavanemaid, kes on lugenud enne lehe trükkiminekut ajalehte. Mina ei loe.

A: Selge, see ongi küsimus see, et kui vallavanemal peaks tulema tahtmine midagi lehte saada või vastupidi, et midagi sinna ei läheks, siis millised on vallavanema võimalused?

B: Kui me tahame midagi lehte saada, siis on asi väga lihtne. Toimetajaga me alati räägime enne lehe ilmumist, et mis nagu vallavalitsuse poole pealt peaks lehte minema. Kõik mida me tahame teavitavalt sinna panna, üldiselt mahub lehte ära. Sellega probleemi ei ole. Meil on traditsioonilised asjad- volikogu kokkuvõtte, tähtsamad sündmused mis on juhtunud, tähtsamad teavitused, need nagunii küsib toimetaja tegelikult meie käest, me kirjutame need neile valmis.

Siis seltsitegevuse spetsialist kes meil on avalike suhete spetsialist, tema korjab ka meie allasutuste käest samamoodi, et kas te tahaksite seda lehte panna või teist lehte panna. Annab selle materjali edasi, kui nad ei saada otse. Nad võivad ka otse saata toimetajale. Kui me teaksime näiteks, et tegelikult lähevad kõik materjalid toimetajale, ja kui toimetaja ei ütle mulle, mis sinna tuleb juhuslikult näiteks vestlus, siis ma ei tea mis seal on ja ma ei saa seda kuidagimoodi öelda, et ära seda pane.

A: Ega ka pärast lehe ilmumist tõsta telefonitoru ja küsida, et misasi see nüüd siis on.

B: Jah. Meil on ikkagi väga ka selliseid artikleid, mis ei ole valitsevale võimule meelepärased, nii et üldiselt me tsensuuri ei rakenda jah.

A: Lehetoimetaja on täiskoormusega tööl?

B: Ma arvan küll, jah.

A: Ma vaatasin lihtsalt kodulehekülje järgi, et ta on ka reklaamimüügi kohustusega, et tal on muid kohustusi ka puhtalt peale toimetaja rolli kandmisele.

B: Jah.

A: Nii. Siis ma eeldan nüüd sellest eelnevast jutust, et rahvaleht ei ole põhiliselt ikkagi ametlike teadete edastaja, vaid tal on muid funktsioone ka?

B: Meil on olnud lausa jaotus selline, kus tegelikult on olnud vallale sellest lehest kuulunud teatud leheküljed, mille vallavalitsus siustab just nimelt oma informatsiooniga. Aga muu on ikkagi selline sündmused, huvitavad toimunud asjad siis meil on see persoonilugu alati ja toimetaja väike veeruke ja reklaam. Et ülesehitus on üsna kindel jah.

A: Kas sellist asja ka kunagi oli, kui Türi vald liituks just selleks mis ta praegult on, et oli vot Kabala kandi lehekülg, Oisu lehekülg, Särevevere?

B: Ei, minu mäletamistmööda ei ole sellist asja kunagi olnud.

A: Et on kõik algusest peale kõik üks pott?

B: Jah.

A: Kui palju, kui aktiivne, oskad sa öelda, on kogukond ise kaastööd lehele tegema.

B: No ülearu materjali sinna ei jõua, selles mõttes, et seda olukorda kus nüüd ei mahu lehte, on väga arva, aga on muidugi. Et kui on juba planeeritud lehe ruum, siis ma tean, et vahel mõni on saatnud aga ei ole mahtunud. Siis ta paneb need tavaliselt järgmisesse lehte selle.

A: Aga vallakodanikke ise satub lehte kangelastena?

B: Kangelastena satub siis, kui toimetaja leiab neist kangelased üles ja nendest kirjutab. Klubid, spordiklubid ja asutused kirjutavad oma saavutustest hea meelega. Aga inimesed tegelikult, ütleme inimene tänavalt lugejakirja saadab suhteliselt harva minu arvates.

A: Oskad sa, või oled sa mõelnud või analüüsinud või mõelnud mingis ringis, et milline on kogukonna enda hinnang lehele, et kuidas ta hindab, kas ta on vajalik, kui vajalik, kas ta õigustab ootusi, millised ootused üldse võiks olla.

B: Ma arvan, et neile meeldib see leht. Ootusi on olnud näiteks, et see võiks ilmuda sagedamini. Et kord kuus on vähe, et uudisväärtust seal enam väga ei ole, et võiks tulla noh üle kahe nädala. Aga kui me vaatame materjali kogunemist, siis tegelikult ilmselt seda vist välja ei anna üle kahe nädala siiski. Inimesed on rahul, igasse postkasti läheb tasuta, kui nad ei saa, siis nad teatavad, järelikult nad isegi loevad ja ootavad seda. Ma ei tea mida nad sealt küll loevad.

A: Ma küsin üle, et millele sul see rahulolu tugineb, et sa ütlesid, et inimesed tahavad et, mis allikal sul see teadmine on?

B: Ütleme nii, et me kohtume inimestega, siis on aegajalt ikkagi mingi teema näiteks jutuks ja jutuks on, et lehes oli, siis kõik teavad et jah, lehes oli. Nii et seda nagu võetakse informatsiooni allikana küll.

A: Nüüd, kui tehnilisest poolest rääkida, siis on jällegi küsimus selles, et kas trükitehnilised hanked, lepingud kõik nagu see korralduslik pool ka, nagu ma aru sain, tegevustoetust antakse MTÜ-le, kas MTÜ-l, kas vallal on esindaja MTÜ-s mingis juhtorganis olemas?

B: Vallavalitsus määrab nõukogu liikmed, aga muus osas mitte.

A: Et siis ilmselt vallavalitsuse käest on ülekohtune ka küsida kes täpselt konkreetselt trükitehnilisi hankeid ja lepinguid sõlmib?

B: Juhatuse liige teeb seda. Ma tean et ta teeb.

A: Et need ei ole toimetaja ülesanded.

B: Jah.

A: Reklaamihinnad kehtestab samamoodi MTÜ?

B: Nõukogu.

A: Nõukogu. Arveid väljastab?

B: Juhatuse liige.

A: Reklaamidistsipliinist maksete laekumisest ilmselt see on ikkagi majandustegevus ja juhatuse liikme teha?

B: See kõik on juhatuse liikme ülesanded jah.

A: Kas lehe eelarvest kui suure osakaalu see tegevustoetus moodustab, oskad sa öelda?

B: Ma arvan, et kaks kolmandikku, ma päris selles ei saa ikkagi olla.

A: Ma intervjuueerin veel toimetajat hiljem.

B: Just, toimetaja isegi ka, aga meil on see konsolideeriv üksus on Türi vald, meil on tegelikult sihtasutuse raamatupidamine jõuab majandusaasta aruande põhjal ka siia. Niiet ma võin täpsustada ka veel.

A: Jah mind just täpselt huvitab nagu jooksev tegevus.

B: No hinnanguliselt ma arvan, et see on kaks kolmandikku.

A: Ja levi korraldamine on samamoodi MTÜ ettevõtmine?

B: Jah.

A: Nii, selle ploki saime hästi lihtsalt hakkama. Nüüd ma küsin siukseid fantaasiaküsimusi. Et milline peaks olema kohaliku omavalitsuse lehe roll ja eesmärk, et nagu kui ideaali otsida või kujutada ette milline võiks olla. Kui ma küsisin milline ta praegu on.

B: Mina arvan, et meil on suhteliselt ideaalne leht, just selles mõttes, mis kohalikku omavalitsus oma inimesi tahab informeerida, et seda rolli ta täidab. Muidugi, ideaalis võiks seal olla rohkem ka kodanike enda selliseid kirjutisi, ja arutelusid ja arvamused artikleid näiteks valla erinevate eluvaldkondade asjadest. Neid on suhteliselt harva.

A: Kas on veel midagi, mis ideaalist puudu on?

B: Ei tea. Päris tore on.

A: Ja sa arvad, et suuremalt jaolt on need eesmärgid ja ideaalid täidetud juba praegu, et või on veel arenguruumi?

B: Noh me kindlasti ei ole kunagi mõelnud vist et teamst saaks selline maakonnalehe sugune regulaarselt perioodiliselt kaks korda nädalas ilmuv ajaleht ja. Nagu ma enne ütlesin, siis niipalju ei ole seda informatsiooni ka panna ei vallavalitsuse poole pealt ega ka valla muu elu poole pealt.

A: Kui natuke fantaseerida, et haldusreform on käimas ja äkki Türi vald liitub kellegiga, tekib uus geograafiline mõõde, uued inimesed, et kas peale haldusreformi milline võiks olla lehe funktsioon, kas selline, mis on praegult või avab see uusi dimensioone?

B: Ma arvan, et siis viiakse lihtsalt rohkematesse postkastidesse, Kärü ja Väätsa poole peal ka näiteks, kui juhtub meiega ühinema. Ma tean, et vähemalt Kärus on küll vallalehe toimetaja,

ilmselt oleks see koostööpartner toimetajale kindlasti ja võib-olla on sealt midagi veel, mida meie lehes ei avalikustata. Võib-olla on seal mingeid püsirubriike näiteks, et need võivad siis lisanduda, Väätsa poole pealt ma ausaltöeldes ei tea üldse, mis neil on.

A: Neil on ka leht.

B: Neil on ka leht, jah?

A: Kõigil on leht.

B: Siis sama teema. Võib-olla on neil ka mingisugune noh, meil näiteks ma vaatan toimetaja on alustanud taas külalugude sarja ja võib-olla on nendes vallalehtedes mõni see sari mis ilmub, või nii nagu meil on majade fotodel, Türi vanadel fotodel siis ilmselt saaks seal hakata näitama vanu fotosid Väätsast ja Kärü keskusest, Kärü pritsimajast näiteks.

A: Kui palju seda lõimumise rolli võiks lehel olla, kui noh selgub, et tulevad mingid nurgad, mis varem ei ole nii nabanööripidi Türi küljes olnud.

B: Ma arvan, et see on väga oluline, sellepärast et, mida kaugemal keskusest, seda vähem teab keskuse rahvas tegelikult äärte elust, mulle tundub niimoodi. Türi kui keskus, sellega ollakse ikka kursis. Ja siin keskel toimuvaid spordi- või kultuuri või ükskõik mis sündmusi, neid kajastatakse nii või naa. Ja noh, küllap sellel on oma roll teada, et mis päevadel see üks või teine asi on, aga see külakeskuste ja äärealade info panemine lehte on ka minu arvates oluline.

A: Türi Rahvaleht on ju 26-27 aastat proovinud erinevaid mudeleid, kui ta vist kõige sagedasem nädalaleht.

B: Nädalaleht jah.

A: Et seda niiöelda ideaali ilmutamissageduse osas on proovitud, kas võiks olla tulevikus ka mingi mõttekoht?

B: No ta võib, muidugi oleks tore kui teda oleks rohkem, aga seal on natukene ees ka majanduslik pool, ehk kojukanne nii nagu me seda täna teeme, et kui tahta samamoodi edasi teha tasuta kojukannet, siis see tegelikult moodustab nende toimetuse kuludest tegelikult väga olulise osa. Trükk ei ole nagu niipalju vist et just kojukanne. Et sellisel juhul, on kaalutud küll näiteks seda, et ei viida edasi postkasti, vaid näiteks küla keskustesse. Seni me ei ole seda teed läinud, sest ilmselt see ei ole nii efektiivne, ja ta ei jõua iga inimeseni. Täna meil on täiesti ikkagi paljudes valla kordades näiteks kirjas, et avalikustatakse Türi Rahvalehes. Just selle mõttega, et siis ta jõuab iga inimeseni, või vähemalt võimalus on inimesel infot saada.

A: See roll on tal ikkagi ilmselgelt informeeriv ja ametlikku informatsiooni levitamiseks mõeldud kanal.

B: Eelkõige, seal on asi mis selles lehes peab olema.

A: Üks plokk.

B: Jah. Muu on vaba, muu on vaba kava.

A: Selge, aga minu küsitluste leht sai üllatavalt tempokalt praegu läbitud.

B: Mis, andsin valesid vastuseid või?

A: Ei, ma ei ütleks, kõik on hästi, kõik on hea. Aitäh!

B: Ja palun!

A: Pöördume korra tagasi valimiste teema juurde, et kuidas on leht reguleerinud pinna eraldamist ja võimaldamist valimisreklaami ja -kampaaniate jaoks?

B: Valimiste ajal oli nii, et siis igale erakonnale anti ühepalju ruumi, ehk siis igas lehes kus oli neil soovi midagi avaldada, oli kõigil ühepalju ruumi ja tähemärke selleks antud. Reklaamimüük käib neile samamoodi nagu teistele äriklientidele. Aga see on siis ainult tasuline reklaam, et mingisuguseid tasuta reklaame ei pandud, ka mitte valitseva võimu omasid.

3. Türi Rahvalehe toimetaja Teet Reier

A: On 13. mai, minu nimi on Urmas Glase ja intervjuueerin Türi Rahvalehe toimetajat Teet Reierit. Küsin esmalt, et on sinul toimetaja jaoks selge, milline on Türi Rahvalehe roll ja eesmärk?

B: Rahvalehe, sa mõtled?

A: Türi Rahvalehe.

B: Kindlasti on mõnes mõttes see roll ja eesmärk selge. Tegelikult mul saigi selle viimase lehega, ehk siis maikuus ilmunud Türi Rahvalehega täpselt viis aastat seda rahvalehte tehtud Türil, et enne seda olin pikalt Äripäevas ja Järva Teatajas. Et leht tuli vahetult enne minu tulekut, mitte vahetult aga aastaotse enne minu tulekut oli saanud sellise sisulise ja välimuse uuenduse, et lehte on meil tehtud siin ju tükk-tükk aega, alates aastast 1989 kui ma ei eksi, siis ilmusid tegelikult vist mõned üksikud numbrid, edasi hakkasid sealt tulema regulaarsed ja toimetajad noh tol ajal oli neid muidugi peatoimetajad lausa. Mina olen nüüd esimene, kes on taandanud ennast tegevtoimetajaks, sest rohkem inimesi lehte ei tee igapäevaselt, et lehe tegemise ajal käib küll keeleteoimetaja ehk siis korrektor ja küljendaja siin.

A: Kui sul peaks olema vaja sõnastada missioon ja eesmärk, siis mis sa selle kohta ütleksid?

B: Hea kogukonna leht. Hea sõnumiga kogukonna leht, võiks mina öelda selles mõttes, et kui niimoodi vaadata, siis on tegelikult terve, noh, ärme vaata maailma meediat vaid Eesti meediat

täis igasugu õnnetusi ja noh, ma ei hakka siin nagu laialt lahti seletama, et me teeme ikka seda, et kuna me ilmume vaid korra kuus, siis on selles mõttes, mõningas mõttes nagu raske koondada seda võimalikult värsket sõnumit, et kuuajalise intervalliga ilmuvasse lehte. Et me üritame teha, et see lehe maht 12 lehekülge ei ole nii suur, et seda ei saaks teha, aga jah, selline on. Kunagi kui mina tuln tegema, tähendab mind kutsuski tegema Auris Rätsep, kes oli siis Türi Arengu Sihtasutuse tegevjuht tol hetkel. Tema rõhutas nagu seda kogukonna sõna on hästi tugeva nagu rõhu all. Et kogukonna leht peaks olema muidugi see, et võimalikult palju asju tuleks ka kogukonnalt endalt lehte, aga noh, tegelik praktika näitab, et sa selle kogukonna eest pead sa ise sõna võtma suures osas, et aga selline niiöelda kogukonna jaoks oluline sõnum on see, mis peaks iga kuu jõudma korra sinna lehelugeja postkasti.

A: Kas kohaliku omavalitsuse tasandil on ka see roll kuidagi sõnastatud või reguleeritud, et vot meil siin Türi vallas on see leht selle pärast et?

B: Ma ei oska öelda seda, kas on nagu sõnastatud, et kunagi andis lehte välja täiesti eraldi asutus ja siis liikus see leht niiöelda kohaliku omavalitsuse pädevusalasse, kes siis selle lehe väljaandmiseks kutsus ellu selle Türi Arengu Sihtasutuse, et mismoodi need asjad seal kokku lepidi tol hetkel kui see sihtasutus moodustati, seda ma ei oska nagu öelda, aga võib öelda küll, et tähendab, et sihtasutuse kõige olulisem roll on ikkagi selle rahvalehe väljaandmine. Et on ka veel mõned üritused siin, festivalid ja asjad ja kui sihtasutuse juht kutsutakse vallavolikokku aru andma, mida ta kord aastas teeb sihtasutuse tööst, siis on ikkagi see, et noh, põhiline osakaal on sellel niiöelda Türi Rahvalehel.

A: Ütle mulle korra veel üle see juriidiline vorm, mis lehel on.

B: Meie lehte annab välja siis Türi vallavalitsuse niiöelda ellukutsutud sihtasutus Türi Arengu Sihtasutus.

A: Kas sihtasutus tegeleb veel millegiga peale lehe väljaandmise.

B: Peale leheväljaandmise, nimigi ütleb juba arengu sihtasutus, siis ta peaks nagu midagi arendama. Aga hetkel on nagu peale lehe väljaandmise konrkeetsed nagu kevadfestivali korraldamine Türil ja siis sügisel õunafestival. Mis läheb nüüd vist kuues või seitsmes kord, ma võin eksida küll praegult. Ja jooksvalt igasugu asju, nagu meil on viimastel aastatel lisandunud, Maale Elama mess ja, midagi taolist mis otseselt nagu vallavalitsuse või volikogu tööd ei puuduta, aga mis võiks nagu valla mainekujunduse olulist osa etendada, et see on siis sihtasutusel nagu.

A: Aga sinu roll on ikkagi sihtasutuses olla toimetaja, sul muid funktsioone seal ei ole?

B: Ei, loomulikult ma teen ka ja osalen ka, aga jah töölepingus olen ma rahvalehe toimetaja, teen lehele pidid, kirjutan lood, toimetan lood aga loomulikult ma osalen ka aktiivselt sihtasutuse

töös, et Türi linna kui kevadpealinna toimkonnas, noh see ei piirdu puhtalt, et ma saan lehe valmis, et ma panen ukse kinni, et siin see lõpeb.

A: Pöördume nüüd lehe juurde tagasi. Kas sa toimetajana näed vajadust mingi regulatiivse raamistiku järele selgemalt, mis nagu lehe staatuse paneks paika ja toimetaja rolli või on nagu kõik loksunud?

B: See on minu meeles ajaga väga hästi nagu paika loksunud nagu selle järgi, et toimetaja osas ma nagu vajadust ei näe midagi reguleerida, võib-olla jah kui tegelikult oli siin nagu, ee, kui mina alustasin, siis oli ka vallavalitsuses oli samal tööle eksole suhtekorraldaja kes on nüüd juba teist või kolmandat aastat juba läinud. Et kui need suhtekorraldaja tööd jaotati maja peale ära, et võib-olla oleks võinud mingisuguse regulatsiooniga anda ka mingi osa, ütleme, rahvalehele, noh nendest uudistest, et tema ülesanne oli ikkagi reguleerida seda, mis läks veebi ülesse. Aga põhimõtteliselt olen ma aru saanud, et see on nagu maja peale ära joatatud, et keegi väga ei ütle, et mul oleks siin midagitegemata jätanud.

A: Aga see pool, kuidas nüüd, ütleme kohalikud poliitikud saavad lehes sõna, kas see on ka millegiga reguleeritud. Et kui on valimised näiteks tulemas, kas reklaami surve tekib hulk erakondi ja valimisnimekirju, kes tahaks hirmsasti lehte saada.

B: Jah, see ongi täpselt niimoodi reguleeritud, et mina siis vastavalt kui toimetaja, tegevtoimetaja näen seda mahtu, mis tulemas on, kellegile ütleme erakondadest mingisuguseid soodustusi ei teha, vaid on reklaamihinnakiri on olemas vastavad hinnad, tellivad sinna oma sobiva hinna, maksavad selle eest ja kui see hakkab nagu seda 12 lehekülge oluliselt sisu poolt vähendama, kasvõi nende omavalitsuste valimiste ajal, siis tuleb lihtsalt teha need neli või kaheksa lehekülge juurde kui on vajadus. Et keegi pole küll siiani nende kaheksa aasta jooksul kurtnud, et nad ei ole saanud oma sõnumit rahvale edastada, eriti kui on valimised. Sellised arvamused, lugejakirjad, et neid on alati oodatud, aga kahjuks peab ütlema, et neid pigem ei.

A: Milline on toimetaja ettevalmistus ja kvalifikatsioon lehe tööks. Kui sind palgati, kas seda peeti oluliseks, või kuidas sulle endale tundub, kas kohaliku kogukonna lehte või teha igapäevaks või on seal ikkagi vajalik mõni oskus ja teadmine?

B: Kindlasti on vajalik, sest et noh, esiteks sa peaksid olema ikkagi noh, Türi valla puhul võib-olla väikese valla lehte on lihtne teha, aga ütleme, et inimesel kes ei ela seal koha peal, Türil ma ikkagi näen seda, et sa peaksid olema kohalik ja teadma kohalikest asjadest, sest vald on piisavalt suur, et tulla kuskilt mujalt ja teha see leht ära, noh, loomulikult on tänapäeval kõik võimalik, eks sa saad selle info kätte saada, aga noh, nende sündmustega seoses oled sa ikkagi nagu ise ka oosaline, osaled nendes, et selleks, et kvaliteetset lehte teha või head lehte teha, siis noh, ikkagi, kas sa sellest kirjutad, igas lehes on ka ju toimetaja arvamusveerg, et olulistest asjadest ma võin seal kirjutada, aga mida mitte, noh sa näed ja ise saad ka koguaeg mingi kogemuse, et selles mõttes et hariduslikult et kas ta on nagu ajakirjanduslik haridus oluline, seda vast ehk mitte, et ega siis et kõik kes on teinud seda lehte läbi aegade, ei ole lõputanud varem ajakirjanduseriala.

A: Aga mitte vaid haridus aga ka taust.

B: Minu puhul oli see, et mul oli põhimõtteliselt 15 aastat lehetöö kogemust, et seal Äripäevas ja tegelikult äripäev andis mulle või õpetas seda, et seal ei aega näpuga järele. Seal oli küll hulk rutiine mida sa pidid täitma oma toimetamiste juures, aga ta ei, ta vaatas, sa võisid neist mööda vaadata, kui sul tulemus oli korralik. See leht ilmus, või tähendab sinu väljaanne või artiklid ilmusid, et need olid õigeaegselt olemas, nendega ei olnud probleeme, et siis võis neist rutiinidest kõrvale vaadata, tähtis on tulemus. Et siin ei ole nüüd ka oluline, et mul on küll töölepingus sees, et ma olen igapäevaselt kui mul ei ole konkreetset lehetööd tegemist kuskil, pildistamist kuskil või üritust, et ma olen 9st 12ni vallamajas, siinsamas selles kontoris. Et kui ma ei olegi, siis see ei tähenda seda, et midagi jääks tegemata, et selles suhtes ei ole ka niiväga ettekirjutusi, et see on pigem ikkagi osaliselt loominguline töö.

A: Millised sinu volitused toimetajana või otsustusvabadus, mis sul tööleping oli või töötingimused võimaldavad või raamistavad.

B: Tähendab, loomulikult ei ole selliseid raamistusi, et millegi pärast on viimane aasta-kaks olnud sellesuhtes hästi rahulik, et siin kui on vallavalitsuse niiöelda vallavanemad on muutunud, siis on kordi tulnud aruteluks see, et ajaleht on kellegi poolt suunatud, noh mis iganes. Mina olen öelnud, et viie aasta jooksul olen ma saanud küll oma tööd teha niimoodi, et ma ei ole pidanud jälgima kellegi juhtnööre, kuigi ma olen vaadanud jah, minu jaoks on olulised, kui on toimunud poliitilisi muudatusi, et oleksid need ikkagi arusaadavalt lehes kajastatud ja just selliselt kuna ma ise ei kuulu ühtegi parteisse või erakonda, no ma ei saakski seda teha ja ilmselt ei tahaksi, siis pigem sellisest neutraalsest vaatevinklist oleks kõigile selge, et mis toimub, et mitte see, et ma nüüd pooldaksin ühte erakonda, et kõik mis nemad ütlevad et peaks nagu lehte minema.

A: Saan ma õigesti aru, et viimaste aastate jooksul ei ole vallavalitsusest ega volikogust väga keegi üritanud sul nõobist kinni võtta, et kirjuta sellest või ära sellest kirjuta?

B: Noh on tulnud sõna otseses mõttes seliste teemadega eksju, et noh, ma võin käia ju volikogus kuulamas volikogu istungit, seda keegi ei keela, aga ka palju volikogu tööst tehakse ära komisjonides ja vallavalitsuse istungitel jälgitakse, et vahest on tulnud inimesi, kes seal osalevad, ja ütleme vot, et on mingisugune küsimus või probleem või asi, millest nagu võiks lehes rääkida. Seal on pigem selline vihjete andmine, mida ma olengi tihtipeale oodanud. Et sa ei pea kõiki teemasid ise välja mõtlema, et kallutatud ajakirjandust, nagu siin on kahtlustatud...

A: Ei, minu küsimuse tagamõte võib-olla oli see, et kui tuleb vallavolikogu või ametniku kandidaat, et näed vat, hea oleks kui ma saaks oma näopildi kuhugi lehte. Et siin on sul ikkagi vabadus.

B: Siin on vabadus ja ma arvan, et kui sa võtaksid selle viimase kolme lehe asemel nagu ette viimased 30 lehte, siis noh sa näeksid, et sellist teemat nagu ei olegi väga. Noh muidugi lehe tegemise algusaastatel oli ikkagi see, et noh, väga palju ei oleks ühte persooni lehes, kui sa käid

valla üritustel, siis noh, tihtipeale on paratamatu see, et jääb kas volikogu esimees või vallavanem, on see kes on ikkagi rohkem pildis.

A: Ühed ja samad näod korduvad.

B: Jah, aga ma julgen küll öelda, et viimased kaks-kolm aastat ei ole keegi selle üle kurtnud, et teda ei ole või et kedagi on liiga palju.

A: Aga toimetajana oled ikkagi sina see, kes ütleb, et materjal on huvipakkuv ja läheb lehte, kujundus on lukus, nüüd läheb trükki?

B: Selles suhtes olen mina ikkagi põhiliselt ise kogu selle materjali kokku, sest niikaua kui oli vallamajas veel tööil meil suhtekorraldaja, siis tema hoolitses selle kahe lehekülje eest, mis läks niiöelda valla lehekülgedele, et niiöelda ametlikud leheküljed 12st 2 on kus oleksid valla ametlikud teadaanded ja mina sellesse ei sekkunud, põhimõtteliselt tema korjas need kokku, sai ära kujundada, sobis, vaatas mis jäi üle ja lõpptulemuse. Aga täna on ka see seis, et ega sealt niiöelda vallavalitsuse ja ametnike poolt ikka ise, kui on kohustuslikud asjad, mis peavad lehte minema, igasugused detailplaneeringud, siis need liiguvad küll, aga ikkagi pean ma need samad teemad korjama ise. Põhimõtteliselt vallamaja või valla pealt kokku, järelikult ma teen ikkagi valikuid ise, et mida ma pean oluliseks ja mida ma näen, et nagu võiks noh lähtume sellest, et mis võiks inimesele huvi pakkuda, lugejale huvi pakkuda.

A: Kellega sa toimetajana lehte tehes pead veel arvestama? On need mingid hallatavad asutused, ettevõtjad, seltsid, kui palju nagu?

B: Noh meil on muidugi, kellega me muidu arvestame eriti õppeaasta jooskul on see, et meil on palju koole ja lasteaedu ikkagi valla peale, et nende info jõuaks lehte. Ja kuna meil on viimasel ajal probleeme tekitanud see Omniva kojukanne, mille tõttu oleme pidanud nagu muutma siis väljaandmis aega, trükkimineku aega, et see on allasutustes tekitanud niiöelda segadust. Aga allasutustele on öeldud või edasi antud see, et vot selleks või selleks kuupäevaks, kui teil on huvi.

A: Ma täpsustan üle, et see on see, et Omnival on kuu esimeses pooles üks hind ja kuu teises pooles teine hind. Või mis see on mis mõjutab?

B: Mõjutab see, et Omniva on viienda aasta lõpuks leidnud üles mingisuguse klausli, et Türi Rahvaleht ei ole meediaväljaanne, ta on reklaam. Ja reklaami kannab Omniva Türi vallas näiteks, ma ei tea, ka Järvamaal ilmselt kahel päeval, ehk siis teisipäeval ja neljapäeval.

A: See on jah, meil on see B+ mingid päevad.

B: Jah, et noh, vastavalt sellega me muutsime tegelikult oma, me alustasime oma tööd, siis oli lehe ilmumisaajaks iga kuu viimane reede. Siis me nagu me oleme muutnud seda tänu sellele iga kuu esimeseks reedeks, ka volikogu muutis oma tööaega, et volikogu otsused saaksid lehte, aga

kui sa vaatad lehe mahtu ja võrdled seal volikogu uudiste osa, siis see on tegelikult üks protsent sellest, aga et need oleksid värskelt lehelt, kui me oleksime edasi ilmunud iga kuu viimasel reedel, aga noh, tänu Omnivale me ei saaks enam ilmuda ka reedel, niiet.

A: Sul on tööleping täiskoormusega?

B: Jah.

A: Kas sa lühidalt, ma ei taha sind panna pikalt nüüd ümberjutustama seda, mida sa teed. Kuidas üks lehetsükkel, üks koostamisprotsess välja näeb? Üsna lühidalt.

B: No lehetsükkel on kuuajaline lehetsükkel tähendab seda, et enamus tegevustest me läheme nüüd esmaspäeval trükki, siis enamus põhiosa tegevustest toimub selle viimase nädala jooksul enne seda esmaspäevast trükkiminekut. Kui on minu tulekuga viis aastat tagasi sai kujundust muuta ja sisu sai üsna paika, et teatud asjad on teatud kohtades, inimene leiab need kindlast kohast üles, persoonilugu, et elemendid on kenasti olemas. Osa elemente saab varem ära ja loomulikult sa pead käima eelnevalt kolme nädala jooksul üritustel ja asjadel, sest see kõik peab koonduma kõik sellesse lehte. Et ütleme, et kui leht ilmub ära, siis esimene nädal on selline rahulik, nüüd on ka see, et lehe toimetaja teeb ka Kuma raadios raadiosaadet, mis on lehe raadiosaade peale lehe ilmumist, see on see lehe tutvustamise pool. Siin põhimõtteliselt esimese nädalaga sa võid panna järgmise lehe põhilised teemad paika, mingisuguse sisu kondikava ja hakata sinna vaatama, et (telefon heliseb). Vaatama seda, et kust ja kelle käest sa saad mingid materjalid. Et vallalehe puhul on ka see, et see pole nagu päevalehel et ma nüüd kohe helistan ja leian need allikad. Me saame vaadata siin ette, et näiteks on ettevõtluskonkurs vallas, ja seal on sellised nominendid, et me saame juba küsida nende käest mingisugused kommentaarid ja asjad ära, et paljud asjad saab teha ette, aga pool nendest asjadest jäävad sinna viimasesse nädalasse, et mis uudised, mis värsked sündmused, et noh oleks leht, kui sa paned sinna lehte koguaeg selle, mis oli kuuaega tagasi. Loomulikult, sama kogukonnas toimetav inimene kuskil külas tal on hea lugeda, kuidas seda oma küla jaanipäeva juuli lõpus eksju või, või augusti alguses, tema jaoks on oluline see, et oleks ära märgitud see. Et võib-olla ma alguses ei saanud ka seda, et ajaliselt mingid asjad oleksid võimalikult värsked aga kui sa pead seal kogukonna sees toimetama, siis nende jaoks on oluline ka väike viide sellele, et seal külas oli see asi või seal toimus see. Et põhimõtteliselt on ikkagi, noh ma toodan ka mis mul tegelikult otseselt töökohustus ei ole, et ma teen kõik pildid lehe jaoks ise põhimõtteliselt ja nende pildikajastused üritustelt lähevad ka valla kodulehele ülesse ja see tähendab seda, et ikkagi sellised hooajalised kevad-suvi on igal nädalal mingisuguseid üritusi, mitmeid, et sa pead nendel käima.

A: Kui palju lehest need ametlikud teated, mis vallavalitsus ja volikogu proportsionaalselt võtab?

B: Ametlikult on meil 12st leheküljest vallavalitsusele mõeldud 2 lehekülge. See oli nagu mina toimetama hakkasin, see oli paigas ja see on siiaaani jäänud. Tegelikult kui vallavalitsusest ei tule neid teateid, et ega mina ei saa neid ütleme niiöelda tekitada või toimetada, et kui ma näen, et see asi näeb lehetsükli poole pealt välja nii, et kas vallavalitsus on arutanud midagi või on

mõni päevakajaline teema näiteks, et meil mitu aastat kestis see tee-ehitus, sellega seoses. Ma lähengi konkreetse ametniku juurde, näiteks majandusosakonna juhi Urmas Kupu juurde, et see teema mind huvitaks, et kas teil on, kas ise või keegi sellest on valmis kirjutama, et kui ei ole, siis ma võtan selle ülesse, et mis puudutab konkreetselt just vallavalitsuse tööd siis oleks hea kui see info tuleks sealt. Aga ühtlasi see info peab olema inimesele arusaadav, et kohati tuleb seda siluda ja pehmemaks teha, et siis on hea võtta sellele juurde näiteks veel mingisugune kommentaar või asi et.

A: Kuidas sa kogukonda samamoodi kaasata saad, et kui sa ametniku poole lähed ja tead, mis käsil on, siis kuidas sa saad kogukonda lehte ärgitada ja kaastööd tegema.

B: See on samamoodi põhimõtteliselt, et ega aastatega on väljakujunenud, et ma tean inimesi, kes, noh selles mõttes ongi aktiivsemad, et tahab rääkida kaasa seal, kas oma kogukonna, küla või seltsi tegemistest ja kui on olemas viited, et näitkes kuskil tuleb mingi näitus, siis ma lähengi konkreetselt, ma tean inimest, et kas ta tahab sellest rääkida, et teil tuleb see asi natukene ja kui ei taha, siis ma võtan selle ise käsile. Et kui kogukonna, et sa pead ikkagi suhtlema inimestega, rääkima nendega igapäevaselt, sa tead neid, kes räägivad ja mida räägivad, et noh loomulikult ei ole see mingite teemade puhul ainult selline ilus jutt, kui on teema see, mis puudutab mingit valukohta, siis loomulikult ma küsingi inimese käes, kes räägib sellest, et milles see probleem on, lasen tal selle lahti seletada, et kuidas seda nagu lahendada, ma ei ürita seda nagu tähelepanuta jätta.

A: Kuidas vallakodanike elu ja tegevuste kajastamisega on. Kui tihti ja kuidas sa kirjutad lihtsast inimesest kuskilt valla servast?

B: Kirjutan nii tihti kui tihti see info minuni jõuab, et midagi toimub. Sessuhtes et on raske kirjutada asjadest ja maal on vahest väikses kogukonnas selline, et ongi see, et kui me selle väikse kogukonna ja asja siseselt seda teame, siis järelikult teavad kõik. See võib olla ka mõningate selliste kultuurisündmuste puhul, et teatud seltskond kes selle asjaga kursis on, nemad teavad, siis ei olegi ikkagi sellist asja, et keegi saadakse, et me oleme ajanud siin, et igapäevaselt tuleb sisse üle-eestiliselt, ütleme 50 pressiteadet, mingisugustelt ministriumitelt asjadelt. Et aga noh sellist niiöelda lobitööd ma olen selle viie aasta jooksul küll teinud.

A: Ma just mõtlesin ka seda, et on kuski valla servas väikses külas mõni huvitav inimene, kes sulle silma jääb, et kui palju sa nagu lihtsat inimestki portreterid, et ilma põhjusta justkui, et ta on omaette huvitav ja tegeleb huvitavate asjadega.

B: See jah, selleks ei pea olema noh, ma ei tea nagu kes, et selleks, et portreeks või persooniks saada. Minu jaoks on see, et näiteks siin aasta alguses oli, et Kabalas antakse välja seda niiöelda kohalikku kultuuripärlit. Ja selle sai tänavu mingisugune proua, kes on seda rahvatantsu vedanud sellel tema alal 30 aastat, kusjuures enamus vallakodanike jaoks ei öelnud see nimi nagu midagi. Aga kui sa kirjutad lahti selle tegevuse, siis on see nähtav ja arusaadav, et selles suhtes maal on ka muidugi teine probleem, et inimene võib olla igati tegus ja huvitav, aga ta ei taha, et keegi

temast räägiks või kirjutaks, et see on ka teine, et selles suhtes ma olen alati austanud inimeste otsust. Et kui ma küsin, kas me võime selle loo teha, kui ta ütleb ei, siis nii ongi, kui on ei siis on ei, et ma ei tee seda vastutahtmist.

A: Kuidas kuraasikate vallakodanikega on, et kui keegi tahab kriitikat kohaliku võimu aadressil avaldada lehes, kuidas sa siis suhtud, käitud?

B: Ilmselt tuleb jällegi suhelda, sellesuhtes et paljud on siin marssinud ka siia tuppa konkreetselt sisse, et mitte selle mõttega, et ta nüüd tuleb ja ütleb lehele et vaata see asi on seal otseses mõttes sitasti, et kõnnitee on paha või naabrikoerad või kassid teevad seal lärmi või mis iganes ja tegelikult on tahtnud minna kuskile vallaametniku juurde, pole võib-olla siin tegelikult sel hetkel ja siis ta tulebki siia ja mitmed-mitmed asjad on saanud lihtsalt inimesega rääkida, et inimene vajab, et ta saaks oma probleemist rääkida (telefon heliseb, võtab telefoni vastu). Nii.

A: Kui keegi tahab lehe kaudu vallavõimu kritiseerida, siis mis sa teed?

B: Ausaltöelda, ma ütlen, selle viie aasta jooksul ei ole selliseid, ma ei mäleta. Pigem on tegemist kui inimest miski asi vaevab, siis on tegemist lihtsa olme probleemiga. No näiteks, et Türil mingi poe ees lükatakse lund puude peale. Sellised, praegult on inimene läinud ilmselt seda teed, et ta pigem otsib selle niiöelda siis selle allika, kellele kaevata nagu otse ülesse, kas ta saadab selle kirja kohe vallavanemale või kellegile aga ausaltöelda nagu ei mäleta, et keegi oleks tahtnud, et vaata nüüd, või lööb lihtsalt käega. Lihtsalt käega löömine on ka, et kui sa käid lihtsalt mööda valda või üritusi ringi, siis sa ikka kuuled, et inimesed kiruvad võimu alates kohalikust omavalitsusest, alates külavanemast lõpetades presidendi või kellegagi välja, et see on nagu koguaeg. Et vahest on juhtunud küll see, et lihtsast kirumisest on saanud, ma ei oska sulle päris konkreetselt ühtegi näidet, aga mingisugune teema iseenesest, mis on viinud mingisuguse looni või mingi asja lahendamiseni. Aga see, et eks mul ole tulnud ka neid lugejakirju, ka põhimõtteliselt igasse lehte, et vahest ei ole tulnud, et see on ka võib-olla kuudest sõltuv, et kui kirjutamisaktiivsus suureneb ja loomulikult ma otsustan ise toimetajana, et kas see kiri nagu on sellesuhtes lihtsalt kirjalikult sünniseetiline sinna panna, et mitte see, kas ta kritiseerib seda vallavalitsust või võimu, mulle tundub, et see ongi niimoodi, et sa võid siis öelda seda, mitte et selline pime lahmimine.

A: Aga sa võtad ka kohe kommentaari juurde, kui on konkreetne teema või probleem?

B: No, omal ajal oli, sa isegi mäletad, et kui Järva Teataja kogemus oli see, kui ilmusid arvamused, et inimene pani Järva Teatajasse arvamust, siis oli teada, et järgmises loos oli vastaspoole arvamust ja see ping-pong võis seal kesta seal. Jah, lihtsam on võtta see kommentaar kohe juurde ja ma olen ka sellele allikale kohe öelnud, et kes on selle asjaga välja tulnud, et küsime loole kohe kommentaari juurde, et las ta selgitab, et siis on nagu mõlema poole arvamus lehes olemas.

A: Kui palju sa nüüd lehte tehes võtad eeskujuks maakonnalehte või mõnda päevalehte, et nii kujunduse kui sisu poole pealt?

B: Põhimõtteliselt on seda ikka nagu raske teha eeskujuks. Loomulikult ma hoian ennast kursis, et ma loen kohaliku maakonnalehe veebiversiooni, paberlehti meile enam ei tellita, kunagi alguses esimesel aastal käis paberleht ka ja teine mida ma loen on nagu Postimehe veebiversioon.

A: Ma just mõtlen seda, et kui palju sa arvestad seda, et sinu Türi Rahvaleht näeks välja ka nagu päris leht.

B: Noh. Ma arvan, et ta näebki välja nagu päris leht tänu sellele, et on sul olemas oma kogemus, mitte et ma jälgiks teisi lehti selle mõttega, et midagi teha samamoodi kui on. Asjad on aastatega paika loksunud, sul on kindel formaat, loomulikult on lood alati uue sisuga, aga et oleksid hästiloetavad lood, korralik fotomaterjal juures, et sellessuhtes.

A: Kuidas sul lehestruktuur on? On see ka kindel ja paigas? Nagu sa enne ütlesid vist ka, et inimene leiab kindla koha pealt kindla asja.

B: Jah, seda nagu enne ei olnud, et oleksid asjad oma kohtade peal, et juhtus, et oli see sama persoonilugu kuskil tagapool, eespool, et nüüd on kindlalt üks lehekülg ja teine lehekülg on klassikaliselt võib-olla selles jah, nagu enamuses suurtes lehtedes on teine külg arvamislehekülg, kus on selliseid väljast tulnud asju ja põhimõtteliselt ei lähe lehte nii-öelda augutäiteid. Et eelnevalt on olnud seda ka üksjagu, et augutäiteks ma nimetan seda, mis tulebki igapäevaselt sisse mõni pressiteade, mingi see.

A: Päästeamet teatab kulupõlengust.

B: Jah, et kui ta on tõesti selline, et ta puudutab Türi valla ja kohalikku kogukonda, mida tavaliselt ei ole, siis ma olen sellega nõus, et kui see on mingine üleriigiline aktsioon, et meil nüüd siit kutsutakse ka osalema, talgud või mis iganes, aga kui tulebki kiri selle manusega, et võimalusel valla lehtede toimetajad avaldage. Viimane kurat tuligi see mis Paides seoses selle jüripäeva üritusega, et saadame teile ka plakati, et kui teil on ruumi siis pange see. Et noh.

A: Kuidas sulle enda tagasiside, kui sa alguses ütlesid, et kogukondlik hea leht, siis kuidas kogukond hindab seda lehte? On sul aimu või mis allikast sa seda tagasisidet ammutad?

B: Kõige toredam tagasiside, ma olen seda mitmeid kordi maininud, et ma elan siin ise ühes suures majas, siin on trepikojas paljud 20 ja rohkemgi korterit ja siis kui lehepäev, et see leht tuleb igasse postkasti ja kui tavaliselt on seal postkastis üldjuhul need reklaamid ja mis seal vahel on, ja meil on sinna üks kast seotud postkastide juurde ja sinna saab kohe reklaamid ära panna, et sa ei pea tuppa viima. Et siis kui ma hakkasin nagu lehte tegema, siis oli see nagu hea indikaator, et kui ma sealt prügkastist Türi Rahvalehte ei leidnud, siis järelikult inimesed loevad. Inimesed loevad tõesti tegelikult ja otseselt inimestelt on ka seda tagasisidet saanud. Et alles nüüd olid vist

viimase lehega oli see selline positiivne et noh, eestlane on selline, et kui on hästi, siis ei pea midagi ütlema, kui on halvasti, siis hoidku jumal selle eest. Aga jah, see prügikasti indikaator näitab. Ja teine asi see, et mingisugused asjad, mis on lehes ilmunud, inimesed räägivad nendest, või noh kuskilt mingit teemas tulevad välja, et vot selles lehes oli, ütleme et sügisel kuulen mingeid asju, mis oli maikuu rahvalehes. Järelikult see leht on see, et teda ei panda korraks lauale ja siis kohe laua pealt ära, et ta nagu kestab selles suhtes.

A: Kui tehnilisest poolest natuke rääkida, kes korraldab hankeid, sõlmib lepinguid kui on vaja näiteks trükikojaga midagi kokku leppida või mingi siukseid organisatoorseid lehe andmise juures olulisi otsuseid.

B: Sihtasutus, Türi Arengu Sihtasutus, ja sihtasutuse juht, kes on meil Triin Pärna praegult.

A: Aga tehnilised kaastöötajad, kui sul on vaja mingit kujundustöid teha, mingeid asju lehe tarbeks.

B: Ikkagi noh, tegelikult on see selline, tehniline pool või kogu see struktuuri või asi jäänud minu kui toimetaja õlule, olen ma ka suhelnud trükikoja ja postiga, aga kui asi puudutab lepingute sõlmimist asutuste vahel, siis teeb seda sihtasutus.

A: Aga ettevalmistad sina?

B: Jah.

A: Sama küsimus ka reklaamihindade suhtes. Kes kujudab reklaami hinnakirja?

B: Reklaami hinnakiri, kui mina tuln, oli juba kujundatud. Aga põhimõtteliselt on sihtasutuse nõukogu minule kui siis ütleme, ma olen ka reklaami toimetaja ja müün siis reklaami ja teatud protsendi ulatuses on mul sellest võimalus, et hinnakiri on niimoodi paika pandud, et korduvalt, kus tuleb juba soodustusi hinnakirjajärgselt. Aga sa näed ka kogukonna siseselt, et mida see tähendab, eksju. Kui see on külaüritus, et millega eks ju nad, et meil on vastu võetud see, et allasutused, kui on tegemist tasuta üritusega, siis nad saavad selle reklaami tasuta lehte. Kui on tegemist tasulise üritusega, et ikkagi konkreetselt on pidu või kooli kokkutulek, mis on tasuline piletitega, et siis nad selle eest ka maksavad. Aga sa näed ka ise, et sellel väiksel kogukonnal sinna, kuna ta alles alustab tegevusega siis neil ei ole see võtta, et äkki on neljandik lehte sada eurot. Et siis, aga no alati on võimalus nõukoguga erandkordades kokkuleppida.

A: Reklaamiarveid väljastad sina või raamatupidaja?

B: Raamatupidaja. Ja tegelikult oli meil sihtasutuse raamatupidaja, kes seda tegi, aga nüüd on läinud üle vallavalitsuse raamatupidajale.

A: Aga seda sa põhimõtteliselt toimetajana tead, palju leht tulu teenib ise, kuidas on reklaamiklientide makse distsipliin?

B: Jajah, sellesuhtes et raamatupidaja hoiab ikkagi igakuise kursis, et kes on võlglast ja palju on see sissetulek.

A: Palju lehetegemine maksma läheb, mis eelarve on?

B: Eelarve koha pealt ma jään küll vastuse võlgu, et selles mõttes kogu lehe eelarvet sa mõtled?

A: Jah.

B: Ma ei tea peast. Et ma võin sulle rääkida umbes, mis on trükikulu, igakuise.

A: Ma küsin seda summa-summaarium. Et seal on ju trükk, kojukanne, tellitavad, sinu enda tasu. Et kõik see kokku.

B: Ma ei hakka seda numbrit ütlema, sest ma võin eksida.

A Aga põhimõtteliselt sa saad seda vajadusel järgi vaadata?

B: Jah. Täheleb, sa saad selle vaadata ju valla eelarves olemas.

A: Jah valla eelarves, et 17 on see, mida vald toetab.

B: Ja see 17 tuhat ongi see, mis sisaldab toimetaja tötasu ja trükki ning laialikandmist.

A: Aga kui palju reklaamitulu, kuidas see on, kas see on omatulu lisaks või see arvestatakse ka kuludes?

B: Ei, see on eraldi nagu oma tulu ikkagi.

A: Oskad sa öelda proportsionaalselt, palju leht ise suudab lisaks teenida?

B: Ma julgen öelda, et kuud on hästi erinevad. Aga no kuskil 10 tuhat aastas võiks olla see, mis tuleb reklaami pealt. No ütleme, et headel kuudel on reklaamisummad üle tuhande ja ülesse, aga sellised ütleme sügis jaanuar-veebruari-märts on nad kuskil siuke 400-500 piiri sees. Kuskil 10 000 ringi võiks olla see, mis tuleb reklaamilt

A: Ja kuhu see tulu kulub?

B: Ilmselt sihtasutuse nende asjade peale, mida vald otseselt ei rahasta.

A: Et see ei jää lehe kasutada?

B: Ei, no tähendab, me oleme ka saanud sellest tulust, ka mida iga aasta, et vald uuendab oma tehnilist poolt, eelmine aastati osteti uus kujundusarvuti, vajalikud programmid ja noh on need igasugused kantselei kulud, alates sellest, et me saadame neid Eesti Rahvusraamatukokku sundeksmeplari. Nad ei maksa selle eest, vaid meie saadame neile, ikka need ja reklaamivõitjatele ka need näitised.

A: Lehe kujundad sa ise või tellid kelleltki?

B: Lehte käib meil jah kujundamas kujundaja eraldi. No selles mõttes et kujunduse, tema on põhiliselt ikkagi küljendaja, kes paneb selle asja paika, kujunduse me teeme ikkagi koos.

A: Kui levist rääkida siis, kuidas see on korraldatud? Omniva kaudu puhtalt ja kõik? Et annad tiraaži üle ja toimetavad postkastidesse laiali?

B: Jah. Noh sellega on olnud aastate jooksul siin erinevaid probleeme, et juhtub, et kummalised ühe ilmumise järgi kohe kindlasti, mõned sihtkohad, no ütleme et viimane kord peale viimast lehte helistati kuskilt sealt viljandimaa piirest Saagevere kandist, et nad pole lehte saanud. Et selliseid juhtumeid on, aga me ei saa nagu, me oleme Omnivale nagu edastanud, kes pole lehte saanud või nad pole seda postkasti pole saanud. Aga me nagu selle koha pealt ei saa jah lihtsalt kaasa rääkida, et kuidas Omniva neid oma postkastideni. Ikkagi leht peaks jõudma igasse arvel olevasse postkasti, mis on vallapiires.

A: Kui veel natuke lasta mõttel lennata, siis ütle, milline peaks olema kohalikuso mavalitsuses välja antava lehe roll ja eesmärk sinu arvates. Mitte see, mis ta praegu on, vaid see, milleks ta võiks saada.

B: No roll on nagu selline kummaline väljend selle kohta.

A: Või siis ambitsioon näiteks.

B: No alati saab teha midagi paremaks. Lehe puhul on kõige lihtsam muuta visuaali ehk lehe kujundust. Et tekitada mingi värske moment. Teine lugu on see, et kui ta on aastaid ikkagi, see valla leht on välja antud põhimõtteliselt ühe isiku poolt, siis et sinna meil ei ole ju kaasautorite honorari, tegelikult saab kaasata tegemisse küll, aga minu kogemus on selle viie aastaga näidanud, et kui ütlled inimesele, et äkki sa kirjutad sel teemal ja kui sinna taha ei teki mingit numbrit, siis ega seda väga ei tule. Kuigi just nendes kogukonna asjades ollakse tihtipeale valmis kirjutama, kui see puudutab konkreetset minu küla ja minu seda, siis ma kirjutan sellest. Aga kui sa mõtled, milline ta veel võiks olla, siis noh, üks võimalus, mida teha, mida siin ka minumeestest volikogus ja komisjonides on mingil määral mõeldud, et üks kuus kuus ilmumist on vähe. See tähendab, et mingid asjad on lootusetult hiljaks läinud ja hapuks jäänud, et leht võiks ikkagi ilmuda kaks korda kuus iga kahe nädala tagant. Ma olen selle kohta öelnud, et minu jaoks ei ole probleem seda kaks korda välja anda, aga probleem on see, et tõstab ka kaks korda väljaandmise kulusid, et kes need kinni maksab, et selle taha on jäänud, et suureneb trükikulu aja kandekulu.

A: Et sinu arvates ongi see arenguruum selles, et tõsta ennekkõike sagedust.

B: Kas just sagedust, aga teine millest ma nagu näen, võib ju paberleht paberleheks, aga meil ei ole põhimõtteliselt, et meil läheb Internetti sihtasutuse lehele ülesse uus üles riputatav pdf, mida saab alates leheilmumise hommikust või noh juba ka eelmisest õhtust juba ka lugeda. Et kui vaadata selliselt ja unistada suuremalt, et sellise ikkagi et vallalehel oleks ka oma kodulehekül.

A: Veebiväljaanne

B: Veebiväljaanne, et millest ma tunnen puudust, et leht füüsiliselt ei mahuta kogu seda, et vahest on persoonilugu tegelikult mis lehte mahub on 7000 tähemärki, aga inimestel rääkida on sinna veel ja veel rääkida. Neid asju ja sinna veel juurde. Et nii juurde täisversiooni avaldamisvõimalus võiks olla nagu teistel lehtedelgi, et paberlehes on üks ja seal on nagu teine. Ja see võimaldaks ka värskemaid veebiuudiseid toota, et see oleks võibolla üks selline unistamise koht.

A: Ilmselt see unistus piiratakse ära materiaalsete võimalustega.

B: No hetkel küll jah, sest on olemas ju mis see üleriigilised tehti siin eelmisel või üleelmisel aastal standardsed kodulehed kõigile vallavalitsustele, mis on piltide näitamiseks hästi mõtetud, et neid tikutopse hästi väikeses formaadis ei viitsi keegi vaadata.

A: Ütle mulle see, ma vaatasin teisi omavalitsusi ja just kuidas nad on üles laadinud, et see klikkide arv, millega saab selle pdf-i lahti, ehk et ta suunab sind ahelas tegema üsna palju käike ja lõpuks on selline laetud meeletult mahukas fail, mida tirib ala tükkaega, et siis siuliselt palju tead, et kas see ongi kõikidele nii kohmakaks loodud tsentraalselt?

B: See on jah, tsentraalselt tehtud on need, seal natuke saad vist mängida kujundusega, aga põhiliselt see raamistik on nagu 16:9ne. Ja tõesti mingeid asju ma mõtlen isegi siin enda jaoks, et kui inimene väljast ütleb, et vaata valla kodulehelt, siis sealt öeldakse, et sealt ei leia ülesse ju. Et sa pead neid samme tegema väga palju et jõuda tegelikult väga lihtsa asjani ja faili lõpuks sealt kätte.

A: Kas sa oled mõttes fantaseerinud ka sellel suunal, et haldusreform on tõenäoliselt reaalsuseks saamas, et juhul kui Türi vallaga peaks liituma veel mõni omavalitsus ja omavalitsus veel suuremaks minema, et milline funktsioon lehel võiks olla siis, kui reform on tehtud. Kas siis muutub midagi?

B: No tähendab, praegune see asjade seis on näidanud, et väga palju meil noh, Türi vald, kes tegi oma liitumise ära täpselt 10 aastat tagasi, nüüd juba 11s aasta läheb, et läbirääkimised käivad hetkel Käru valla ja Väätsa vallaga, kellest võib-olla Käru vald on tõenäolisem kui Väätsa, sest ma usun, et Väätsat ikkagi kisub sinna Paide poole, aga kui meiega peaks liituma Käru vald, siis see tähendab seda, et ega see lugejate arv väga hüppeliselt ei suurene. Ma isegi ei oska peast sulle öelda, palju seal Käru vallas, et see on suhteliselt väike.

A: Mind huvitab see lõimumise moment, et kas sealt tuleb mingeid uusi mõõtmeid? Kogukondi vaja liita.

B: Noh kindlasti tuleks need uued kogukonnad sealt juurde ja asualtöelda noh, tegelikult kas see noh see kus sa lehetegijana vaatad, see ei ole mitte oma Türi vald ennem seda kui on isegi mingid jutud olnud liitumisest, ikkagi on need naabrid, kelle tegevustel sa hoiad ka algusest

silma pead, olgu see siis Imavere või Kärü vald. Et see kõike ju rikastaks seda menüüd, lehetoimetuse valikul, mida antakse.

A: Selge. Aga ma tänan sind.

4. Roosna-Alliku vallalehe Sõnumiallikas toimetaja Anni Alev, abivallavanem

A: On 17. mai, minu nimi on Urmas Glase ja ma intervjuueerin Roosna-Alliku abivallavanem Anni Alevit, kes on ühtlasi ka Roosna-Alliku vallalehe toimetaja. Esimese küsimusena ma tahaksin teada teie arvamust, milline on lehe roll ja eesmärk?

B: No põhiline eesmärk on ikkagi infovahetus kuna leht läheb absoluutselt kõikide elanikeni isiklikult postkasti, ongi sellel eesmärgil, et iga majani ja iga külani jõuaks see informatsioon, mis vallas toimunud, suuremad sündmused ja samamoodi ka kuulutused, mis vallas toimub, et infovahetus.

A: Kas on olemas ka mingit regulatsiooni, mis sätestab kohaliku omavalitsuse lehe rolli või raamid?

B: Ei ole. Siukest kindlat suunitlust nüüd ei ole küll lehele määratud.

A: Et see kujuneb välja ikkagi, toimetaja ja väljaandja vahel kuskil see tuleb?

B: Just.

A: Küsin ka lehe juriidilise vormi kohta, et kes lehe väljaandja juriidiliselt on?

B: Toimetaja olen mina, Roosna-Alliku vald.

A: Selge, sest ma tean, et on olnud ka MTÜ-sid.

B: Ei, meil on Roosna-Alliku vald.

A: Kas toimetaja näeb vajadust täpsustada regulatiivset raamistikku näiteks volikogu tasandil või et kuidas müüa reklaami näiteks valimiste ajal, kuidas saavad kohalikud poliitikud sõna ja nii edasi?

B: Noh, kokkulepete kohaselt me lehele poliitilist suunitlust lehele andnud ei ole. Et selle me oleme nagu kokkuleppeliselt teinud, et selle jätame välja. Teatud asju mida me nagu välja jätame, et see leht on ikkagi rahvale, justnimelt valla, valla sündmuste ja tähtsate teavituste ja selle jaoks, mitte mingisuguse poliitilise propaganda või millegi tegemiseks, et selle oleme välja jätanud. Et teatud asjad on, millest me keeldume.

A: Milline on toimetaja erialane ettevalmistus või kvalifikatsioon lehetöö jaoks?

B: Lehetöö jaoks nüüd ei ole. Kvalifikatsiooni tegelikult ei ole. Ülikooliharidus on olemas, aga hoopis teisel alal.

A: Ma sain aru vallavanemaga jutust, et see oli tööle kandideerides teada, et ei olnud siuke lisakohustus mis hiljem võib tekkida.

B: Selles mõttes see üllatusena ei tulnud.

A: See oli teada, et seda tööd tuleb tegema hakata.

B: Jah.

A: Nii, kuidas toimetajal otsustusvabadusega lood on, millised on volitused, pädevus võtta vastu lehe seisukohad, otsuseid?

B: 100%.

A: Aga kas vallavalitsus, volikogu, kuna kõik on lähedalt seotud ametikohapealt, vallavalitsuse liikmena ja lehetoimetajana, et palju üldse vallavalitsus või volikogu lehe sisu loome üle arutleb?

B: Volikogu nüüd ei arutle, aga vallavalitsus küll vahel arutleb, et kui on mingid teemad, mida võiks kajastada, et vallavanem teeb samamoodi ettepanekuid, et mida võiks kajastada, et selliseid olukordi ei ole nagu olnud, et midagi on kajastatud ja siis, noh, tuleb mingine tagasiside et seda ei oleks võinud või oleks võinud teistmoodi teha. Pigem on see, et teatud kuupäevadel ma saadan informatsiooni välja, et nüüd ma hakkan ajalehematerjale koguma ja siis tulevad ettepanekud mida teha.

A: Aga kas on olukordi, kus vallavanem ütleb, et see lugu nüüd küll lehte ei lähe?

B: Ei, siamaani ei ole küll olnud?

A: Kes kinnitab lehe materjalid ja lehe kujunduse?

B: Kujunduse, et kinnitab?

A: Et nüüd on leht valmis, läheb trükki, on kõik korras.

B: Mina.

A: Kellega peab lehe toimetaja veel arvestama lisaks vallavalitsusele, on need hallatavad asutused, ettevõtjad, seltsid, kogukonnad?

B: Kõigiga, kes soovivad vallalehes midagi kajastada. Võimalus on nagu antud kõigile.

A: Kuidas see võimalus on nad sellest rutiinselt teadlikud?

B: Vahel olen valla lehte kirjtuanud, et huvitavad ja et soovi korral saata informatsiooni. Suuliselt olen edasi öelnud, et kellel on kihvte vanu lugusid mingitest küladest. Et kirjutage või teil on pilte või midagi. Ja nendele allasutustele ja aktiivsematele kirjutajatele saadan kuus 2-3 korda meili meeldetuletusega, et nüüd on tulemas see kuupäev ja palun saata materjali.

A: Me juba läskime vist, sooviks lehe protsessi kirjeldust, et kuidas leht sünnib, et millised on need tegevused, mitte just väga detailselt aga siiski ülevaatlilikult.

B: Iga kord kui mul endal tuleb mõtteid, panen ma endale kohe kirja need ja iga kuu keskel, kuskil 15nda paiku tavaliselt ma saadan välja meili kõigile allasutustele, kõigile suurematele MTÜ-dele, kes on suuremad aktiivsemad kirjutajad, kirjutan nende ideed kõik sinna välja, millest keegi võiks kirjutada ja lisangi juurde, et palun enda ettepanekud lisaks kirjutada ja tavaliselt kuskil 25ndaks kuupäevaks ootan materjale, panen materjalid kokku ja saadan ära.

A: Ja siis kujundus valmib väljaspool maja?

B: Jah, Põltsamaal.

A: Väljaspool maja, koos trükiga.

B: Jah.

A: Kui suure osa ajast või koormust toimetajatöö annab?

B: Olenevalt kuust väga erinevalt, sest on kuid, kus informatsiooni on nagu liigagi palju, juba allasutuste poolt, näiteks kasvõi aprillikuu leht oli nii täis, et ma ise ei saanud midagi juurde kirjutada. Aga mõni leht on selline, kus ma kolm artiklit pean juurde kirjutama, et siis on aeganõudvam.

A: Kas leht on oma põhisuunitluselt ametlike teadete edastaja, vallavalitsuselt valla kodanikele.

B: Jah, ametlikult ka, aga pigem on suunitlus rohkem info, või selle valla suuremate sündmuste kajastamisele.

A: Aga need on ikkagi seotud valla allasutustega?

B: Jah.

A: Kui palju leht kogukonda kaasab kaastööle?

B: Võiks rohkem. Ausaltöeldes. Aga üks on kindlasti ajaline ressurss, millega ei jõua minna ja koguda neid niukseid toredaid lugusid kokku kogukonna käest, mida võiks, aga loodan, et see paraneb.

A: Et rääkides koormusest, et ma täpset vastust ei saanudki, et kas see on päev-kaks-nädal, et palju hinnanguliselt?

B: Meil ongi hästi erinevalt, kuna ma planeerin seda kuu peale laiali, et ma ei tee seda, et see 25s kui ma seda kokku panen, siis on küll päev-poolteist, kui ma seda kokku panen ja tekste üle vaatan, ja kõike seda teen. Ja eks apsakaid ja vigu tuleb ikka sisse. Et sellel 25ndal kuupäeval kindlasti, päev-poolteist kindlasti võtab. Aga no enne seda nende materjalide kogumine ja veel ise juurde kirjutamine, niiet pakun et kokku 3-4 päeva ta võiks võtta.

A: Kui palju leht kirjutab valla kodanikest, lihtsatest inimestest, huvitavatest inimestest?

B: Ikka kirjutab.

A: Kui tihti?

B: Ma mõtlen nüüd, üle numbri ikka. Et praegusel juhul ma mõtlen küll, et ei ole vist viimas paari kuu jooksul küll olnud, kuid kui 11 korda ta aastas ilmub, siis pooltes ta võiks olla vähemalt.

A: Kui palju valla inimene ise tahab lehte midagi kirjutada, öelda?

B: Vähe.

A: Kas võimalik on, et kui ma oleksin keegi, kes on vallakodanik ja tahab vallavalitsuse aadressil ka midagi, rusikat viibutada ja kriitilist öelda, siis kas ta saab lehte?

B: Konstrukttiivne kriitika on alati teretulnud, oleneb kuidas seda kriitikat kajastatakse.

A: Põhimõtteliselt võimalik on?

B: Võimalik on.

A: Kui palju vallaleht jälgib või võtab eeskuju-šnitti maakonnalehtedest, päevalehtedest oma kujundusest ja žanrivalikutest?

B: Ausaltöeldes pole selle peale, pole seda jälgemööda nagu jälginud ega läinud.

A: Kuidas kogukond hindab, on mingit tagasisidet kas lehte on vaja, või ütlevad, et mis te reostate meie postkaste.

B: Pigem tagasiside on pigem positiivne. Pigem saame kurjustada siis kui me oleme kellegi postkasti vahele jätnud kogemata. Pigem siis nad viibutavad sõrme, et minu postkastis ei olnud lehte. Pigem nad ootavad ja tahavad soovivad ikkagi.

A: Kas on mingeid ettepanekuid ka lehe suhtes, et mida nad ütlevad, et leht võiks olla selline või teistsugune.

B: Jah, tehakse küll ettepanekuid.

A: Mõni näide?

B: On olnud küladest ettepanekuid, et võiks kirjutada mingist isikust või et võiks kajastada näiteks võiks kajastada ma ei tea, eakate tegevust rohkem või et noh kultuurikalendri ettepanek oli tegelikult külarahva poolt, et kultuurikalendri võiks panna juba pooleaasta oma lehte. Sellised ettepanekud, tulevad pigem nagu suust suhu ja pigem nagu nende poolt, kellega ise rohkem suhtlen ja nemad nagu tulevad ja julgevad öelda.

A: Kes korraldab hanked, sõlmib lepingud lehega seotud teemadel, on need siis trükk, mingid kujundustööd või mis iganes.

B: Need kõik on sõlmitud enne mind. Ma eeldan et kas siis vallasekretär või vallavanem.

A: Põhimõtteliselt vald kui institutsioon.

B: Jah, just.

A: Aga kaasautorid valib ja kaastöötajad, toimetaja?

B: Jah.

A: Kes kehtestab, kes teeb ettepanekud reklaamihindade osas?

B: Just tegime muudatuse ja ettepaneku tegin mina. Kuna need hinnad olid inimestele niivõrd arusaamatud ja keerulised, siis tegime sellised konkreetsemad hinnad ja nüüd on nagu üks hind.

A: Mida mõõdate hinnana?

B: Lihtsalt reklaam. Et erinevat suurust ei ole pannud. Et on üks on juriidilisele isikule ja üks eraisikule. Kaks eraldi hinda lihtsalt.

A: Kes reklaamitellimusi vastu võtab ja arveid välja kirjutab?

B: Arveid kirjutab raamatupidamine, aga vastu võtab neid mina.

A: Vallavalitsuse oma?

B: Jah.

A: Kas toimetaja omab ülevaadet, kui palju leht teenib reklaamidest omatulusid?

B: Ei.

A: Aga reklaamiklientide maksedistsipliini kohta, kas nad tasuvad arveid?

B: Jah. See on igakuiselt, et ikkagi enne kui ma reklaami lehte panen, enne ma räägin raamatupidamisega läbi, kas on tasutud ja kas on olemas.

A: Kui suur lehe eelarve on?

B: Ma ei oska öelda.

A: Aga seda ka, kui palju reklaamitulu eelarvest katab?

B: Ka ei oska.

A: Proportsiooniliselt?

B: Meil on selleks raamatupidamine.

A: Selge. Ma tegelt rohkem ei pinni, sest vallavanem oskas öelda ja seetõttu ma suurusjärke ja nubreid tean.

B: Väga tore.

A: Kes korraldab lehelevi?

B: Ehk siis kuidas leht jõuab postkastideni, jah?

A: Jah.

B: Seda korraldan mina.

A: Kuidas?

B: Ja lehte viib laiali siis vastavalt ajale kas siis mina ise, noorsootöötaja on väga palju abiks olnud ja põhiliselt viib ikkagi hooldustöötaja.

A: Jõuab? Palju postkaste vallas on? Mitu väravat tuleb läbi käia?

B: No neid ikka on. Ega üle pole lugenud, aga ikka iga küla postkasti ta läheb.

A: Suurusjärg palju leibkondi külades on?

B: No lehti tuleb 500. Ja ma pakun et nendest kuskil 50 võibolla on need mis lähevad asutustele ja poodidesse et mingi 400 ikka.

A: Kui nüüd niimoodi laiemalt mõelda, et küsin teie arvamust, milline peaks olema kohaliku lehe roll ja eesmärk? Sellest me rääkisime, milline ta praegu on, aga milline ta võiks olla ideaalis?

B: Minu üks selline eesmärk ja siht meeldib, et minu meelest selle eesmärk peakski olema, et vallaelanikele ikkagi kajastada, mis vallas toimub. Sooviks, et inimesed rohkem ettepanekuid teeks, et sellest oleks väga palju abi, et ma olen seda juttu ka laiali rääkinud, et tulge julgelt ja rääkige, et kui teil on huvitavaid lugusid, siis kirjutage, et ootaks nagu rohkem seda kogukonna initsiatiivi. Aga noh, ei saa ju kellelegi sundust peale panna vabatahtliku kirjutamise alusel, et võimalus on antud.

A: Ehk siis ma saan aru, et see võiks olla kohaliku elu tribüün või arutelu koht.

B: Jah, just.

A: Kuidas te praegu hindate seda ideaali ja enne kirjeldatut, et kui palju on sellest ideaalist täitmata või täidetud proportsiooni?

B: Nagu ma ütlesin ka eelmise küsimuse juures, siis mulle nagu meie vallas põhimõtte iseensest meeldib, aga seda kogukonna panust on nagu vähe. Et ideaalis võiks seda rohkem olla.

A: No kuidas seda saavutada seda ideaali. On see reaalne või?

B: Ta nõuab natuke rohkem ajalist ressursi, et ma peaksin, toimetaja peaks käima ikkagi ringi, neid lugusi kokku koguma ja neid ise kirjutama, aga selleks on eraldi töötajat vaja.

A: See tähendab, et peaks toimuma mingi, mitte nüüd kvalitatiivne hüpe on selles mõttes vale öelda, aga peaks olema rohkem ressursi.

B: Just.

A: Kui rääkida haldusreformist selle valguses. Mis see võib ühele omavalitsuse lehele tähendada või kaasa tuua, milline tulevik peale haldusreformi? Milline on siis üks leht?

B: Kui meil siis Roosna-Alliku valda enam ei ole, et ega meil seda lehte siis enam ei ole.

A: Aga on mõni teine vald ja mõned teised väljakutsed, et kui nüüd selle peale mõelda. Mis funktsioone see leht võiks siis täita?

B: Eks kindlasti suuremas vallas kaovad sellised väikesed märkamised pigem ära. Et noh nagu enne oli küsimus ikkagi, et kas külarahvas on teada andnud asju, näiteks kui tehti meil see uus tee või uued bussijaamad nende piltidega, et seda väga tunnustati ja saadetigi et palun pange lehte, et see on nii tore asi. Ma kardan, et selliseid märkamisi suure valla peale enam ei juhtu. Et ta läheb natukene niiöelda kuidas nüüd öelda, niiöelda ei saa öelda poliitika põhiseks, aga et mulle meeldiks, et leht oleks see oleks nagu kogukonna leht, mitte nagu me reklaamime valda, vaid pigem me räägiks kogukonnast, et mis meil on hästi ja kuidas meil läheb. Aga see kogukonnatunnetus kaob selles suures lehes ära.

A: Aga kas see ei võiks olla hoopis lõimumise koht, kui saavad kokku haldusreform, kus me võime fantaseerida, et Imaverest kuskil Kihmeni ja Mustla, kus need kaugemad punktid olla võiksid, kus inimesed tõenäoliselt üksteist ei tunne väga hästi või ei tunne üldse, et kui suurt rolli see leht võiks seal mängida, et need eri nurkade inimesed hakkaksid üksteisest paremini aru saada.

B: Kui see leht kirjutaks nendest eri nurkade inimestest, oleks väga tore.

A: Vot seda ma küsingi, et seda fantaasia fiktsiooni, et milline see võiks olla?

B: Et ideaalis ta võiks arvestada ikkagi kogu äärekülade neid siukseid suurepäraseid inimesi, kogu seda märkamist võiks ideaalis olla ka suures lehes.

A: Et kas on võimalik, et suur vald ja suurem leht?

B: Kindlasti peaks olla, kindlasti. Sest mõtleme et näiteks võtame Paide linna, kui sellega ühineb kolm valda, siis ta peaks ikkagi olema suurem leht, nende nelja valla peale kokku.

A: Ja ambitsioonikam võibolla ka.

B: Jah, ja ma loodan et ka võimekam selle koha pealt, et saabki üks kindel inimene selle ülesande endale, tal ongi ressursi käia seal Kihme nurgas küsida sellelt vanatädilt, kes on võib-olla üle elanud misiganes kogemused ja tal on seda ressursi et minna ja küsida, et räägi enda kihvtist ja toredast elust, mis sul olnud on.

A: Aga ma tänan.

B: Palun.

A: Sellega on küsimused ammendunud ja intervjuu lõppenud.

5. Koeru vallavanem Andres Teppan

A: Täna on 17. mai, minu nimi on Urmas Glase ja intervjuuerin Koeru vallavanemat Andres Teppanit vallalehe teemadel. Küsin esimese küsimusena algatuseks, et milline on lehe roll ja eesmärk teie jaoks?

B: Lehe roll ja eesmärk on siis anda tagasisidet meie valla tegemistest ja üritustest kogukonnale, valgustada vallavalitsuse ja volikogu tööd, koondada erinevaid infokanaleid meie lehte, et oleks meie valla elanikele ka kättesaadav ja ma ilmselgelt see eesmärk ongi see, et suhelda siis valla lehe kaudu kohalike inimestega.

A: Kas on vallas kuidagi regulatsioon olemas, et roll ja raamid, kuidas leht toimib, on see mõne alusdokumendiga paika pandud?

B: Statuuti nagu sellist ei ole, et Koeru Kaja ülesehituselt tähendab, ta on iseenesest paika loksunud aja jooksul, et kõik uudised, erinevatest siis kanalitest mis need tulevad on oodatud ja teretulnud Koeru Kajasse et täna ikkagi me püüame seda lehte hoida selliste, ütleme, kuidas ma siis ütlen, et ta oleks sõltumatu erinevatest valdkondadest, ma mõtlen kas siis poliitiliselt või et ta olekski sõltumatu ajaleht, on kaasatud siia kõik osapooled, kes tahavad siin ajalehes oma teemasid käsitleda, vallasiseselt ja, et selles mõttes ta on ikkagi antud nagu lahtise kaardina kõigile kasutamiseks ja meediakanaliks.

A: Kas väljaandja poolelt sa, kui sa ütled et ta on paika loksunud aastatega, on olemas mingit vajadust regulatsiooni järgi, või see töötab?

B: See on niimoodi, et me jooksvalt suhtleme ajalehe toimetajaga ja kui meil on, ilmselgelt me ise ka loeme seda lehte, kui meil on tagasiside kusagilt või kellegi nägemus, siis me jooksvalt reguleerime seda toimetajaga, anname alati hinnangut, mis võiks paremini olla, mis võiks paremini kajastatud olla, mida vähem, mis kordub ja sellised asjad, et tegelikult selle lehe nagu hindamise taga on nagu suurem ring inimesi ja läbi selle ta on hästi toiminud siamaani, et lihtsalt ajalehetoimetajaga väikesed sellised suunised, ülevaatamised ja sisust toimub iga kuu peale lehe ilmumist.

A: Kuidas see kogukondlik tagasisidestamine käib, et kuulad mida inimesed tagasisideks ütlevad?

B: Eks see suhelda tuleb palju siin valla elanikega siis ka siin meie enda vallavalitsuse töötajatega, meil on suur vallavalitsus, kus me anname tööd peaaegu 130 inimesele ja kogukonna elanikega ja ise ka siit, ütleme vallamajast vaadates, et, kuidas see küsimus oli lõpuks?

A: Et ma küsisin seda, kuidas see tagasisidet tuleb?

B: Et see ongi kogukonnalt jah, et mis tuleb nagu fikseerida ja eks me siis vastavalt sellele, milline see tagasiside on, teeme siis järeldused ja kokkuvõtted, teinekord on see tagasiside piisav, teinekord ebapiisav. Et niipalju kui on erinevaid inimesi, niipalju on erinevaid arvamusi, aga me oleme alati leidnud kesktee ja kompromissid, et see leht ikka ilmuks sellisel kujul nagu ta on.

A: Mis lehe väljaandmise juriidiline vorm on?

B: Juriidiline vorm on..

A: Väljaandja on kes?

B: Väljaandja on Koeru vald, tema on Koeru valla ajaleht, nimetuseks on tal Koeru Kaja ja ehk mis aastast ta ilmub, üheksakümnendatest millalgi, aga see vist ei ole nii oluline. Ja toimetajaks on siis meil Arnika Tegelman.

A: Toimetajast rääkides, milline kvalifikatsioon-ettevalmistus tal on?

B: Arnika Tegelman on suurte kogemustega ajakirjanik. Ta on olnud ka siin minevikus Järva Teataja peatoimetaja ja ma arvan, et see on maakonna suurim leht ja häälekandja et, ma arvan, et sellest kogemusest peaks piisama, et omavalitsuslehte välja anda.

A: Tead sa, kas toimetajat valides arvestati ka tausta ja kvalifikatsiooni, või kui palju seda, kui oluline see oli?

B: No ilmselgelt, kuna tegemist on niivõrd spetsiifilise valdkonnaga, siis ei olegi nagu küsimust, et alati on teretulnud sellised inimesed, konkureerima seda tööd tegema, kellel on hea taust ja eelnev töökogemus, et see on väga oluline, ma pean seda oluliseks.

A: Milline on toimetaja otsustusvabadus ja volitused on, et mis tema pädevus seda tööd tehes on, kui suur on iseseisvus?

B: Ütleme nii, et tema iseseisvus ja tema ütleme, võimalused selle lehe tegemiseks on päris vabad. Me ei ole, meie eesmärk ei ole hoida seda raamides ja nimelt seda politiseerida, et ikkagi suhteliselt vabalt laseme temal toimetada, justnimelt, nagu ennist mainisin, et arvestades tema kogemust ajalehe kokkupanekul, siis on mingid väikesed nüansid teinekord, mida me siin võib-olla natuke vaatame, et koos, et meie vallavalitsus annab nagu talle ideid, kui teinekord rääkide isikulugu või midagi, siis anda, et kellest võiks rääkida, kuna tema ei ole kohalik, siis meie poolt tulevad teinekord ideed mõnele suuremale artiklile ja valgustatakse kindlasti ka vallavalitsuse istungeid, volikogu istungeid ja ma loodan väga, et Arnikal on seda lehte hea teha, kuna ta on oma otsustes suhteliselt vaba.

A: Et vallavalitsus ja volikogu niiöelda jooksvaid suuniseid ei anna stiilis, et mis järgmisesse numbrisse kindlasi ei peaks minema või peaks minema?

B: Vot see ongi see sama koht, ma saan aru, millele te sihite, see ongi see politiseerimine, aga me ei ole seda kunagi endale prioriteediks võtnud.

A: Kes kinnitab lehe materjalid ja kujunduse. Et kui leht on valmis trükki minema?

B: Jällegi, toimetaja.

A: Et vallavanem näeb seda siis, kui ta on väljas?

B: Jah, kusjuures see on põnev, kui sa näed lehte siis, kui ta ilmub. Muidu ei ole üldse ju selles mõttes huvitav, kui sa tead juba mis seal kõik kirjas on, et teed omale ka üllatuse ootad et millal ta välja tuleb. Ja kõik siin ootavad. See ongi üks selline väga huvitav ja selline huvitav ja hea moment, kui kõik ka meie maja töötajad ootavad, millal leht ilmub, et siis ruttu sirvida, mida meie usaldatud toimetaja on sinna kirja pannud. See annab vaid lehele siukest põnevust juurde, kui ootad teda täiesti teise mõttega siis.

A: Kellega toimetaja lehe tegemisel veel peab arvestama, lisaks väljaandjaga- et hallatavad asutused, ettevõtjad, seltsid, kogukond näiteks.

B: Jah, et eks ta suhtleb siin kõigiga, et ta arvestab absoluutselt kõigi meie allasutustega, võtab tagasisidet, et kajastada põnevamaid mingeid üritusi või kõike mis on allasutustel päevakorras või päevateemal. Et ma loodan täna, et minul ei ole tagasisidet siukest halba olnud, et keegi oleks kaevanud, et ajalehe toimetaja ei tee koostööd või ei võta midagi peale omale, ütleme lehe

sisusse, et täna on kõik kes on saanud, on vabalt oma arvamusi ja üritusi siin saanud valgustada, et selles mõttes on ta, on hästi paika loksunud jah.

A: Oled sa, või oskad sa hinnata, kui suure koormusega toimetaja töötab, et on tema töömahtu kaardistatud või mõõdetud kunagi?

B: Me oleme selle koormuse paika pannud siis, kui me töösuhet alustasime, ja täna ta on 0,25-ga, kuskil 0,3-0,4 on tema koormus, põhikoormusest. Me oleme arvestanud, et töötasu on loomulikult kokkuleppe korras, aga ega see töötasu suur ei ole, see on väike ja see ongi mingine null kuma millega, kas veerandkohta või midagi sellist meie arvates. Jah, et meil on veerand kuni pool töökohta, et sinna vahesse ta jääb. Et, siin on, mis on põhiline tööaeg, koguda infot, teha pilti, tema põhiline kohustus on käia siis valla suurematel üritustel, fotografeerida, võtta üles teatud märkmeid, ülejäänud need mis siin pudi-padi on, ta teeb jooksvalt.

A: Kui lehe sisust rääkida, siis valla jaoks on kumb oluline, kas see, et on tribüün või koht kus ametlikke teateid edastada või on kaalub üles see, et seal on valla elu ja uudislikku informatsiooni?

B: No eks ta olegi kasvanud meie omavalitsuse külge kui üks väike lilleõis, mida siis kõik Koeru rahvas ootab ja ta ongi kõige parem uudistekanal, sest vanemad inimesed ju internetis eriti ei käi, ei loe ja eriti pensionärid, kes on väga selle lehe toetajad ja ostjad, et ikkagi ta on ikkagi meie selline häälekandaja vanema generatsiooni hulgas, ma arvan. Nooremad on juba rohkem nagu, meil on erinevad kanalid nagu Facebook ja Skype ja igasugused teised asjad, aga see on just jah nagu selline eakamate inimeste leht, et ma ei oskagi rohkem öelda.

A: Kui palju leht kaasab kogukonda kaastööle, et inimesed ise oleksid aktiivsemad?

B: Ei, kaasab kindlasti, juba sedapidi, et kui erinevad inimesed loevad ühte ja sama lehte, siis neil tekib ka arutelu, et mis seal kirjas on ja, millised sündmused ja, et sealt nad saavad selle seemne, et kuidas siis arutada, et mida siis meie kajastame siin, millega me tegeleme, millega üldse omavalitsuse territooriumil oleme tegelenud, me kajastame ka eraettevõtjate pooli siin, et me ei räägi ainult valla tegemistest siin, siin on ka erasektor kaasatud ja see siis annab inimestele nagu teemat, sisu, et siis kiita need asjad heaks, mis on välja otsustatud või üritused, et selline järelkaja, et ilmselgelt on ta selline, üks allikas, millest siis nagu meie elu siin nagu.

A: Kas leht avaldab ka kriitikat kohaliku omavalitsuse aadressil?

B: Kriitikat ei ole niiväga, sellepärast et kui keegi on tahtnud ilmselgelt, kui keegi valla kodanik on tahtnud kriitikat omavalitsusse, ja meil on olnud kriitikat, meil on olnud varasemalt et eks ta on alati nii, et peale omavalitsusvalimisi, omavalitsus neid kohalikke valimisi siis olid mõned kriitilised sellised artiklid olid siis opositsiooni poolt kirjutatud meile, aga tänaseks on see asi vaibunud ja kriitikat võibki ainult kõige suurem osa on ikka see poliitiline kemplemine, mida siis on ka, me ei ole nagu keelanud seda lehte panna, aga täna meil poliitilist kemplemist ei ole

omavalitsuses, me oleme loksutanud paika kõik asjad, ja seoses sellega ei ole siin erilist kriitikat mitte midagi. Aga jah, teatud tagasisidet on alati teretulnud, kui keegi otsustab midagi panna, siis palun väga, saame kõik lugeda ja teha järeldusi sellest.

A: Kui palju lehes lihtsast vallakodanikust kirjutatakse?

B: Üritame iga, iga leht kirjutada ühest vallakodanikust. Aktiivsemast vallakodanikust ja kuidas siis tunnetatakse see moment, et palju ühiskonda annab siin kogukonnas juurde. Ja siin alles mõni leht tagasi oli meil siin ühest aktiivsest meesterahvast, kes tegeleb meil siin mitme tegevusega oma poole pealt seal, kasvatab taimi ja müüb meil laadal, siis ta on meil mitme koha peal tööl, selline jäätme, mis meil on, jäätmekäitluskeskus siin, seal tegeleb inimestega, erinevaid inimesi võtab seal vastu, siis koolis on kojamees, siis ta aitab trimmerda ja igavene väga aktiivne, me kirjutasime temast. Ja seekord kirjutasime sotsiaaltöötajast vallas. Ja sotsiaaltöötajad on, ütleme nii, et väga aktiivselt täna töös, see valdkond on selline valdkond, ilma milleta omavalitsus ei saa, siis inimesed saavad siit lugeda, me tõime siia erinevad võimalused, sotsiaaltoetused ja koduteenused, seekord võttis see leht nagu selle osa ära, aga see on oluline osa, millestki peab alustama. Aga järgmine kord on kindlasti järgi kellestki aktiivsest töötajast. Siis on siin meie rahvaluulemees, kelle juured on Koerus aga nüüd ta tuli pensionit elama siia, kes ei ole Koerus kunagi elanud, aga ta oli aktiivselt võttis osa siin meie, meie vaimuvalguse selle raamatuklubi asjadega, niiet me ikkagi kajastame erinevaid inimesi ja see ongi oluline, et tuleb esile tõsta, anda tagasisidet, millega inimesed tegelevad.

A: Ja nüüd leht paar aastat tagasi uue välimuse sai, ja siis siu poolel ka muutusi, et kui palju üldse vald maakonna või päevalehti eeskujuks võttis neid muutusi tehes?

B: Noh eks me võtsime mitte ainult maakonnalehti vaid ka riigilise tähtsusega ajalehti omale eeskujuks, ilmselge oli see, et see kujndus oli minetanud ennast, et inimesed ootavad alati midagi uut, mis oleks väljenduslikum ja ühiste pingutustega siis ta selliseks meil sündis, esiteks oli meie tingimus, et ta läheb osaliselt värviliseks, tema formaat muutub, sisu ja täna ta on täitsa selline, kaubanduses on teda kohe sõbralikum müüa, kui ta on ikka teises formaadis ja ta läheb kokku teiste ajalehtede välimusega, ta on jah.

A: Kuidas hindate kogukonna poolt vaadatuna, et kui vajalikuks või tähtsaks nad enda jaoks peavad seda lehte?

B: Peavad lehte tähtsaks, väga. Selle pärast et ma kuulen alati, näiteks toon ühe näite, et kaupluses seal järjekorras olles siis inimesed, meil on aega, et ta kuu alguses esimesel nädalal ta üldjuhul ilmub. Inimesed lausa küsivad poemüüja käest, et kas juba Koeru Kaja ei ole tulnud või ilmunud veel, et ootavad ja ootavad pikisilmi, et ja müügitiraažist on ka näha, et Koeru Kaja on populaarne ajaleht. Me müüme seda ka Rakkes ja naabervaldade tõmbekeskustes, poodides ta on müügil.

A: Kui suur on läbimüük, tead sa öelda, keskel läbi?

B: Vaatan tiraaže, aga paarsada jääb järgi. Seega 800 kuskil, võib-olla veel. Päris kõiki ära ei müüdud, aga kuna nad on pikalt müügis, kuuaega, siis lõpupoole ka veel tilguvad, mõned ostavad.

A: Kes siis korraldab trükitehnilised hanked, sõlmib lepinguid, trükikojaga asju ajab, levipoole pealt organiseerib.

B: Ikkagi toimetaja, ajalehe toimetaja, kes annab siis tagasisidet millised on erinevad teenuste hinnad ajalehetrukkimisel, täna me võtame seda siis Printallist, Tallinnast üks ja siis oleme koostööd teinud ka Valiga.

A: Vali Press.

B: Vali Press on jah. Seda on ka täna, aga me võtame Printallist, et eks me otsime ka soodsamaid tingimusi, et täna ta on nii. Et ütleme nii, et kõiki ettepanekuid üritame lehte võtta.

A: Ilmselt samamoodi ka kaasautorite ja tehnilise kaastöötajate puhul. Kes kehtestab, kelle ettepanekul reklaamihinnad paika pannakse?

B: Reklaami hinnad on meil vallavalitsuse korraldusega üldse, vallavalitsuse korraldusega on need kinnitatud, et sellega jah, vallavalitsus peab tegema ettepanekud.

A: Kes võtab vastu reklaamitellimusi, kuidas lehte saab reklaami panna.

B: Peatoimetaja. Kõik infokanalid on lehes olemas, ka meie kodulehel, vallavalitsuse kodulehel, et siin, siit nagu me ei ole leidnud seda käepikendust.

A: Aga arveid väljastab vallavalitsus?

B: Arveid väljastab vallavalitsus.

A: Kas toimetaja omab ülevaadet ka omatulude teenimisest ja reklaamiklientide maksedistsipliinist, rääkides kõögipoolest majanduslikust osast.

B: Jah ikka. Tema ju otseselt suhtleb, see on selline kitsas valdkond tal, et ta raamatupidamisega, et peabki see kontroll olema, et võlglast ei tuleks, kes muidu aktiivselt reklaamivad, siis ta peab seda kontrollima, et rahaasjad oleksid korras.

A: Milline on lehe eelarve?

B: Tsirka 10 000€ +- täpselt ei oska öelda.

A: Kui suure osa katab lehe eelarves reklaamimüügitulu?

B: Kuskil 30%, kahjuks mitte rohkem. Ei olegi meie eesmärk olegi tema pealt siis sellist tulu teenida, mis peaks isemajandav olema, aga see on nagu kogukonna jaoks ja kaasata, koondada kõik info ühte väljaandesse.

A: Kes korraldab lehe levitamise?

B: Lehe levitamise korraldab jälle toimetaja, tema teeb koostööd siis erinevate kaubandusvõrkudega ja kõik see turustamise pool on ka tema käes.

A: Te olete üks väheseid Järvamaakonna omavalitsusi, kes lehte hoiab tasulisena, et mis kaalutlustel seda teete?

B: No vaadake, eks ta selline, kuna leht on uues formaadis ja uues valguses ja uues nägemuses või selles pildis, siis see on selline natukene põhimõtteline otsus, et meil oleks siis hea tagasisidekontroll, et mis-palju meil lehemüüki toimub ja teine on see, et oleme ausad, eks me olime natuke hellad ka kui me ta siin sellise hinnaga müüki paiskasime, et äkki on tagasiside, aga ta on võtnud selle 50 senti väga omaks, et keegi ei kurda, et see et ta on tasuline ja et kallid või midagi hinnaline, et ei absoluutselt, et me võiks inimesed, see on ikkagi tunnustamine inimeste poolt tagasisidena, et me saaks töötasu kaetud.

A: Ja tasuta on ta peale ilmumist kättesaadav koduleheküljelt?

B: Jah, aga ta on kuu nihkes, sellepärast, et muidu..

A: ..Et muidu ta hakkab endale vastu töötama.

B: Aga jah, siis ütleb ju iseenesest ära, et eelarve 70:30 ainult. Kui sisuliselt ongi siis see toimetaja töötasu sealt tuleb tagasi, rohkem ei tule.

A: Kui nüüd ideaalist rääkida, siis milline peaks, kui me jätame kõrvale selle mis on, siis milline ta võiks olla ideaalis veel parem, palju siia veel täiendusruumi on?

B: Ma ütleks niimoodi, et leht on oma ideaali saavutanud oma suurusega ja oma selle vorminguga, aga noh, alati siis inimesed on erinevad, toimetajad on erinevad, nägemused on erinevad, mis teinekord natuke kraabib hinge, ongi see sisu. Teinekord, et kuidas milliseid teemasid, aga seda me ei saa ka võtta nagu nii isiklikult kuna, tegemist on ikkagi ajalehe toimetajaga, kes ise siis, kellele oleme andnud vabad käed, kes läheb ja kokku paneb ja selle sisu annab sellele, et ma täna ei näe, et see, esiteks me räägime, ma ei näe, et see peaks olema mahukam, me saame piisavalt selle info siia ja ei oskagi öelda et, mis nagu võiks veel areneda selles lehes et, võibolla värvi rohkem, aga see on ka kõik et, meil on täna ka üritanud mustvalged pildid on sees, et me ikkagi valime, mis on värviline.

A: Et ilmselt enda jaoks te leht on sarnane sellele, mis ta ideaalis võiks olla?

B: Jah, ta ütleme nii et ta täidab oma eesmärgi, mis me oleme saanud.

A: Kui nüüd veel pisut tulevikku ennustada, siis kui peale omavalitsuste liitumist ja haldusreformi, mis funktsioone kohalik leht siis peaks täitma, kas ta muutub oma olemuselt mingil määral?

B: Ei, selgelt muutub, selle pärast et, ütleme, et see millest see leht peab hakkama kirjutama, see hõlmab juba suurema territooriumi, rahvaarva, erinevad tegevused, traditsioonid, erinevates kogukodades ütleme nii, et iga omavalitsusel eraldi kogukond, et ma ei oskagi öelda, et midagi sellist, nagu juba me maakonnalehest, Järva Teatajas näeme, et ei ole mõtet hakata konkureerima. Et kui täna ikkagi pool järvamaad ühineb ühte omavalitsusse ja pool teise, siis tekibki üks põhja või selline teise serve teine ajaleht, ilmselt, kus on ka loomulikult ühine omavalitsus peab tegema sellel teemal ka väga suurt tööd, et siis see toimetaja peab olema raudselt, ütleme et tema töösisu muutub väga kardinaalselt, et piirkond läheb hulga suuremaks ja kirjutada on väga palju, ja vaata et hakka valima, et millest sa kirjutad või millest sa ei kirjuta, et kõik tahavad valgustada oma asju. Noh, kujutan ette, et panen siia need kolm lehte kõrvale, et kõik see sisu, ma ei kujuta ette. Toimetus tuleb, võib ka olla.

A: Jah. Türi puhul on näide olemas ju kuidas üks regionaalsem leht on tegutsenud, et saan ma öieti aru, et siis on lehele tuleb vähemalt peale liitumist esialgu siuke lõimumisroll juurde, et kui noh, kus iganes reform siis niiöelda ju Rutikverest kuni Aasula taha on välja see omavalitsus et ilmselelt on ju ühe ja teise kandi inimesed ei tunne ennast hästi või ei tunne end üldse, et siis lehe roll võtab ka endale uued mõõdud.

B: Jah, et see on teema, millega peab tegelema. Et ma ei olegi sellele mõelnud, et eks see üks regionaalne infoallikas hakkab olema, kuid eks see uus valitsus või volikogu või siis valitsus töötab välja selle struktuuri uuesti, mismoodi ta tegema hakkab. Ei oskagi praegu detailidesse laskuda sellel teemal.

A: Noh, ma küsisingi hüpoteetiliselt tulevikku vaatavalt. Aga selge, minu küsimused on ammendunud ja, ma tänan!

6. Koeru vallalehe Koeru Kaja toimetaja Arnika Tegelman

A: Täna on 17. mai 2016, mina olen Urmas Glase ja intervjuueerin Koeru Kaja toimetajat Arnika Tegelmani. Kõigepealt sooviks ma kuulda toimetaja seisukohta või arvamust, milline on lehe roll ja eesmärk, mida sa teed.

B: Mida rahvale lähemal seisev ajaleht, seda suurem on huvi selle lehe lugemise ja selle lehe sisu vastu. Ehk maakondades alati kõige tellitavamad ja kõige suurema tiraažiga väljaanded on maakonnalehed, aga kui minna vallatasandile, ehk rohujuuretasandile, seda loetavamad on ka need vallalehed, et ikka iga inimene tahab teada, kuidas tema naabril ja ümberkaudsetel nagu läheb, niiet vallalehtedel on väga suur roll täita ja seepärast on ülitähtis, kuidas nad välja näevad

ja mida seal sees kirjutatakse. Ma ei usu, et ühtegi teist ajakirjandusväljaannet annaks Koergu keskses poes, Koeru Konsumis müüa üle 300 eksemplari, oleme müünud ka üle 350 eksemplari, sest Koeru Kaja on müüdav ajaleht, 50 senti on tema kaanehind ja ma ei usu, et ühegi teise ajakirjandusväljaandega see nipp läbi läheks, et ta nii rohearvuliselt ostetakse sellest poest.

A: Kas kuidagi on reguleeritud kohaliku omavalitsuse tasandil see, mida lehelt oodatakse? On mingid raamid, reeglid, statuut?

B: Meil on väljatöötatud oma lehe makett ja sellest me lähtume, loogiline ja väga loomulik on, et kohalikus vallalehes peavad olema ka vallavolikogu ja vallavalitsuse uudised, istungitest ülevaated, sealt saab ka tõesti niisuguseid väga toredaid uudiseid lugeda, ise vallalehe toimetajana ma käin kohal igas volikogus ja leian ka sealt uudiseid, sest kust need uudised sinna vallalehte ikka tulevad, kui mujalt, mis vallalehes tehakse ja otsustatakse.

A: Kas sa toimetajana näed mingit vajadust regulatsiooni järele, et valla lehel oleks mingi selline kirjeldatud eesmärk, tegevuse aluseks mingi dokument, noh mingi raamistik?

B: Ega ma põhimõtteliselt ei näe, sest ma olen niikaua seda tööd teinud ja ma olen ka enne omavalitsuslehte, ehk siis Türi Rahvalehte toimetanud, küll üle paarikümne aastat tagasi, aga tegelikult on lehe vallal ju veel palju rohkem eesmärke. Eksole, seal saavad oma esimese kogemuse lehetöös kaasa teha kooliõpilased, seal saavad ka kirjutada kindlasti kohalikud sporditegijad ja spordijuhid ja kehakultuuriõpetajad, seal saavad kirjutada ja sõna võtta ja omategemistest rääkida kultuuriinimesed, nende hulgas siis nii kultuurimaja töötajad, nii seltside inimesed kui raamatukogude töötajad, et vallaleht lisaks sellele, mida mina teen, annab sõna ka paljudele teistele tegijatele. Mida nagu tegelikult maakonnalehtedes tänapäeval suhteliselt vähe nagu kohtab, sest enam niisugust kirjakasti rubriiki nagu vanasti maakonnalehtedes oli, et seda suurel määral enam ei ole aga vallalehes saavad kaasa rääkida kõik.

A: Enne kui ma sisuliselt küsin su käest sealt mõned küsimused, mis puudutavad institutsiooni rolli, millises juriidilises vormis lehe väljaandmine toimub? Kuulub leht vallale?

B: Leht kuulub Koeru vallel.

A: Väljaandja on Koeru vald?

B: Väljaandja on Koeru vald.

A: Kas kui sinuga, kui võimaliku toimetajaga kaupa hakati tegema, kui palju Koeru vald tundis huvi sinu kvalifikatsiooni ja ettevalmistuse vastu, et seda ametialast pädevust.

B: Üldse ei tundnud. Ilmselt kuna ma olen niikaua sellel alal kohalikus siin töötanud, siis milleks veel küsida mingit tunnistusi või mingit pädevust tõendavaid dokumente, ei.

A: Aga kuidas sinu enda hinnang, et kas nüüd see rohujuuretasandi lehetoimetajal peaks olema ajalehe tööga mingil viisil tuttav või mitte?

B: Ma arvan, et see ei olegi niiväga vajalik, aga on väga tähtis see, et ta oskaks kõrgtasemel eesti keelt ja selliseid inimesi Eestist leida ei olegi niisama lihtne. Eestlased kipuvad seda kirjutamiskunsti ära unustama.

A: Milline sinu otsustusvabadus ja volitused on toimetajana?

B: Väga suured. Ma tean, mis rubriigid mul on, ma tean et ma olen volikogu istungil, ma tean, et ma panen lehte vallavalitsuse uudised, kuulutused kui on vaja mingid vallasisesed teadaandeid anda, näiteks ma vaatan siin on suurjäätmekogumisehind, ja siin ei olegi parasjagu rohkem midagi, aga ülejäänud, mis tuleb esikaaneuudiseks või mis persooni ma valin kirjutamiseks või mis üritusele ma seekord lähen ja pikemalt nagu pühendun, et see on siamaani olnud minu oma valik.

A: Et ei ole vallavanem ega mõni vallavalitsuse liige või volikoguliige, et sellest peab ilmtingimata kirjutama või nendest asjadest ei tohi üldse kirjutada?

B: Ei, seda ei ole üldse olnud.

A: Kes lehe materjalid ja kujunduse kinnitab?

B: Mitte keegi. Toimetaja ise.

A: Ei ma mõtlen seda, et sel hetkel kui leht on valmis kujundatud, kas on vaja..

B: ..ei absoluutselt mitte.

A: Kellega sa lehe toimetajana veel pead arvestama, kui me väljaandja rollist põgusalt rääkisime, kas hallatavad asutused, ettevõtjad, seltsid, mingid kogukondlikud?

B: No täpselt sellest lehe ülesehitusest lähtuvalt, et üks lehekülg on spordinimeste päralt, teine lehekülg on kultuuriinimeste päralt ja vastavalt sellele, kas on midagi vaja esile tõsta või midagi suuremaks kirjutada, et selle ma ise nagu otsustan.

A: Sul on olemas lehe makett üsnagi selgepiiriline, kuidas see tekkis?

B: Ise tekitasin.

A: Enne ei olnud?

B: Enne oli leht lihtsalt A4 formaadis ja poole õhem. Et nüüd tuli nagu pinda juurde ja leht muutus A3 formaadis olevaks leheks.

A: Oled sa mõõtnud, kui palju mingisse töökohta arvestades ringi, et palju see toimetajatöö sinult aega võtab?

B: Absoluutselt erinevalt kuudest, näiteks kogu selle aja jooksul kõige pinglisem kuu oli eelmise aasta september, kus ma füüsiliselt Koerus kohal käisin üheksal päeval. Oli lihtsalt kõikvõimalikke mõisate avamisi, koolide avamisi, lasteaedade renoveerimise lõpetamisi, veepuhastusjaama tööde lõpetamist, et niiapalju oli neid uudiseid, mille pärast pidi kohal käima, need üles pildistama ja üles kirjutama. Et see sõltub täiesti kuudest. Üks asi on kohale käimine, lisaks sellele tuleb need lood ka valmis kirjutada, lisaks sellele tuleb need lood veel valmis küljendada ja lisaks sellele võtab terve praktiliselt noh, üks kuus tundi vähemalt, et ühe paaegu terve tööpäevaga lehe laiali jagamine, sest sellega tegelen ka mina.

A: Kui nüüd üks lehetsükkel on nüüd kuu.

B: Kuu.

A: Kui seda nüüd lühidalt selgitada, kuidas lehetegemine protsessina välja näeb?

B: Väga lihtsalt. Alguses sündis mõte, et mida nüüd saaks esikaanele kirjutada, milliseid uudiseid saaks seal panna. Siis tuleb välja mõelda veel, ise ma neid välja ei mõtle, ma ikka küsin erinevatelt inimestelt, et kes oleksid need persoonid, kellest võiks veel pikka isikulugu kirjutada, kaalun neid, kellega võiks minna neid lugusid tegema, kokkulepped inimestega, kellel mis päeval aega kuhugi minna on, oma töögraafikuga arvestamine, millal on aega midagi teha, maikuu on näiteks jälle väga tihe töökuu, sest siin on koolid hakkavad lõpetama, peab käima kindlasti muusikakooli lõpuaktusel, mis on niisugune väga huvitav, alati pakub ka muusikaliselt palju, kui oli ikkagi muuseumi sünnipäev, siis tuleb sinna kohale minna, et tegelikult tuleb ka kohal käia väga palju ja lisaks ka siis see kirjutamistöö.

A: Kui sa nüüd proportsioonilt hindad, siis kui palju on lehes ametlikke teateid või noh, ütleme vallavalitsuse hallatavate teadaandeid, sõnumeid võrreldes siis ülejäänud muu ajakirjandusliku materjaliga?

B: No ma arvan, et seda võib jagada umbes 30:70. Et tegelikult väga palju ei ole, võibolla isegi 25:75, et kuidas nüüd võtta. Et näiteks maikuu lehes.

A: Et 25-30 ja muu või, et proportsioon kummale poole?

B: No ütleme, et siin on üks lehekülg on küll volikogu materjalid ja vallavalitsuse materjalid, mida ma saan aluseks, et need ma kõik toimetan läbi, et ma ei pane neid lehte nii nagu nad on ametlikus dokumendis. Noh jäätmetekogumising on ametlik teade siin, kodu kauniks on ametlik teade siin, noh mis siin veel võivad need teated olla. Kas see on siis ametlik teade, üle kahe lehekülje pikk lugu sündis sellest, et aprilli vallavolikogus võeti vastu niisugused ja niisugused toetustemäärad Koeru vallas, et ma otsustasin neid toona mitte lehte panna, sest see oleks olnud lihtne kuiv tekst, vaid rikastada seda näidetega, et ma rääkisin sotsiaaltöötajatega oma paar tundi

ja panin kõik selle jutu kirja üle kahe lehekülje. Lisaks saime nendega rääkida nend armsast Elmost pikema jutu, niiet selle lehekülje, kas see on nüüd ametlik teade või ei ole ametlik teade, või on ta pikitud niisuguste lõbusate juhtumitega, niiet.

A: Sul on võimalik žanritega reguleerida, et mida materjalidest annab välja kirjutada?

B: Absoluutselt, kõiki asju, kõiki. Kõiki asju saab teha, näiteks siin on tõesti sissetulnud muusikakooli direktori jutukõne sellest, kuidas, kui palju nagu muusikakooli õpilased aprillis ja mais esinevad ja siin kõrval on nagu kultuuriteated, mis on ka nagu ametlikud teated, eksole. Et sellega pole nagu mina tegelenud.

A: Kui võtta see, mis nagu omavalitsuse või allasutuste poolt ette kirjutatud.

B: Jah, aga nüüd selle suurema osa ikkagi täidan mina ajakirjandusliku materjaliga.

A: Kui palju sa koostööks suudad kaasata kogukonda, et inimesed küladest ja seltsidest võtavad ja teevad kaastööd?

B: Pigem mitte. Pigem ei tee kaastööd vaid pigem annavad teada oma tegemistest, et mitte nüüd keegi kusagilt hakkaks kirjutama, aga antakse teada oma tegemistest, ma lähen kohale ja kirjutan siis sellest.

A: Palju sa kirjutad silmapaistvatest või vähem silmapaistvatest, aga tegustates ja tublidest valla kodanikest?

B: Püüan kirjutada neist igasse lehte. Vahete vahel on selleks ruumi, vahete vahel, nagu selles viimases mailehes, kirjutasime lihtsalt, et leidsime muu lahenduse, et kirjutasime muudest huvitavatest teemadest. Aga ma muidu ikka kirjutan ja need ei pea olema mingi sotsialistliku töö kangelased, vaid lihtsalt huvitavad ja toredad inimesed ja noh, siin on küll muusikakooli direktor sattunud, siin sattus Külvar Mand. Et mul on ikkagi kirjutatud siuksed pikad lood, kes mul kõik siin on.

A: Külvar Mand on volikogu esimees.

B: Kas ta toona oli volikogu esimees, toona ta ei olnud volikogu esimees, toona oli Aldo Tamm, siis oli veel välja vahetamata, see käis neil nii kähku, et vahepeal oli Aldo Tamm ja siis oli jälle. Ja siin on näiteks üks persoonilugu täiesti ühe noore koolipoisiga, kes juhendab tantsuringe ja tegi Tallinnas kaasa ühes toredas suvelavastuses, aga siin, selles lehes on räägitud ühest täiest tavalisest töömehest, pikk persoonilugu, kes lihtsalt noh, ma ei tea, kasvatab lilli ja hooldab jäätmehooldusjaama ja puhastab ning hoiab korras koolimaja ümbrust ja niidab Koeru muruplatse, et siuke täiesti tavaline töömees. Et ei pea olema kindlasti sotsialistlikutöö kangelane, vaid ka täiest absoluutselt erinevaid persoone, lihtsalt keegi kusgil külapeal tõukab, et kuule, kirjuta sellest ka, see on jube huvitav, see on juba huvitav. Siin on tohutult huvitav lugu jälle küll nagu Koerust pärit mehest, kes nüüd jõudis takka ringiga jälle tagasi Koeru ja tema

eluteest, kes teeb kaasa küll pensionäride seltsingutöös, aga ka täiesti siuke tavaline inimene, et ma nagu vallajuhtidest ja volikoguinimestest, peale Külvar Mande, aga tal oli parasjagu juubel, üks ole, et selle puhul kirjutasin täiesti teistsuguse ülesehitusega loo. Et ma nendest kirjutanud ei ole.

A: Kui palju leht on avatud või kokkupuutunud kriitikaga? Avaldanud midagi kohaliku võimu aadressil

B: Kui vaja siis avaldame. Kui vaja, siis avaldame. Ja meil on olemas ka niisugune rubriik, nagu „Üks mure“. Et kui inimene on ikka mures mingi asja pärast, siis ta saab pöörduda ajalehetoi metuse poole, ja on ka täitsa, ja siis vallavalitsusest keegi, kes on nagu pädev vastama, peab/saab vastata sellele murele.

A: Et ühel pool on mure ja samas numbris on ka vastus?

B: Jah, saab vastata, täpselt. Aga selle kriitikaga on nüüd nii, nagu ajakirjanduses üldse, et kriitikat tahetakse teha kole palju, aga val lehes tegelikult toimib täpselt samamoodi nagu muus ajakirjanduses, et anonüümkirjadele me ei vasta, nendele me ei reageeri, et ega midagi. Tahad konkreetset juhtumit?

A: Ei, nii täpselt ei oluline. Et kui vallakodanik X tahab öelda, et vallavalitsus on teinud seda või teist halvasti.

B: Aga siis ta peab seda julgema öelda oma nime all, mitte anonüümselt, et seda ma ei aktsepteeri, kui keegi tahab anonüümselt hakata kellelegi ka ikad kodarasse hakata loopima.

A: Selge, palju sa oled eeskuju võtnud seda lehte joonistades oma varasemat töökogemust maakonnalehe väljanägemist, *layout*’i?

B: Praktiliselt mitte, miks nagu sündisid need veerud siia, need ühe lausega veerud, et võimalikult palju uudiseid ära mahuks. Sest tegelikult leheformaat on ta nagu ta on, ta pole nii päris A3 vaid natuke lühendatud ariant, et võimalikult rohkem mahuks ära uudiseid selleks, et teha selline ühe lausega uudis näiteks, et ma küll ei tea, et seda oleks mul kusagil enne mõnes väljaandes olnud.

A: Jah, aga ma pean just silmas seda üldmuljet, et Koeru Kaja, võib ju öelda näeb ikkagi välja lehe moodi, mitte infolehe moodi.

B: Ta näeb lehemoodi välja, aga ta on ikkagi päris omaette lehemoodi väljanägev, et me ei ole küll kusagilt võtnud.

A: Kas sul on tagasisidet kogukonnast, et mida inimesed, kuidas lehele reageerivad, kommenteerivad, on seda, kui vajalikuks nad peavad?

B: Ilmselt ikka peavad vajalikuks, sest ma tean, et paljud olid isegi natuke pahased selle formaadi muutuse peale, sest seda A4-ja oli väga tore köita kuhugi ilmselt koguvad väga paljud seda lehte, sest siin on jub sees väga palju nimesid, teatavasti vanaemad koguvad lapselaste nimesid ja pilte, kes lehes on ja need nagu kogutakse kokku, tegelikult on üks valla leht ühe kogukonna kroonika. Siin on ju sees spordisaavutused, õpitulemustest räägime tihti peale, kõik mis valla elus on toimunud, kultuurist ja spordist, et see on niisugune pisike kroonika, inimesed tahavad seda alles hoida ja säilitada, et see suur formaat nendele lehekogujatele väga ei meeldinud, sest seda on hästi keeruline kuhugi kokkuköita. Siis hästi tähtis on inimestele, kuna Koeru on niisugune ka haritlaste kants, siis neile on nagu hästi tähtis see, mis keeles see leht ilmub, kas see on hea eesti keel, kas siin on palju vigu sees, on see kõik korrektne, ei ole vigu, et seda pannakse nagu hästi tähele, et kui on nagu hästi toimetatud ja hästi kirjutatud lood siis seda tullakse nagu küll ütleme. Et midagi nüüd väga halvasti oleks, et seda nagu pole tulnudki ütlema ausalt öeldes. Aga just, et see on nagu hästi oluline. Herbert Last ja Juta Rundu ja kõik tuntud. Et see on nagu hästi tähtis jah, et kuidas ta nagu välja näeb.

A: Tagasiside jõuab sinuni lihtsalt õhust?

B: Tulevad lihtsalt inimesed võtavad nõobist kinni. Inimesed tulevad lihtsalt, kui ma kuskil käin kuskil üritusel, võtavad nõobist kinni, ja juba see ongi niisugune natuke austusavaldus, et oli meil kord üks instident, et tegime toreda loo, sellest samast Jürist, siis niisugune portaal nagu Delfi Eesti Elu kipub üles korjama valla lehtedest lugusid ja sellega tuli suur pahandus, et ta võttis selle meie lehe loo, riputas oma portaali, ilma et minu käest oleks keegi selle kohta midagi küsinud ja loo autori lapsed hakkasid kohe pahandama.

A: Osalise lapsed.

B: Osalise lapsed jah, hakkasid pahandama et nemad andsid ju kohalikule lehele, Koeru Kajale, et isa andis nõusoleku intervjuud anda, et nemad ei oleks Delfise tahtnud. Ma võtsin ühendust Delfiga ja nad võtsid maha selle loo. Niiet kui vähemalt oleks olnud viisakas minu käest küsida, siis ma oleks saanud nende käest omakorda küsida, kas nad oleksid tahtnud, aga ei nad lihtsalt võtavad ja panevad ja nad on seda ennegi teinud, lihtsalt võtavad ja paenvad.

A: Räägi mulle nüüd korraldusliku poole pealt, et kes lehega seotud näiteks trükihanked ja lepingud sõlmitakse?

B: Kas tänapäeval sõlmitakse veel trükihankeid ja lepinguid?

A: Ma küsin lihtsalt. Et omavalitsuses ju peab olema mingi pakkumised ja..

B: .. trükiga tegelen ainult mina. Mina võtsin trükikojast pakkumise, suur probleem oli, et ei olnud triipkoodi, et ei saanud müüa kõikidesse poodidesse. Mina võtsin triipkoodi, võtsin trükikojast pakkumise, see pakkumine oli aktsepteeritav, trükikojaga suhtlen mina, et vald ei puutu siia rohkem kui vallavalitsuse raamatupidaja teeb vahetevahel tasulise reklaami arveid,

kuu alguses korra ja siis me arveldame poodidega, mina annan müügiaruande raamatupidajale, ja raamatupidajale edasi.

A: Et lehega seotud otsused, mis on väljaandmis ja sisu loomega on kõik puhtalt sinu?

B: Absoluutselt on minu peal.

A: Kes reklaamihinnad kehtestab?

B: Reklaamihinnad on kehtestanud linnavalitsus. Ainukene käskkiri, millega ma siin arvestama pean.

A: Ja reklaami tellimine käib siis toimetaja kaudu?

B: Ikka toimetaja kaudu.

A: Aga arveid kirjutab välja vallavalitsus?

B: Absoluutselt, ja vastavalt sellele, mis mina olen nagu selle kirjavahetuse reklaamiandjatega, edastan vallavalitsusele kord kuus ja nemad teevad juba edasi.

A: Kas sul toimetajana on ülevaade omatuludest, palju leht teenib, kuidas kliendid maksedistsipliiniga silma paistavad, kas nad maksavad arveid lehemüügi eest?

B: Ikka küsin raamatupidaja käest, kuidas meil läheb. Ja selle müügiaruande esitan ju ka pärast seda, kui ma ise jagan need lehed laiali, siis saatelehtede alusel ma müügiaruande esitan ma ka vallavalitsusse ise, ma tean täpselt, palju mul lehti müüdud on ühes-teises või kolmandas kuus, palju see tulu toob, niiet.

A: Lehe eelarvet, tead sa?

B: Väga täpselt ei tea ausaltöeldes.

A: Kas sa tead seda, palju eelarvest omatulud reklaam ja lehebnumbrite müük katab..

B: .. tegelikult ei ole keegi mulle öelnud, kas mul on plaan, ma olen küll pakkunud ja küsinud, aga plaanilist pakkumist ei ole keegi. Üks aasta oli 600 eurot, teisel aastal see vist tõusis tuhande peale, aga ma ei tea täpselt.

A: Palju lehenumbreid müügis läheb?

B: Üksikmüügis läheb kusagil 500ga, numbri ümber.

A: Kas lehte saab ainult osta, või ka tellida?

B: Lehte saab ainult osta, sest tellimine on 50 senti maksva lehe puhul, oleks tellimine selgelt kahjumlik töö, sest juba kojukanne maksab rohkem, ühe tellimuse vormistamine maksab sidekontoris juba hulkordades rohkem.

A: Kuidas sulle toimetajana tundub või arvamus on, et Järvamaa omavalitsuste lehed on üsnagi reeglipäraselt tasuta jagatavad, Koeru on üks väheseid, mis müüb seda, et kas see variant, kuidas ta teie puhul toimib töötab, on õigustatud?

B: Mina arvan, et see meie puhul on õigustatud, sest tegelikult ma teen ikkagi Koeru Kaja kui ajalehte, mitte kui omavalitsuse infolehte, et seal on nagu kaks vahet. Inimene on nõus käima selle 50 senti ikkagi selle eest, kui tal on midagi huvitavat sealt lehest ka lugeda ja mina pean selle huvitava materjali sinna lehte toimetama. Niiet kui ta nüüd ainult selline A4 formaadis must-valge oma kuskilt paljundusmasinast väljalastud, et siis ongi teda nagu õigem tasuta jagada.

A: Kas ma saan õieti sinust aru, et sinu jaoks on siis oluline vahe sees, kas see on otsepostituse väljaanne või see, et väljaanne, mida ostja teadliku valikuna endale soetab?

B: Ma arvan, et ikkagi on mingisugune vahe sees. Et mina omast arust teen ikka ajan nagu oma asja ja tegelen ajakirjandusega, et selles mõttes ta ei ole nagu omavalitsuse kontrollitav väljaanne, sest me peame teda ju müüa ja sellest tuleb ka tegelikult suur osa sissetulekust.

A: Sina korraldad ka levi?

B: Mina korraldan ka levi.

A: Kuidas see käib, kuidas leht levib?

B: Leht levib, mitte nüüd ühes omavalitsuses vaid suisa mitmes. Ta levib veel siis Kareda vallas, ehk Peetri poes on müügil, levib Rakke vallas, kellega nüüd tahetakse võib-olla leivad ühte kappi panna. Ja siis Järva-Jaani vallas on Järva-Jaanis kahes poes müügis ja Koeru poodides erinevates poodides.

A: Palju sul lehte läheb väljaspool Koeru valda?

B: No ma saan sulle nüüd täpselt öelda, mis ma sulle ikka vassima hakkan. Ma saan sulle täpselt öelda, kuhu ma olen midagi pannud, sest ma esitan raamatupidamisele kogu aeg aruandeid. Ei see pole see, see ei ole see. Aprilli müük. Niimoodi, ma saan sulle täpselt öelda.

A: Mind rahuldab ka suurusjärk.

B: Palju läheb teistesse kohtadesse. Nii, kümme pluss 20 pluss 20 pluss 20, näed ligi sada lehte läheb mujale.

A: See tähendab, et viiendik läbimüügist.

B: Jah. Läheb nagu mujale.

A: Kui nüüd natukene mõelda nagu noh, laiemalt või unistada, siis milline peaks olema kas see, mida sa teed, erineb sellest ideaalist, milline võiks üks kohaliku omavalitsuse leht olla. Et milline võiks olla ideaalne leht? Millist rolli ja eesmärki ta peaks kandma?

B: Loomulikult ühe kohaliku väga kohaliku lehe ülesanne ongi anda teada kõigest, mis toimub selle kohaliku omavalitsuse territooriumil, nii head kui halba, kõikidest asjadest tuleb nagu avameelselt kirjutada. Samamoodi inimestest ja ettevõtlustest ja uutest võimalustest ja kõigest, mis selle valla territooriumil nagu juhtunud on, et Koeru Kaja näeb välja üsna selline, nagu mina ühte omavalitsuse lehte ette kujutan. Võib-olla on siis kohaliku omavalitsuse juhi liiga vähe näha, et lihtsalt ei ole sattunud ilmselt kirjutavad inimesed, et niisugused arvamusi, et inimesed saaksid teada, mida nende valla juhid, asjadest või mis vallas või maakonnas või maailmas toimuvat teada saaksid, et võib-olla seda natukene napib. Et vähemalt paar-kolm korda aastas peaksid vallajuhid ka midagi ütlema.

A: Et sa arvad, et see on see natukene, mis on varus?

B: Ma arvan, et nad võiks nagu nad natukene rohkem veidikene, mitte rääkida oma tegevustest vaid ka sellest, mida ka tema praegu haldusreformist näiteks arvad, et seda võiks rohkem kajastada.

A: Et kui me juba haldusreformist rääkisime, siis üks siuke ennustuskoht või mõtlemisekoht on see, kas sa oled mõelnud selle peale, millist funktsiooni peaks leht täitma siis, kui vallad on liiunud, on tekkinud uued suured omavalitsused, mis on siis lehe väljakutsed.

B: Ega mis seal muutuda saab. Omavalitsus on omavalitsus, üks ole. Et Türi vallas on üle 8000 inimese ja ilmub seal niisugune leht ja kui Koeru vald kellelegi liituks, ja tekiks mingi 5000 inimesega omavalitsus, mis võib ka muidugi tekkida väga lihtsalt, siis mis saab seal muutuda, et me esimese katsetuse juba tegime, sai see sama katsetus, mis juba laua peal oli, et me oleme seda juba teinud, et seda põnevamaks see elu juba läheb ja aga kindlasti peab ka saama, et me ühes lehes ei keskendu ühele piirkonnale, see tooks kaasa vaid selle, et kajastavate materjalide piirkond geograafiline piirkond lihtsalt suureneks ja töö muutuks natukene keerulisemaks.

A: Jah, seda kindlasti.

B: Aga huvitavamaks.

A: Sest kui praegu on sul mõnisada võib-olla ruutkilomeetrit, siis vastavalt kordades mitu omavalitsust liituvad, kasvavad, et see areaal, see lehe leviala see muutub kordades. Kas siin on ka ambitsiooni võimalik kasvatada?

B: Ei miks mitte, loomulikult. Seda põnevamalt, mida suuremaks piirkond läheb, seda põnevamalt ja huvitavamalt ja sisukamalt ja ilmselt ka paksemalt lehte annaks nagu teha, aga ma usun, et justnimelt need kohaliku tasandi lehed jäävad püsima, kui neid hästi teha. Sest kui püsib inimeste huvi nende vastu, siis seni ongi see, mis selle lehe edasi viib.

A: No sa mitu korda mainisid kogukonda, et uuel omavalitsusel see kogukond Koeru puhul võime vaid ennustada on alates Amblast kuni Rutikvereni, mis on distantstilt umbes 60-70 kilomeetrit, et ka siin on kogukonnad, mis täna ei ole kogukonnad ühes, et sealgi on see liitmise või mingise ühtse ruumi tekitamise küsimuse koht.

B: Ilmselt justnimelt, et läbi selle kohaliku lehe ongi neid kogukondi lihtsam siduda.

A: Kui mitte siduda siis...

B: ... teada. Teada anda mis nagu kusagil toimub, täpselt seda siis peab hakkama kusagilt seda oma valla tunnet jälle looma, et see võiks olla jälle kohaliku lehe ülesanne.

A: Aga mina täna intervjuu eest.

B: Aga kuhu sa, miks sa ei küsi miks ma hakkasin Koeru Kaja tegema?

A: Ma võin seda küsida seda siis selle küsimusena, et mida ma jätsin küsimata. Miks sa seda teed?

B: Puhtalt ametialasest uudishimust, sest me toimetame ajalehte Maale. Ja et mitte maaelust väga kaugele jääda, siis on vaja lihtsalt nagu ninapidi rohkem nendel maaasjadel juures olla, et kasvõi lähemalt teada midagi hajaasustuse programmist, kuidas see toimib ja paljudest niisugustest probleemidest kasvõi mis siin on praegu ka piimandusega.

A: Ja eks ma enne küsisingi seda kvalifikatsiooni ja pädevust, et siin on see..

B: ... eneseharimise teema.

A: Et üldse nagu see, et mis ülesandega toimetaja on, et kas ta on ametnik, kellele on pandud lisakohustus või ta ongi eraldi toimetaja, kes tegeleb talle professiooni kohaseid asju tehes kindlat oma ülesannet täidab. Vot. Aga nüüd on see ka küsitud.

B: Punkt.

Lisa 3. Lehtede visuaalne analüüs

Sõnumiallikas , märts 2016

lk 1

Nu mbe r	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	M aht lk
1	Südamekuul asub liikuma 5426 järvakat	-	Vallavalitsus	Teade +infokast	südamekuul valla tegevuste tutvustus	vasak topeltvee rg üleval	1/4
2	Kevade alguse tervitus	-	vallavalitsus	reklaam	vallavalitsus soovib ilusta kevade algust	vasak topeltvee rg all	1/1 2
3	„Su nägu kõlab tuttavalt“ 2016	-	Foto Kert- Eggert Koppelman	uudislug u + foto	R-Alliku rahvamajas toimunud heategevusli k – meelelahuts liku lastešõu	avalugu küljel üleval	1/3
4	Väikesaarte külapidu	-	MTÜ R-Alliku Mõis	reklaam	külapeo kujundatud reklaam	all keskel	1/9
5	Trepikoda	-	Albu rahvateater	teatrirekl aam	Teatrietend use küljendatud reklaam	all paremal	1/9

lk 2

Nu mbe r	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht lk
1	Vallavalitsuses otsustati	-	vallavalitsus	Ametlik teade	Vallavalitsu se kuu istungite kokkuvõte	Vasakul topeltve erus üleval	1/8

2	Vallavolikogus	Liia Kivirand	Vallavalitsuse vallasekretär	Ametlik teade	Vallavolikogu istungi kokkuvõte	Vasakul topeltveerus kesksel	1/20
3	Hajaasustuse programmi taotluste vastuvõtt	Tiin a nurk	Valla maa- ja keskkonnaspetsialist	Valla teade	On alanud EL programmi projektitaotluste vastuvõtt vallas	Vasakul topeltveerus all	1/8
4	R-Alliku vallas toimus Keskkonnainspektsiooni ja vallavalitsuse ühine kontrollreid	Tiin a Nurk	Valla maa- ja keskkonnaspetsialist	Uudislik teade	Keskkonnakoostööte kontrollleidi tulemused ja manitsus	Küljel üleval	1/3
5	Ühissõidukipeatuste kohanime määramine	-	Vallavalitsus	Uudislik teade + infotabel	Vallavalitsuse muutis bussipeatuste nimetusi	Küljel keskel	¼
6	Raamatuesitus	-	MTÜ R-Alliku Mõis	Kujundatud reklaam	Marko Kalduri esitleb raamatut Valge Tähekiire seiklused	Küljel all vasakul	1/15
7	Lauluvõistlus Kevadlaul 2016	-	R-Alliku rahvamaja	Kujundatud reklaam	Valla laste lauluvõistlus	Küljel all paremal	1/15

lk 3

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Maht
1	Kooliveerg-Veebruari- ja märtsikuu tegemised põhikoolis	Foto: Kristjan Heamäe	R-Alliku põhikool	Kroonika +foto	Kronoloogiline ülevaade kuu sündmustest koolis	Küljel ülal	½
2	Valla ettevõtjate arengupäev	-	Vallavalitsus, Järvamaa Arenduskeskus	Kujundatud reklaam	Valla ettevõtjatele infopäev keskuse	Küljel all vasakul	1/12

					teenustest ja ELi toetustest		
3	Sushikoolitus	-	Viisu rahvamaja	Kujundatu reklaam	Kokanduskoolitus	Küljel all paremal	1/12
4	Vanavanemate nädal	Anne Alberg tekst ja foto	Helliku lasteaia direktor	Uudisnupp + foto	Vanaemad käisid vanavanemate päeval lapselastel lasteaias külas	Topeltveerus ülal	1/8
5	Emakeelepäev „Luulepäev 2016“ raamatukogus	Rebase Riina	Raamatukogu	Uudisnupp	Emakeelepäeva tähistamine R-Alliku raamatukogus lasteaia ja algkoolilastele	Topeltveerus keskel	1/15
6	Hämariku III kokkutulek	Asta Kaldmala	-	Uudisnupp + foto	Pensionäride klubi pidas koos Paide ja Peipsiäärese Raja rahvaga pidu	Topeltveerus all	1/15

lk 4

Number	Pealkiri	Autor	Autori/avaldata staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Maht
1	Amservi tehnölevaatus	-	Amserv Paide	Kujundatud reklaam	Tehnölevaatus e keskuse loosikampaania	Üleva l vasakul	1/9
2	Järva-Jaani Kevadrock	-	Järva-Jaani kultuurimaja	Kujundatud reklaam	Rockfestivali reklaam	Üleva l keskel	1/9
3	Juubilaride ja sünnipäevaliste õnnitlus	-	Vallavalitsus	Kujundatud infokast	Märtsikuu eakate vallakodanike sünnipäevaõnnitlused	Paremal ülal	1/6
4	Kontsert „Mulle meeldib maa“	-	R-Alliku rahvamaja	Kujundatud reklaam	Matvere ja Raun annavad kontserdi	vasakul keskel	1/18
5	Autovaruos	-	T.A: Varuosad	Kujundatud	Autovaruosade	Vasa	1/1

	ad			reklaam	müügireklaam	kul keske l	8
6	R-Alliku rahvamaja teated	-	R-Alliku rahvamaja	Kujundatud reklaam	Aprillikuu kultuurikalende r	Kesk el- keske l	1/9
7	Infopäev Türil	-	Järvamaa Puuetega i nimeste koda, Eesti Puuetega inimeste koda	Kujundatud reklaam	Teabepäev puudega või vähenenud töövõimega inimestele	Pare mal keske l	1/1 2
8	Avatud uste päev	-	Järvamaa Kutseharidusk eskus	Kujundatud reklaam	Avatud uste ja koolisestest kutsevõistluste teadaanne	Vasa kul all	1/9
9	Avatud uste päev	-	Järvamaa Kutseharidusk eskus	Kujundatud reklaam	Avatud uste päeva põhjalikum programm	Kesk el all	1/9
10	Invatransp ort	-	ALRE OÜ	Reakuulutus	Invatransport	Pare mal all	1/6 0
11	Kuulutused	-	Erinevad erakuulutused	Invatranspordiet tevõtte teenusepakkumin e	Erinevad metsa ja küttepuid müügikuulutuse d	Pare mal all	1/2 0

Sõnumiallikas , aprill 2016

lk 1

Nu mb er	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Maht
1	Kaugele oleme jõudnud haldusrefor miga	Peeter Saldre	Vallavanem	Kolumn	Ülevaade haldusreformi kulgemisest	Vasak topeltv eerg	1/4

2	Naiskodukaitse Roosna-Alliku jaoskonna taastamine	Kristlin Kõrgesaar, foto Kirsika Ilmjärv	NKA	Uudislugu	Vallas asutati Naiskodukaitse osakond, mille kohapealne iseseisev tegevus katkes 1940.	Paelugu küljel üleval	1/3
3	XII vendade Roobade jalgpallitur niir	-	R-Alliku põhikool	Kujundatud reklaam	Noorteturniir jalgpallis	Vasakul topeltveeru all	1/12
4	„Väga tore oli“ Tee veel, me tuleme jälle“	Lea Kuldsepp, foto Hannes Soonsein	MTÜ R-Alliku Mõis projektijuht	Uudislugu +foto	Tagasivaatav lugu R-allikul peetud väikesaartekülapeost	Küljel all	1/3

lk 2

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Maht
1	Vallavolikogus otsustati	Liia Kivirand	Vallasekretär	Ametlik teadaanne	Kokkuvõte vallavolikogu istungist	Vasak topeltveerg ülal	1/7
2	Vallavalitsuses otsustati	-	Vallavalitsus	Ametlik teadaanne	Kokkuvõte vallavalitsuse kuu istungitest	Küljel ülal	1/3
3	Marko Kaldur ja samojeedi koer Tähekiir	Viktoria Saarsalu, foto Tiina Guutmann	R-Alliku raamatukogu juhataja	Uudislugu + foto	Kokkuvõte rännumehe ja kirjaniku raamatuesitlustest	Vasakul topeltveerus all	1/6
4	Hämariku tegemised	Astra Kaldma	-	Uudisnupp + foto	Eakad käisid Väätsa eakaaslastel külas	Külje keskel	1/7
5	Karistamine ei kasvata	-	Lasteabi	Kujundatud reklaam	Reklaam lasteabi hädanumbrist	Küljel all	1/12

6	Õpime koos sushit tegema!	-	Anni Alev	Kujundatud reklaam	Kokakoolitus	Küljel all	1/12
---	---------------------------	---	-----------	--------------------	--------------	------------	------

lk 3

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Meie laste digiloovtööde õpilaskonkurssi suurepärased tulemused	Heli Järve tekst ja foto	R-Alliku põhikooli õpetaja	Uudislugu + foto	Ülevaade õpilaste osavõtust üleriigilisest digiteemalisest õpilastööde konkursist	Küljel üleval	1/3
2	Kooliveerg	Tiina Guutmann	R-Alliku põhikooli huvijuht	Kroonika ja teated	Ülevaade koolielu aprillikuu olulisematest sündmustest	Topeltveerus ülal	1/5
3	Südamekuu tegevused	Fotod: Marilin Jaanson, Lizanne Idavain, Anne Alberg	-	Fotoreportaaz	5 allkirjaga fotot südamekuu erinevatest tegevustest	Küljel all	¼
4	Psühholoogi veerg: Sallivus	Ülle Alev	Psühholoog	Kolumn	Kuidas kasvatada lastes sallivust	Topeltveerus all	1/9

lk 4

Numb er	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Lasteaedade laulu- ja tantsupidu	-	r-Alliku rahvamaja	Kujundatud reklaam	Ida-Järvamaa omavalitsuste lasteaiaste laulupidu	Üleval vasakul	1/9
2	Kevadlaad. Käsitööpäev	-	R-Alliku Rahvamaja	Kujundatud reklaam	Laada ja käsitööpäeva programm	Üleval keskel	1/9

3	Õnnitlused	-	Vallavalitsus	Kujundatud reklaam	Aprillikuu eakate juubilaride ja sünnipäevalaste õnnitlemine	Üleval vasakul	1/9
3	R-Alliku rahvamajas toimuvad üritused	-	R-Alliku rahvamaja	Kujundatud reklaam	Maikuu kultuurikalender	Vasakul keskel	1/9
4	Mõisa öös on laineid	-	R-Alliku Mõis MTÜ	Kujundatud reklaam	Mereteemaline stiilipidu	Keskel - keskel	1/9
5	Kalamatsi meierei pakub tööd	-	Kalamatsi Meierei	Kujundatud reklaam	Töökuulutus	Vasakul all	1/18
6	Kontsert „Mulle meeldib maa“	-	R-Alliku rahvamaja	Kujundatud reklaam	Kontsert Matvere ja Raun	Vasakul all	1/18
7	Tervisematkad Järvamaal	-	Terviseilmajaa m	Kujundatud reklaam	Hooaja tervisematkade kalender	Paremal keskel	1/12
8	Varuosad ja remont	-	Stik autolammutus	Kujundatud reklaam	Autovaruosade müük	Keksel all	1/18
9	T.A. Varuosad	-	T.A. Varuosad	Kujundatud reklaam	Autovarusade müük	Keskel all	1/18
10	Invatranspordid	-	ALRE OÜ	Kujundatud reklaam	Invatranspordiettevõtte teenusepakkumine	Paremal all	1/60
11	Kuulutused	-	Erinevad erakuulutused	Kujundatud reklaam	Erinevad metsa ja küttepuid müügikuulutused	Paremal all	1/60
12	Kuulutused	-	Surmakuulutused	Kujundatud reklaam	Kaastundeavaldused	Paremal all	1/18

Koeru Kaja, märts 2016

lk 1

Numbr	Pealkiri	Autor	Autori/avaldaja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mahut
1	Ühe lausega	-	Toimetaja	Lühiuudised	6 ühelauselist	Vasakveerg	1/5

					kohalikku uudist		
2	Suvel algab suur ehitustö ö	Arnika Tegelman n, tekst ja foto	Toimetaja	Uudislugu + foto	Ülevaade vallas suvel toimuvatest suurematest ehitustöödes t	Pealug u küljel	

lk 2

Numbe r	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Mah t
1	Koeru Projekt jagas toetusi	-	Koeru Projekt	Uudisnup p	Ülevaade 1. taotlusvooru projektitoetuste st	Vasak veerg	1/10
2	Koeru vallavalitsus müüb avalikul enampakkumis el sõiduauto Honda Accord	-	Vallavalitsus	Kujundatu d reklaam	Automüügi kuulutus	Vasak veerg	1/10
3	Volikogus		Vallavolikogu	Ametlik teade	Ülevaade vallavolikogu istungist	Küljel ülal	½
4	Vallavalitsuses	-	Vallavalitsus	Ametlik teade	Kokkuvõte kuu vallavalitsuse istungitest	Küljel all	1/4

lk 3

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avald aja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Remondijärg jõuab valitsejama jan i	-	-toimetaja	Uudis	Vana mõisakomplek si kuuluva hoone remondiplaan	Vasak topeltvee rg ülal	1/5
2	Rahvakoosole kud	-	Vallavoliko gu ja - valitsus	Kuulutu s	Koosolekute teade	Vasak topeltvee rg keskel	1/1 0
3	MTÜ Järva Arengu	-	MTÜ JAP	Kuulutu s	Konsultatsioon id	Vasak topeltvee	1/1 0

	Partnerid 2016 avatavate meetmete...				projektitaotleja tele	rg all	
4	Liitudes tuleb mõelda tulevikule	Arnika Tegelman, tekst ja foto	Toimetaja	Uudislu gu + foto	Riigikogu asespiiker Seederi külaskäigust Koeru valda ja liitumisjuttude st	Külge	3/5

lk 4

Numbe r	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Mah t
1	Juta Rundu: mul on olnud kohustus endast jälg jätta	Arnika Tegelman	Toimetaja	Portreelugu +foto	Kohaliku koolmeistri, koduloo- ja rahvapärimsuuri ja portreelugu	Üle külje	1/1

lk 5

Numbe r	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Mah t
1	Juta Rundu:.. jätkub	Arnika Tegelman	Toimetaja	portreelugu	Kohaliku koolmeistri, koduloo- ja rahvapärimsuuri ja portreelugu	Vasak veerg	1/5
2	Eesti vabariik 98 ja Koeru vald 24	Fotod Arnika Tegelman ja Eva Linno	Toimetaja	Reportaaž	Fotoreportaaž tähtpäeva tähistamisest Koeru kultuurimajas	Üle külje	4/5

lk 6

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/aval daja staatus	Žanr	Sisu	asuko ht	Ma ht
---------	----------	-------	--------------------------	------	------	----------	-------

1		Eva Linno	-	Foto allkirjaga	Koeru rahvas käis riigikogus	Küljel ülal	1/2
2	Märts koeru vallas	-	-	Kroonika	Lühiülevaade jooksva kuul toimunud sündmustest	Küljel all	1/3
3	Parim Järvamaa omavalitsuse vabamaadluses on Keru	Jaak Tammik	-	Spordiuudis + teabekast	Maakonna vabamaadlusemeistrivõistluste kokkuvõte	Pareme veerg ülal	1/20
4	Suusatamises võideti medaleid	Jaak Tammik	-	Spordiuudis	Uudis maakonna suusameistrivõistluste tulemustest	Paremal veerg all	1/25

lk 7

Number	Pealkiri	Autor	Autori/avaldataja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Maht
1	Lõppes Koeru saali jalgpalli meistriliiga	Janno Kupper	-	Spordiuudis + teabekast	Valla jalgpalli mv lõpptulemused	Vasake veerg ülal	1/7
2	Koeru lauamängijad olid Järvamaa meistrivõistlustel edukad	Jaak Tammik	-	Spordiuudis	Maakonna lauamängude lahtiste mv tulemused	Vasake veerg all	1/20
3	Lishanna Ilves tegi Eesti täiskasvanute meistrivõistlustel pronksmedalit väärt hüppe	Toomas Aan	-	Uudis + foto	Eesti noorte talviste mv saavutusest	Külg ülal	1/3
4	Januse Kõo 10. karikavõistlus	Kristel Kiisler	-	Lühispordiuudis	Kohaliku noolemänguvõistluse tulemused	Külg all	1/12
5	Järva talimängudest	Jaak Tammik	-	Lühispordiuudis + teabekast	Kohalike tulemused maakonna talimängudel	Külg all	1/12

6	Võrkpall	Jaak Tammik	-	Lühispordi udis + foto	Maakonna karikamängude 3. koha mängu võitis Koeru	Külg all	1/12
7	Jalgpall	Jaak Tammik	-	Lühispordi udis	Kohaliku meeskonna sõpruskohtumise st	Parem veerg ülal	1/40
8	Korvpall	Jaak Tammik	-	Lühispordi udis + teabekast	Koeru lõpetas maakonna mv pronksiga	Parem veerg keskel	1/10
9	Noolemängu Eesti mv Albus	Kristel Kiisler	-	Lühispordi udis	Kohalike tulemusi võistlustelt	Parem veerg all	1/15

lk 8

Numb er	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Mah t
1	Sünnipäevalapsed	-	vallavalits	Kuulutus	Valla eakate õnnitlemine	Vasak ülal	1/5
2	Jane Austini tõrjutud tunded	-	Koeru kultuurimaja	Kujundatud reklaam	Kinokuulutus	Vasak all	1/7
3	Reakuulutused	-	Erinevad	Reakuulutus	Ost-müük	Keskel ülal	1/6
4	Perekonnavale d	-	Koeru kultuurimaja	Kujundatud reklaam	Kinokuulutus	All keskel	1/7
5	Metsakeskus.ee	-	Metsakeskus.ee	Kujundatud reklaam	Metsa ja maa ost	keskel	1/36
6	Surmakuulutus	-	Vallavalitsus	Kujundatud reklaam	Surmakuulutused vallast	Keskel	1/20
7	Uued vallakodanikud	-	Vallavalitsus	Kujundatud reklaam	Õnnitus uute vallakodanike puhul	Ülela premal	1/36
8	Piduõhtu	-	Koeru kultuurimaja	Kujundatud reklaam	Rahvatantsurühma Karap 25 juubel	Paremal keskel	1/7
9	Amservi tehnoulevaatus on tagasi“	-	Amserv Paide	Kujundatud reklaam	Amservi kampaania	Paremal all	1/7

Koeru Kaja, aprill 2016

lk 1

Numbe r	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Mah t
1	Ühe lausega	-	Toimetaja	Lühiuudise d	5 erinevat lühiuudist	Vasak veerg	1/5
2	Eakaid ootab värvikirev elu	Arnika Tegelman, tekst + foto	toimetaja	Uudislugu + foto, teabekast	Koeru hooldekeskuse kapitalremondi lõpetamise puhul ülevaade asutuse tegevusest	Kül	4/5

lk 2

Numbe r	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Mah t
1	Ühe lausega	-	Toimetaja	2 lühiuudist	Erinevad uudised	Vasak veerg ülal	1/15
2	Ood Koerule	Alo Aasma	Järva maavanem	Kolumn + foto	Kiidulaul koeru vallale	Kül ülal	1/3
3	-	-	MTÜ Minu Mets	Tekstkuulutused	Taaskord Natura 200 metsatoetuste taotlemisest	Vasak veerg keskel	1/15
4	Vallavalitsused		Vallavalitsus	Ametlik teade	Vallavalitsuse istungite kokkuvõte	Kül all	1/4
5	Koeru Lasteaed Päikeseratas tänab	-	-	Kuulutus	Tänuavaldus kohalike ettevõtjatele	Vasak veerg all	1/36

lk 3

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/aval daja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Toiduabi	-	Vallavalitsu	Uudisli	Toiduabi taotlemisest	Vasak	1/5

	võib saada juba sel kuul		s, toimetaja	k teade + infokast	ja saamisest Koerus	topeltveerg	
2	Hajaasustuse programm ootab taas toetust küsima	-	Vallavalitsus, toimetaja	Uudislik teade	Kuidas saada hajaasustusemajapidamistele mõeldud toetust	Vasak topeltveerg all	1/7
3	Koerus avas ukse mitmele võimalusele	Arnika Tegelman	Toimetaja	Uudisluugu + teabekast	Haldusreformi liitumisläbirääkimise seisust	Külge ülal	1/3
4	Noored külastasid Berliini	Hannas Linno	-	Reisikiri	Keoru keskkooliõpilaste sõit Berliini	Külge all	1/7

lk 4

Number	Pealkiri	Autorigi	Autori/avaldataja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Maht
1		Foto Eva Linn		Piltuudis	Juubelit tähistanud rahvatantsurühma Karap grupipilt	Külge ülal	1/3
2	Suurjäätmete kogumisring	-	Väätso Prügila	Kujundatud kuulutus	Jäätmekogumisgrafi Koeru vallas	Topeltveerg vasakul ülal	1/9
3	Koeru muusikakooli sünnipäeva kontsert	-	Koeru muusikakool	Kujundatud reklaam	Kontserdireklaam	Vasak topeltveerg keskel	1/10
4	Jüripäev	-	Paide ajakeskus	Kujundatud reklaam	Jüripäeva tähistamine Paide vallimäel	Vasak topeltveerg keskel	1/6
5	-	-	Vallavalitsus	Kujundatud kuulutus	Uued vallakodanikud	Küljel all	1/30
6	Hannes Tomingas	-	Koeru kultuurimaja	Kujundatud	Kohtumine luuletajaga,	Külje all	1/10

				reklaam	luulekogu esitlus		
--	--	--	--	---------	-------------------	--	--

lk 5

Number	Pealkiri	Autor	Autori/avaldata staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah
1	Muuseum sündis naabrimeeste ajaloo huvis	Arnika Tegelman, tekst+ fotod	Toimetaja	Portreelugu + fotod	Kohalikust kultuuriedendajast Uno Aanist portreelugu	Ülelehekülje	1/1

lk 6

Number	Pealkiri	Author	Autori/avaldata staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah
1	Noored põikasid teatrimaailma	-	Toimetaja	Uudislugu	Teatripäeva tähistamine Koerus	Kül ülal	3/5
2	„Sina, mina ja tants“	-	Koeru kultuurimaja	Kujundatud kuulutus	Suur üle vallatantsu show	Kül all	1/7
3	Aprill Koeru vallas		Toimetaja	Kroonika	Ülevaade vallas kuu jooksul toimunud vähemtähtsamatest sündmustest	Paremeveerg	1/5

lk 7

Number	Pealkiri	Autor	Autori/avaldata staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah
1	Medaleid Eesti mv vabamaadluses kadettidele	-	-	Lühispordi uudis + foto	Kohalike tulemustest lühiülevaade	Kül ülal	1/4
2	Koeru Spring Cup 2016 saali jalgpalliks	Janno Kupper	-	Uudislugu + teabekast	Ülevaade turniirist	Kül all	1/2
3	Seeriavõistlus	Jaak	-	Lühispordi uudis	Koeru	Paremeveerg	1/15

	se „Nublust Nabiks“ II etapp	Tammi k		dis + teabekast	noormaadlejad Noortevõistluses Põlvas	veerg ülal	
4	Koolijuht oli ediukas	-	-	Lühispordiuis	Koolidirektor esines eduklat Orienteerumise MVI	Parem veerg keskel	1/40
5	Lishanna Ilves võistles Eesti koondise eest	-	-	Lühispordiuis	Kohalik spordilootus Balti matšil	Parem veerg all	1/20
6	Kooli meistrid ergomeetri sõudmises	Toomas Aan	-	Lühispordiuis	Koeru kooli mv	Parem veerg all	1/36

lk 8

Numb er	Pealkiri	Aut or	Autori/aval daja staatus	Žanr	Sisu	asuko ht	Ma ht
1	Sünnipäevalapsed	-	Vallavalitsus	Kuulutus	Valla eakate õnnitlemine	Vasak veerg	1/5
2	Reakuulutused	-	Erinevad	Erinevad	Ost-müük	Vasak teine veerg	1/10
3	Aeg rehivahetuseks?	-	Koeru kultuurimaja	Kujundatud reklaam	Autoremondi töökoja reklaam	Keskel ülal	1/9
4	Ukraina tsirkus	-	Koeru kultuurimaja	Kujundatud reklaam	Tsirkus Koerus	Vasak ul ülal	1/9
5	Koeru valla laste lauluvõistlus	-	Koeru kultuurimaja	Kujundatud reklaam	Valla laste lauluvõistlus	Keskel - keskel	1/18
6	Toiduenergeetika isud ja sõnumid	-	Järva maanaisteühendus	Kujundatud reklaam	Toitumisalane nõupäev Metsamooriga	Parem keksel	1/20
7	Leinakuulutused	-	Vald ja majaanikud	Leinakuulut us	Kaastundeaval dus	Parem keskel	1/18
8	Metsakeskus.ee	-	Metsakeskus.ee	Kujundatud reklaam	Metsa ja maa ost-müük	Keskel - keskel	1/36
9	T.A. Varuosad	-	T.A. Varuosad	Kujundatud reklaam	Autovaruosade müük	Parem all	1/9

Türi Rahvaleht, märts 2016

lk 1

Numbe r	Pealkiri	Autor	Autori/avaldaja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1	Bussiliin on edukalt käivitunud	-	-	Uudis	Uuest Türit läbivast bussiliinist	Vasak topeltveerg ülal	1/9
2	Talimängud jätkuvad Rassil	Mati Sadam	-	Teade	Türi külamängude suusatamise etapist eelteade	Vasak topeltveerg keskel	1/18
3	Kirbuturg ja pidu naistele	-	-	Teade	Taikse külaseltsi teadaanne kirbuturust	Vasak topeltveerg	1/30
4	Türil töötavad nutikad rohenäpud	Teet Reier	Toimetaja	Lühiuudis	Kohaliku ettevõtja uudse taimeriivuli leiutamisest	Vasak topeltveerg all	1/9
5	Toimetuse teadaanne	-	-	Teade	Leheilmumise ja kande muutumisest	Vasak topeltveerg all	1/60
6	-	-	-	Teabeka st	Lehe sisututvustus päismiku all	Küljel ülal	1/15
7	-	Foto Teet Reier	Toimetaja	Piltuudis	Põhikooli liikumispidu	Küljel ülal	¼
8	Paari nädala pärast oleme taas pealinlased	Katrin Soomets	Valla avalike suhete ja kultuurispetsialist	Uudis	Türile naasvast pealinna tiitlist	Küljel keskel	1/6
9	Kiirlaskumine kutsub kevadisele Pärnu jõe	Teet Reier, tekst + foto	Toimetaja	Uudis +foto	Pärnu jõel tulevast matkast	Küljel all	1/9

lk 2

Arvamus

Number	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1	Ise tegin	Teet Reier	Toimetaja	Arvamus	Toimetaja autoriveerg	Vasaku topeltvee r g ülal	1/9
2	Vana klõps	Rene Viljati kogust foto	-	Ajalooline piltuudis	Vana Türi vaade koos selgitusega	Vasak topeltvee r g all	1/18
3	Ühevanus ed linnad: Nõmme	Leho Lõhmu s	Ajaloolane	Ajalooartikke l+ teabekast	Leht tutvustab linnu, mis said linnaõigused koos Türi ga	Küljel ülal	½
4			Paide kultuurikesku s	Kujundatud kuulutus	Paide kultuurikesu se eeloleva kuu sündmused	Üle lehe all	1/3

lk 3

Uudised

Number	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Rahvamaja kutsu vaheaga Kabala veetma	Reinik a Tatter	Kabala rahvamaja	Teade	Vaheaja tegemiste ajakava	Vasak veerg ülal	1/9
2	Turniir tõi Türi poolsada kaardimäng ijat	Jüri Siim	-	Lühiuudi s	Kohalike bridžikorüfee de juubelturniir	Vasak veerg all	1/1 2
3	Türi valla ettevõtjad said pingeritta	Katrin Soomet s, Teet Reier, Teet	Vallavalitsus, toimetaja	Uudislugu	Valla ettevõtjate tublimaste ettevõtete tunnustamises	Külg	½

		reieri fotod			t		
4		-	-	Teade	Vabandus kino kehva helikvaliteedi pärast	Parem topeltvee rg ülal	1/3 0
5	Muuseum ootab lapsi tundidesse	Erika Teras	Muuseumipedag oog	Teade	Muuseum tähistab emakeelepäev a ja kutsub tundi. Ei selgu mis muuseum?	Parem topeltvee rg ülal	1/1 2
6	-	-	-	Piltuudis	Grodno muusikakooli õpilaste kontsert Türil	Parem topeltvee rg keskel	1/1 0
7	Türi Kaubamajas	-	Türi kaubamaja	Kujundat ud reklaam	Tehnika müügikampa nia	Parem topeltvee rg	1/1 5

lk 4

Haridus

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/aval daja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Hoogne algus Retla-Kabala koolis	Jaanus Roosileht	Retla-Kabala kooli direktor	Uudis- kroonika	Ülevaade kooli talvistest tegemistest	Vasak topeltve erg	1/4
2	Gaia kool kutsub mõttetalgutel e	Anneli Kirisipuu	Gaia kooli õpetaja	Teade	Kutse mõttekotta, et arutada kooli tulevikku	Vasak topeltve erg	1/3 0
3	Veebruar Türi põhikoolis	Merit Puna	Türi põhikooli huvijuht	Uudis- kroonika	Ülevaade Türi põhikooli tegemistest	Külg ülal	1/3
4	Toimetuleku kooli õpilaste edukad sporditulemu sed	Peeter Kruus Eva Tammek änd	Toimetuleku kool	Spordiuu dis	Kooli õpilaste edusammudest paraülimpiako mitee võistlustel	Külg keskel	1/6
5	Üks päev gümnaasiumi s 2016	-	Türi ühisgümnaas ium	Kujundat ud kuulut	Lahtiste uste päev gümnaasiumi	Lehe alumine	1/5

					astujatele		
--	--	--	--	--	------------	--	--

lk 5

Persoon

Numbe r	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1	Peeter Kruusement : rulluiskudel sotsiaaltööta ja	Teet Reie r	Toimetaja	Persoonilugu+ karikatuurportree, teabekast	Kauaaegse valla sotsiaaltööta ja elu ja tegevus	Üle lehekülje	1/1

lk 6

Türi 90

Numbe r	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1	Türi 90: killukes i ajaloost	Teet Reier	toimetaja	Väljavõtteid vanadest ajalehtedest + ajaloolised fotod	Legeväljavõtte d 1930ndate ajalehtedest	Üle lehekülje	1/1

lk 7

Türi vald pildis

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1		Teet Reier, tekst ja fotod	Toimetaja	Piltuudis	Neli piltuudist Türi vallast	Küljel ülal	½
2	Muuseum ootab näitusele linnaga seotud esemeid	-	Türi muuseum	Kujundatud kuulutus	Üleskutse tuua näituseks esemeid	Küljel all	1/7
3	Prantsuse torupillid Türi	Irene Lill, foto	Festivali kunstiline juht	Teade + foto	Festivali avakontserdi ja peaesineja	Parem topeltveerg ülal	1/6

	kevadfestiv ali avakontsedi l	Jean- Baptiste Millot			tutvustus		
4	Vibulaskjad selgitasid sisemeistrid	Ulvar Kuning as	Järvamaa Amburite Klubi	Spordiuud is	Kohalike vibulaskjate tulemused Eesti talvistelt meistrivõistlust elt	Parem topeltvee rg	1/6

lk 8

Türi vald

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avaldata staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Naistest ja naistele	-	Taikse rahvamaja	Kujundat ud kuulutus	Tantsuõhtu kuulutus	Vasak topeltvee rg ülal	1/15
2	Ajalooõhtu „Mõisast raudteeni“	-	Türi kultuurikesus	Kujundat ud kuulutus	Türi 90. sünnipäevale pühendatud ajalooõhtu kuulutus	Vasak topeltvee rg keskel	1/8
3	Tulbipäeva d	-	Türi kultuurikeskus	Kujundat ud kuulutus	Tulpide näitusmüügi kuulutus	Vasak topeltvee rg all	1/8
4	Lõuna- Järvamaa koostöökog u avas taotlusvoor u	Riina Trum m	MTÜ Lõuna- Järvamaa koostöökogu tegevjuht	Teade	Ülevaade kohaliku toetusprogram mi avanenud meetmetest	Külg, ülal	1/3
5	25. veebruaru volikogu	-	Türi vallavalitsus	Ametlik teade	Kokkuvõte vallavolikogu istungist	Külg keskel	1/9
6	Jäätmeved u kallineb	Urma s Kupp	Majandusosakon na juhataja	Teade	Prügivedaja taotleb teenuse hinna tõstmist	Külg all	1/12
7	Noortekesk us kutsu vaheajal paradiisi	Erika Teras	Muuseumipedag oog	Teade	Eelteated noortekeskuse tegemistest	Küljel all	1/12

lk 9

Türi vald

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avald aja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Türi vallavanem ootab kõiki eakaid vestlusringi...	-	Türi vallavalitsus	Kujundatud kuulutus	Vallavanema eakatega kohtumise eelteade	Vasak veerg ülal	1/36
2	Väärikaid ootatakse ülikooliga liituma	-	Türi kultuurikeskus	Teade + teabekas t	Kutse eakatele loengud kuulama	Vasak veerg ülal	1/12
3	Arengukava avalikustamine	-	Türi vallavalitsus	Teade	Arengukava avaliku arutelu teade	Vasak veerg all	1/36
4	Sünnipäevakohvikud ootavad osalema	-	Türi vallavalitsus	Teade +foto	Kutse üritusi planeerivale aruteleule	Külg ülal	1/6
5	Alustas uus osakond	-	Türi vallavalitsus	Ametlik teade	Teade vallavalitsuse struktuurimuutustest	Külg keskel	1/10
6	Hüvitatakse sõidukulu	Anu Puulmann	Haridusspetsialist	Teade	Huvihariduse omandamisega seotud sõidukulude hüvitamisest	Külg keskel	1/10
7	Suurim investeering on võimla	Aime Roosioja	Türi vallavalitsuse finantsjuht	Teade	Vastuvõetud vallaeelarve selgitused	Külg all	1/10
8	Head saabuvat kevadet	-	Türi kultuurikeskus	Kujundatud kuulutus	Märtsi sündmused kultuurikeskuses	Parem topeltveerg	1/3

lk 10

Reklaam/kuulutused

Numb er	Pealkiri	Aut or	Autori/avald aja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Türi Aianduse ja	-	Türi AMS	Kujundat	Selts kutsub	Vasak	1/1

	Mesinduse seltsi aastakoosolek			ud kuulutus	aastakoosolekule	topeltvee rg ülal	2
2	Müüa saetud ja lõhutud küttepuid	-	-	Kujundatud reklaam	küttepude müük	Vasak topeltvee rg keskel	1/24
3	Türi kaubamaja	-	Türi kaubamaja	Kujundatud reklaam	Sooduspakkumised	Vasak topeltvee rg keskel	1/12
4	Hydroparts	-	Hydroparts	Kujundatud reklaam	Tööriete, sae- ja autotarvete müük	Vasak topeltvee rg all	1/9
5	Head kinnisvarapakumised Türil	-	Pindi Kinnisvara	Kujundatud reklaam	Kinnisvara müük	Keskel ülal	1/9
6	Aknad-Uksed.ee	-	Aknad-Uksed.ee	Kujundatud reklaam	Akende müük ja paigaldamine	Ülal paremal	1/9
7	Kuhu minna	-	Türi kultuurikeskus	Kuulutus	Põhjalik valla sündmustekalender	Küljel all	1/3

lk 11

vana ja uus/ teated

Numb er	Pealkiri	Aut or	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asuko ht	Ma ht
1	-	Ren e Vilj at	-	Piltuudis	Türi raudteejaama fotod 1938 ja 2016	Ülal vasak ul	¼
2	Lugejaküsimus	-	toimetus	Lugejamäng	Viktoriiniküsimus	Vasak ul keskel	1/20
3	Amserv Paide	-	Amserv Paide	Kujundatud reklaam	Tehnoölevaatuse kampaania	Vasak ul all	1/9
4	Kuulutused	-	Erinevad ettevõtted ja eraisikud	Reakuulutused	Reakuulutused ost-müük-teenus	Erinev paigutus	1/9
5	Uued kodanikud	-	Vallavalitsus	Õnnitlus	Uute vallakodanike nimekiri	Ülal paremal	1/18
6	Teenused erametsaomani	-	www.metsaamet.ee	Kujundatud reklaam	Metsa ost-müük	Paremal ülal	1/18

	kule						
7	Koldetuli	-	www.koldetuli.ee	Kujundatud reklaam	Küttepuude müük	Paremal keskel	1/15
8	Türi vallavalitsus mälestab lahkunud vallakodanikke	-	Vallavalitsus	Kaastundeavaldus	Veebruaris surnud vallakodanikud	Paremal all	1/15
9	Ostan vanu fotosid ja igasuguseid spordi- ja koolilõpumärke	Renne Viljat		Kujundatud reklaam	Ostuteadaannet	Paremal all	1/36
10	Türi Rahvaleht	-	Toimetuse	Impressum	Toimetuse teates	Parema veerg	1/7

lk 12

Reklaam

Numbr	Pealkiri	Autorr	Autori/avaldaja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mahut
1	Pehme mööbli valmistaja ja mööbli maaletooja ajutine müük	-	Eesti Sohva	Kujundatud reklaam	Mööblimüük	Ülal üle külje	¼
2	Rehvitöökoda nr. 1	-	Rehvitöökoda	Kujundatud reklaam	Autohooldus ja remont	Vasakul keskel	1/8
3	Talvelõpulaat	-	Laadakorraldus	Kujundatud reklaam	Laat	Paremal keskel	1/48
4	Müüa lõhutud küttepuid	-	Alliku Grupp	Kujundatud reklaam	Küttepuude müük	Paremal keskel	1/48
5	Kuuluta ja reklaami Türi Rahvalehes	-	Toimetuse	Kujundatud reklaam	Lehe reklaam	Paremal keskel	1/48
6	Hiinad soodsad!	-	Eesti-Soome jalatsivabrik	Kujundatud reklaam	Jalatsite soodumüük	Paremal keskel	1/48
7	Türi Puit	-	Türi Puit	Kujundatud reklaam	Küttepuude müük	Paremal keskel	1/48
8	Metsakeskus.ee	-	Metsakeskus.ee	Kujundatud reklaam	Metsamaa ost-müük	Paremal keskel	1/48
9	Pilethinnad	-	Simple	Kujundatud	Bussiliini	All üle	1/2

	alates 1€		Express	d reklaam	reklaam	külje	
--	-----------	--	---------	-----------	---------	-------	--

Türi Rahvaleht, aprill 2016

lk 1

Numbe r	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1	Võimla asukoht tuleb arutusele	Teet Reier , tekst ja foto	Toimetaja	Uudislug u + foto ja teabekast	Türi vallavolikogu otsustas ehitada uue linnavõimla aga asukohta alles sellele otsitakse.	Üle lehekülj e ülal	1/2
2	-	-	-	Teabekast	Lehe sisututvustus päismiku all	Küljel ülal	1/8
3	Tänavune festival kostitab regilaulu ja töötubadeg a	TR	-	Uudis	Türil tuleb üleriigiline regilaulufestiva l	Küljel all	1/10

lk 2

Arvamus

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1	Aprill, aprill!	Teet Reier	Toimetaja	Toimetaja autoriveer g	Muutustest lehe kojukandes ja lehetöös ning ajaloost	Vasak topeltvee rg ülal	1/8
2	-	Teet Reier	Toimetaja	Piltuudis	Rändlinnud on kohal	Vasak topeltvee rg keskel	1/12
3	Ühevanused linnad: Tapa	Indrek Jurtšenk o	Tapa vallavalitsuse kultuurispetsial ist	Ajaloo artikkel + foto	Ülevaade Tapa ajaloost ja tänapäevast	Külge ülal	½

					ning suveürituste st.		
4	Paide kultuurikesk us	-	Paide kultuurikeskus	Kujundat ud kuulutus	Eeloleva kuu ürituste kava	All üle lehekülje	1/3

lk 3

Uudised

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avald aja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1	Koolitused Türi noortele	Reelika Roosile ht	noorsootööta ja	Teade	Noorte Tugila aprillikuu tegevuste tutvustus	Vasak veerg	1/6
2	Festival toob näituse, matka j a kontserdid	Iren Kull	Kevadfestiva li kunstiline juht	Uudis	Festivali ja esinejate tutvustus	Küljel ülal	1/3
3	Äripindade rent	-	Järva Elamumaa	Kujundat ud reklaam	Rumide rent	Küljel all	1/6
4	Muusikako ol kutsu kuulama	-	Muusikakool	Teade	Muusikakooli aprillikuu kontserdid	Parem topeltvee rg ülal	1/18
5	Kohvikud ootavad osalema	-	Vallavalitsus e	Teade	Üleskutse suvekohvikutes kaasa lüüa	Parem topeltvee rg ülal	1/18
6	Kevadine leerikool alustab	TR	Toimetaja	Teade	Kiriku leerikoolist teade	Parem topeltvee rg keskel	1/36
7	Regilaul uues kuues	-	Türi kultuurikesk us	Kujundat ud kuulutus	Regilaulukonku rsi kuulutus	Parem topeltvee rg keskel	1/9
8	Ajalooõhtu	-	Türi kultuurikesk us	Kujundat ud kuulutus	Türi 90. sünnipäevale pühendatud sariüritus	Perem topeltvee rg all	1/9

lk 4

Haridus

Number	Pealkiri	Autor	Autori/avaldaja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Maht
1	Sammud tervisliku toidulauani	Kaia Iva, foto Teet Reier	Türi lasteaia direktori kt/toimetaja	Uudis + fot	PRIA toetab lasteaeda oma aia rajamisel	Vasak topetveerg ülal	1/6
2	Oisus peeti teatrifestivali	Anneli Raitar	Oisu lasteaia Naerulinna rühma õpetaja	Uudis	Lasteaia teatrifestivali uudis	Küljel ülal	1/6
3	Noored sõidavad maakonda esindama	Ene Hunt	Teatripäeva korraldaja	Uudis	Maakonna teatrifestivali tublimad sõidavad kooliteatrite riigifestivalil	Küljel keskel	1/12
4	Muuseumid mudilastele · Programmid õpilastele.	-	Ringhäälingumuuseum	Kujundatud kuulutus	Lastele huvitavaid tegevusi muuseumis	Küljel all	1/2

lk 5

Persoon

Number	Pealkiri	Autor	Autori/avaldaja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Maht
1	Helen Ott: tšelloõpetajast aasta tegija	Teet Reier	Toimetaja	Persoonilugu + teabekast, žars	Intervjuu Türi valla aasta 2015 tegijaga	Üle lehekülje	1/1

lk 6

Türi vald pildis

Numbe r	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Mah t
1	Aprill kevadpealinna s	-	Türi kultuurikesku s	Kujundatu d kuulutus	Aprilli Türi valla sündmuste kalender	Vasak topeltveer g	1/3
2	-	Teet Reier	Toimetaja	Piltuudis	Türi vallas kevade alguse tähistamises t	Küljel ülal	½
3	Ferdinand	-	Lastekaitse liit	Kujundatu d kuulutus	Kutse riiklikule õpilASFilmid e festivalile	All keskel	1/9
4	Fotokonkurss Koolirahi ja üheskasvamin e	-	Laupa kool ja koolirahu vald	Kujundatu d kuulutus	Vabariiklik u fotokonkurs i kutse	All paremal	1/9

lk 7

Reklaam

Numbe r	Pealkiri	Auto r	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Mah t
1	24 aastat kogemust	-	OÜ FT	Kujundatu d reklaam	Jahutusseadmete, kodumasinade, õhksoojuspumpa de müük ja remont	Vaska ülal	¼
2	Türi-Alliku Küttekontor	-	Alliku Grupp	Kujundatu d reklaam	Küttepude müük	Parem ülal	¼
3	Autotuba remont ja hooldis	-	Autotuba	Kujundatu d reklaam	Autode remont ja hooldus, refivahetus	Vasaku l all	¼
4	Autode ja traktorite tehnoölevaatus	-	AS Taure	Kujundatu d reklaam	Traktorite ja autode tehnoölevaatus	Parem all	¼

lk 8

Türi vald

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Detailplaneeringu algatamine	-	Vallavalitsus	Ametlik teade	Detailplaneeringu algatamine Lokutal	Vasak topeltveerg ülal	1/12
2	Detailplaneeringu osa kehtetuks tunnistamine	-	Vallavalitsus	Ametlik teade	Detailplaneeringu tühistamine Tallinna tn kinnistul	Vasak topeltveerg keskel	1/12
3	Teabepäev puudeinimestele	-	Vallavalitsus	Teade	Valla puuetega inimestele antakse teabepäeval infot	Vasak topeltveerg keskel	1/12
4	Türi Haldus pakub tööd kastjale	-	Vallavalitsus	Töötaja otsimine	Töötaja palkamine suvehooajaks	Vasak topeltveerg all	1/12
5	Muutused sotsiaalvaldkonnas	Triin Pärna, foto Teet Reoer	Türi vallavalitsuse haridus-, kultuuri- ja sotsiaalosakonna juhataja	Teade + foto	Muutustest valla töökorralduses ja üleriigilistes normides	Küljel ülal	1/2
6	Kass on tore koduloom aga...	Ott Vilusaar	Keskkonnaspetsialist	Teade	Lemmikloomade pidamise korrast, tingimustest ja märgistamisest	Küljel all	1/6

lk 9

Türi vald

Numb er	Pealkiri	Autor	Autori/avalda ja staatus	Žanr	Sisu	asukoht	Ma ht
1	Lasteaed jätkab kolmes majas	Kaia Iva	Türi lasteaia juhataja kt	Teade	Ülevaade valla lasteaiasüsteemi efektiivsemaks muutmisest	Küljel ülal	1/9

2	Kommentaar	Ene Hunt	Lapsevanem	Kommentaar	Lapsevanema toetav kommentaar lasteaija ümberkorralduste	Küljel ülal	1/24
3	Koolitranspordi korraldusest	Anu Puulmann	Haridusspetsialist	Teade	Ühistranspordi parendamisest uuel õppeaastal	Küljel keskel	1/7
4	24. märtsi Türi vallavolikogu	-	Vallavolikogu	Ametlik teade	Volikogu istungi kokkuvõte	Küljel keskel	1/6
5	Hajaasusustatud majapidamised saavad toetust taodelda	-	Vallavalitsus	Teade	Toetusprogrammi meetmetest ajaasustusega alal elavatele inimestele	Küljel all	1/7
6	Hea aiaomanik!	Kristi Haas	Türi valla aednik	Teade	Liigsete taimede vallale annetamisest	Parem topeltveerg ülal	1/15
7.	Teade	-	Vallavalitsus	Teade	Uue võimla asukoha avaliku arutelu kutse	Parem topetveerg ülal	1/72
8	Muinsuskaits ekuu 2016 Türi – väärtuslik Eesti väikelinn	-	Eesti muinsuskaits e selts, Türi vald	Kujundatud kuulutus	Seminarikutse	Parem topeltveerg all	1/4

lk 10

Reklaam, kuhu minna

Numb er	Pealkiri	Auto r	Autori/avaldaja staatus	Žanr	Sisu	asukoh t	Mah t
1	Head kinnisvarapakkumised Türil	-	Pindi Kinnisvara	Kujundatud reklaam	Kinnisvara müük	Vasak ülal	1/9
2	Klienditeenindaja	-	Uuskasutuskeskus	Kujundatud töökuulut	Otsitakse töötajat	Keskel ülal	1/9

				us			
3	Piirkondlik koosolek	-	Järva Tarbijate Ühistu	Kujundatud kuulutus	Liikmete koosoleku kutse	Parem ülal	1/12
4	Müüa saetud ja lõhutud küttepuid	-	-	Kujundatud kuulutus	Küttepuid e müük	Paremal keskel	1/18
5	Soodsad pakkumised	-	Aknad-Uksed.ee	Kujundatud reklaam	Akende müük j apaigaldus	Vasak keskel	1/9
6	Selle kupungiga 10% täishinnaga voodipesult	-	Votex House	Kujundatud reklaam	Voodipesu soodusmüük	Vasak all	1/15
7	Kuhu minna	-	Türi kultuurikeskus	Kuulutus	Kuu valla ürituste kalender	All keskel - vasakul	4/9

lk 11

Vana ja uus, teated

Numb er	Pealkiri	Aut or	Autori/avaldata staatus	Žanr	Sisu	asuko ht	Ma ht
1	-	Ren e Viljat	-	Piltuudis	Vaade vanale majale 1935 ja 2016.	Vasak üleval	¼
2	Valge pood	-	Valge pood	Kujundatud reklaam	Riidekaup ja loodustooted	Vasak keskel	1/16
3	Jürikuu laat	-	Laadakorraldus	Kujundatud reklaam	Laadad	Vasak keskel	1/36
4	Metsakeskus	-	Metsakeskus.ee	Kujundatud reklaam	Metsakinnistute ost	Vasak keskel	1/36
5	Türi Puit	-	Türi Puit	Kujundatud reklaam	Küttematerjal	Keskel	1/36
6	Kuulutused	-	Erinevad	Reakuulutused	Erinevad	Vasakul all	1/8
7	Uued kodanikud	-	Vallavalitsus	Õnnitlused	Uued vallakodanikud	Parem ülal	1/18
8	www.metsaamet.ee	-	www.metsaamet.ee	Kujundatud reklaam	Metsakinnistvara	Paremal keskel	1/18
9	Kolde Tuli	-	www.koldetuli.	Kujundatud	Küttematerjal	Parem	1/1

			ee	reklaam	l	keskel	8
10	Vald mälestab	-	Vallavalitsus	Leinakuulut us	Mälestatakse lahkunud vallakodanik ke	Parem all	1/1 8
11	Mälestame	-	Eraisik	Leinakuulut us	Mälestatakse pereliiget	Parem all	1/5 4
12	Lugejaküsimus	-	Toimetus	Lugejavikto riin	Igakuine lugejaküsimu s	Parem al all	1/3 6
13	Ostan vanu fotosid ja igasuguseid spordi- ja koolilõpumärke	Ren e Vilj at		Kujundatud reklaam	Ostuteadaann e	Parem al all	1/3 6
14	Türi Rahvaleht	-	Toimetus	Impressum	Toimetuse teates	Parem veerg	1/7

lk 12

Numb er	Pealkiri	Aut or	Autori/avaldaja staatus	Žanr	Sisu	asuko ht	Ma ht
1	Jäätmeproff	-	OÜ Jäätmeproff	Kujundat ud reklaam	Jäätmete transport, käitlemine	Üle lehe ülal	½
2	Uue põlvkonna õhksoojuspu mp, mis on töökindel isegi -30 kraadise pakasega	-	OÜ FT	Kujundat ud reklaam	Õhksoojuspump ade müük	All vasaku l	¼
3	Rehvitöökoda nr. 1	-	Rehvitöökoda	Kujundat ud reklaam	Rehvitööd	Parem al keskel	1/8
4	Järva Rehvikeskus	-	www.jarvarehvi d.ee	Kujundat ud reklaam	Rehvide müük ja vahetus	Parem al all	1/12
5	GreenWorks OÜ	-	GreenWorks OÜ	Kujundat ud reklaam	Muruniitmistöö d	Parem al all	1/24

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

Urmas Glase

(sünnikuupäev: 03.08.1969.)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
“Väikeleht Järvamaal Türi, Koeru ja Roosna-Alliku valla näitel”,

mille juhendaja on

Ragne Kõuts (PhD),

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Paides, 01.06.2016

